

Національна академія аграрних наук України
Національна наукова сільськогосподарська бібліотека

*Історико-бібліографічна серія
"Аграрна наука України в особах,
документах, бібліографії"
Книга 119*

ВЧЕНИЙ КОМІТЕТ
МІНІСТЕРСТВА
ЗЕМЕЛЬНИХ СПРАВ
(1918-1920)

УКЛАДАЧ
ТЕТЯНА ГРИЩЕНКО

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА
БІБЛІОТЕКА
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ АГРАРНОЇ НАУКИ,
ОСВІТИ ТА ТЕХНІКИ
СЕКТОР АРХІВІВ**

Історико-бібліографічна серія
«Аграрна наука України
в особах, документах, бібліографії»

Книга 119

**Вчений комітет
Міністерства земельних справ
(1918–1920)**

збірник документів і матеріалів

Київ – 2021

УДК 061.22:63(093)«1918/1920»

Історико-бібліографічна серія
«Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії»
Книга 119

Рекомендовано до друку вченою радою
Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН
24 грудня 2020 р. (протокол № 12)

Вчений комітет Міністерства земельних справ (1918-1920): зб. док. і матер. / НААН, Нац. наук. с.-г. б-ка; уклад.: Т. Грищенко. Київ, 2021. 224 с., фото. (Іст.-бібліогр. сер. «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії». Кн. 119).

ISBN

У виданні подано архівні матеріали і передруки щодо науково-організаційної діяльності предтечі Національної академії аграрних наук України – Вченого комітету Міністерства земельних справ (1918–1927). Увага зосереджується на періоді становлення установи, зокрема його трансформаційних змінах у роки Української революції, що вплинули на формування наукових пріоритетів, залучення і підготовку кваліфікованих кадрів, розширення регіональної мережі, відомче підпорядкування тощо.

Збірник буде корисним науковцям, історикам природознавства, викладачам, аспірантам, студентам вищих навчальних закладів, усім, хто цікавиться історією вітчизняної аграрної науки, освіти та техніки.

© Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН, 2021
© Тетяна Грищенко, 2021

ПЕРЕДМОВА

Інститут історії аграрної науки, освіти та техніки Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України здійснює фундаментальні та прикладні історичні розвідки з вивчення питань зародження, становлення й розвитку вітчизняної сільськогосподарської науки та дослідної справи. Упродовж 2019–2020 рр. сектор архівів як його структурний підрозділ працював над виконанням науково-дослідних робіт програми наукових досліджень НААН 44 ПНД «Наукові основи ефективного функціонування та інноваційно-інвестиційного розвитку аграрної науки в конкурентних умовах міжнародної інтеграції» («Інноваційний розвиток»), зокрема програми наукових досліджень ННСГБ НААН 44.00.04.11.П (№ державної реєстрації 0119U000202) «Вивчити та узагальнити результати діяльності галузевих науково-координаційних центрів в системі управління аграрною наукою України».

Передумовою для проведення поглиблених архівних пошуків стали Укази Президента України «Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 років» (28 січня 2016 р.), «Про відзначення 100-річчя Національної академії наук України» (18 травня 2017 р.) та Постанова Верховної Ради України «Про

відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2018 році» (8 лютого 2018 р.). Остання проголошувала відзначення «100 років з часу утворення у складі *Міністерства земельних справ* комітетів – вченого і сільськогосподарської освіти (нині – Національна академія аграрних наук України) (листопад 1918 р.)».

Здійснені історичні розвідки довели, що Вчений комітет Міністерства земельних справ є однією з предтеч Національної академії аграрних наук.

Початок минулого століття на 85 % сучасних українських землях ознаменувався неодноразовою зміною політичних режимів, перебігом воєнних дій, економічною нестабільністю, радикальними соціально-економічними перетвореннями та, як наслідок, тривалими соціальними катаклізмами. Пошук оптимальної моделі функціонування аграрної науки відбувався надзвичайно складно. До 1917 р. жодного національного координаційного галузевого центру на українських землях не існувало. Все регламентувалося Російською імперією. Суттєві зміни розпочалися зі створенням у Києві в липні 1917 р. Генерального секретаріату земельних справ, пізніше – міністерства земельних справ, що за різних систем влади змінювало свою назву та форми діяльності. На жаль, збереглося мало достовірних архівних джерел про його роботу в цей період. Відомо, що 7 грудня 1917 р. відділ дослідної справи департаменту сільського господарства Міністерства

земельних справ УНР оголосив про початок своєї діяльності та звернувся з пропозицією співпраці до всіх галузевих дослідних установ на українських землях.

Однак за часів гетьманського уряду чимало наукових інституцій припинили свою діяльність. У фахових колах дедалі частіше лунали заклики про консолідацію наукового потенціалу для вирішення першочергових питань ведення сільського господарства та координації дослідної роботи. Власної організаційної моделі доти не було відпрацьовано, і за зразок взяли російську, яка успішно функціонувала з 1837 р. у вигляді Ученого комітету як дорадчого органу при Міністерстві державних маєтностей. Зрештою, 1 листопада 1918 р. у складі Міністерства земельних справ було створено *Вчений комітет*. Першим головою з 16 листопада 1918 р. призначено академіка В.І. Вернадського. Однак внаслідок ліквідації гетьманщини діяльність Комітету так і не розгорнулася. За часів Директорії УНР було призначено первісний склад членів Комітету, затверджено статут, уперше окреслено форми організаційної структури та план діяльності. Комітет, до складу якого увійшли 48 осіб, сам обирав свого голову. Уже 27 січня 1919 р. було затверджено новий Статут *Вченого комітету Народного міністерства земельних справ*.

Пошуки оптимальної моделі координації галузевого дослідництва тривали й надалі. Організаційна структура та завдання Комітету формувалися залежно від проблем розвитку сільськогосподарського виробництва та потреб галузевого дослідництва. У 1919 р. Вчений комітет Міністерства земельних справ складався з 11 відділів: 1) ґрунтознавства та геології; 2) ботанічний; 3) зоологічний; 4) охорони природи; 5) метеорологічний; 6) технічний; 7) економічний; 8) загальна канцелярія (секретаріат); 9) дослідної агрономічної організації; 10) дослідної лісової організації та 11) популяризації.

На початковому етапі становлення Комітет ґрунтувався на організаційній моделі петроградського Ученого комітету (який у червні 1922 р. було реорганізовано в Державний інститут дослідної агрономії), але потім вирушив самобутнім шляхом і став найвищим осередком сільськогосподарської наукової діяльності на українських землях.

Від 5 лютого 1919 р. у Києві запанувала радянська влада. Вчений комітет підпорядкували Народному комісаріату земельних справ (НКЗС), який 2 травня 1919 р. затвердив його новий Статут, штати та особистий склад членів, спеціалістів і технічного персоналу. Всього налічувалося 75 осіб. Відтоді установа здобула назву – *Сільськогосподарський вчений комітет України*.

Наприкінці серпня 1919 р. до Києва увійшла Добровольча армія. У цей час у Комітеті працювало 107 осіб. Через анулювання радянської валюти Комітет не міг продовжувати роботу, а з оголошенням наказу генерала-лейтенанта М.Е. Бредова про ліквідацію всіх установ Наркомзему фактично припинив своє існування. Однак Президія продовжувала працювати і намагалася легалізувати положення Комітету. Водночас відбувалися перемовини з Центральним українським сільськогосподарським кооперативним союзом «Централ» щодо утримання Комітету на його кошти, які дали позитивні результати. Територіально розміщувався у консисторії Софії Київської. Згодом розглядалося питання про об'єднання Комітету з Українською академією наук.

З поверненням до Києва радянської влади 16 грудня 1919 р. Комітет відновив діяльність і переїхав у нове приміщення в Києві по вул. В. Володимирській, 24. Його організаційна структура відтоді розширилася за рахунок приєднання наукових установ колишнього Товариства заохочення землеробства і сільської промисловості (відомого ще як Київський землеробський синдикат) та Київської крайової сільськогосподарської дослідної станції, які згодом трансформувалися у низку спеціальних галузевих інституцій загальнодержавного характеру.

Офіційно Комітет відновив діяльність відповідно до наказу Міністерства земельних справ № 17 від 8 червня 1920 р. У перші дні до своїх обов'язків повернулися 70 співробітників. Постановою Колегії НКЗС УСРР від 25 листопада 1920 р. було затверджено новий статут установи, в якому змінено її назву. Відтепер – *Сільськогосподарський науковий комітет України*. Вперше в установчих документах зазначається про міжнародну складову діяльності. Упродовж 1920–1923 рр. широко розгорталася експериментальна спеціалізована сільськогосподарська наукова праця в новостворених центральних станціях та інститутах. Своє функціонування Комітет припинив 1 жовтня 1927 р., а його правонаступницею стала Науково-консультаційна рада Народного комісаріату земельних справ (1927–1930).

Упорядкований збірник «Вчений комітет Міністерства земельних справ (1918–1920)» вміщує 61 архівний документ і передрук, що хронологічно охоплює листопад 1918 – грудень 1920 рр. Це видання доповнило збірку «Сільськогосподарський науковий комітет України (1918–1927)», яка побачила світ в 2006 р.¹

¹ Сільськогосподарський науковий комітет України (1918–1927 рр.) : зб. док. і матеріалів / уклад.: В. А. Вергунов, А. С. Білоцерківська, Б. К. Супіханов, С. Д. Коваленко ; під заг. ред. М. В. Зубця, Ю. Ф. Мельника ; наук. ред. В. А. Вергунов ; УААН, ДНСГБ. К., 2006. 526 с.; порт., фото – (Іст.-бібліогр. сер. «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії» ; Кн. 14).

У підготовці видання використано матеріали Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України, Державного архіву Київської області, Інституту рукопису Національної наукової бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, Архіву Російської академії наук, а також передруки з видань: «Вістник Міністерства Земельних Справ», «Бюлетень Сільсько-Господарського Наукового Комітету України» і «Рада».

Висловлюю слова вдячності за допомогу і сприяння у підготовці цього збірника ідейному натхненнику – директору Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН, академіку НААН В.А. Вергунову, його заступниці з науково-інформаційної та бібліотечної роботи Л.М. Татарчук, колегам з Інституту історії аграрної науки, освіти та техніки ННСГБ НААН, з якими мені довелося працювати в різний час: А.С. Зотовій, М.М. Давиденко, О.А. Пашківській, Т.М. Підгайній, Т.О. Таранцовій, Н.Б. Щебетюк та моїй соратниці Р.О. Косенко, яка у харківських книгосховищах віднайшла примірник раритетного видання «Бюлетень Сільсько-Господарського Наукового Комітету України».

Тетяна Грищенко,
*кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник,
завідувач сектору архівів Інституту історії аграрної науки,
освіти та техніки Національної наукової
сільськогосподарської бібліотеки НААН*

№ 1

**Наказ
Міністерства Земельних Справ
1 листопада 1918 року
Ч. 162**

До затвердження в законодавчому порядку постійних штатів дорученого мені Міністерства, утворюються в складі цього Міністерства Комітети:

1) вчений і 2) Сільсько-господарської освіти.

Склад і порядок діяльності цих комітетів будуть окреслені окремою інструкцією.

Міністр Земельних Справ

В. Леонтович

Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі – ЦДАВО України), ф. 1061, оп. 1, спр. 32, арк. 202.

№ 2

Витяг з наказу по Міністерству Земельних Справ 1 листопада 1918 р. Ч. 163

Оголошую, для відомости і керування, нищеслідуючі основи розділу і провадження справ по дорученому мені Міністерству. [...]

Департаменти і окремі виділи Міністерства розподіляються поміж Товаришами Міністра в слідуючому порядкові:

1) До відання І.Г. Черниша належать: Канцелярія Міністра, Департаменти: Земельний, Межовий, Сільсько-Господарської Економії, Статистики і Кооперації, *Вчений Комітет* і Комітет Сільсько-Господарської Освіти. [...]

*Вістник Міністерства Земельних Справ. 1918.
№ 11, 9 груд. С. 4–5.*

№ 3
Наказ
Міністра Земельних Справ
16 листопада 1918 року
Ч. 172

Призначається Головою Вченого Комітету Міністерства Земельних Справ Академік ВЕРНАДСЬКИЙ Володимир з 16 листопада 1918 року...

За Міністра Земельних Справ І. Черниш

ЦДАВО України, ф. 1061, оп. 1, спр. 32, арк. 216.

№ 4
Витяг з наказу № 2
Комісара Револуційного Комітету
по Міністерству Земельних Справ
10 грудня 1918 року.

До Лісового Департаменту

§3. Призначається вчений лісовод ІВАНЦЬКИЙ Борис моїм помішником згідно чому на його покладається завідування Департаментом Лісовим, Державного майна, Управління бувшої Удільної Округи, Відділом Досвіднього діла і вченим Комітетом.

*ЦДАВО України, ф. 1061, оп. 1, спр. 147,
арк. 149.*

№ 5

Кошторис видатків Вченого Комітету та Науково-Досвідного Відділу Міністерства земельних справ УНР на 1918 р. *1 грудня 1918 р.*

Статті видатків	Речі видатків	Асигновано на 1917 р.	Припускається до призначення на 1918 р.	В порівнян ні з 1917 р.	
				Більш.	Менш.
		Карбованці			
	<u>Загальні видатки</u> <u>по Управлінню</u> /§ 1 Російської сміти Д-ту Хліборобства/				
	<u>Утримання</u> <u>Центральних</u> <u>установ</u>				
1.	Вчений комітет. а/персональний склад.	30.000	4.533	-	25.000
	Разом по ст. 1	30.000	4.533	-	25.000
2.	Науково-Досвідний Виділ а/персональний склад	/Прим.І/ -	123.831 38.000	- -	

	б/канцелярські та господарські видатки.				
	Разом по ст.2	-	161.831	-	
	Разом по § 1	30.000	166.364	-	25.000
/Примітка І. Науково-Досвідного Відділу при Російському Департаменті Хліборобства не було.					
Підстави призначення:					
Нормальний розпис утримання служачих в Центральних Урядових установах громадянського відомства від 26 червня 1918 р. /Державний Вістник № 20/.					
3 1 листопаду 1918 р. по 1 січня 1919 р. – 4.533 карб.					
Додаток № 1.					
На підставі постанови Центральної Ради 19 грудня 1918 р. і нормального розпису від 26 червня 1918 р. /Д.В. № 20/.					
3 1 січня 1918 р. по 1 січня 1919 р. – 123.831 карб.					
На канцелярські та господарські видатки /в смітному порядку/ – 38.000 карб., з них:					
1. На закликання тимчасових служачих – 2.500 карб.					
2. На купівлю інструкції та атласів хмар – 1.000 карб.					
3. На приладдя помешкання під лабораторію метеорологічного Відділу – 8.500 карб.					
4. На улаштування лабораторії та операційні видатки – 20.000 карб.					
На операційні видатки по природо-історичному Відділу – 6.000 карб.					
Разом 38.000 карб.					
§ 2/§ 3 Російської сміти Д-ту Хліборобства/					
<u>Ріжні видатки адміністрації</u>					
1.	Дорожні видатки по командировка	7.000	9.000	2.000	

2.	Наградні та допомога	2.000	1.800	-	200
	Разом по § 2	9.000	10.800	2.000	200
Підстави призначення:					
На підставі нормального роспису від 26 червня 1918 р. /Д.В. № 20/ прохається:					
1. На командіровки Директору Виділу і фахівцям по інспекції підлеглих Міністерству досвідних установ – 8.500 карб.					
2. На добові членам Вченого Комітету – 500 карб.					
Разом 9.0000 карб.					
Допомога служачим Науково-Досвідного Виділу по дійсним видаткам – 1.800 карб.					
§ 3/§ 4 Російської сміти Д-ту Хліборобства/					
	<u>Ріжні видатки по Управлінню</u>				
1	Видання по сільському господарству	27.000	40.280	13.280	-
	Разом по § 3	27.000	40.280	13.280	-
Підстави призначення:					
1. На видання по досвідному ділу /в смітному порядку/ – 10.000 карб.					
2. На видання вислідкування по метеольогії та кліматології /в смітному порядку/ – 10.000 карб.					
3. На видання Природо-історичного вислідкування /в смітному порядку/ – 20.280 карб.					
Разом 40.280 карб.					
§ 4/§ 9 Російської сміти Д-ту Хліборобства/					
	<u>Землеупорядкування та сільська промисловість</u>				
	<u>Утримання техніків по сільському господарству.</u>				

1.	Фахівці по різних галузям сільського господарства	64.260	79.200	14.940	
2.	Інструктори по с.-г. та особи тимчасово закликани	2.490	3.490	1.000	-
3.	Роз'їзди фахівців та інструкторів	10.200	9.600	-	600
Підстави призначення:					
На підставі «Высочайше» затвердженої 12 квітня 1899 р. думки «Государственного Совѣта» /Собрание узакон. 1899 г. № 68 ст. 982 і законів від 13 березня 1915 р., 22 жовтня 1916 р. й 5 серпня 1917 р.					
1. На утримання фахівців по сільському господарству /по досвідному ділу/ в смітному порядку – 56.700 к.					
2. Згідно внесеного 9 грудня 1918 р. в Раду Міністрів законопроекту тім же фахівцям до умовного відпуску – 22.500 карб.					
Разом 79.200 карб.					
	Разом по § 4	76.950	92.290	15.940	600
§ 5/§ 10 Російської сміти Д-ту Хліборобства/					
	<u>Наукові, досвідні і показні сільсько-господарські установи і допомога на утримання таких установ.</u>				
1.	Науково-вчевна книгозбірня при Вченому Комітету	10.000	20.000	10.000	-
Підстави призначення:					
1. Фахівцям /в смітному порядку/ – 9.000 карб.					
2. Інструкторам /теж/ – 600 карб					
Разом 79.200 карб.					
Додаток № 7					

На придбання книг та інвентаря для книгозбірні Вченого Комітету смітному порядку/ – 20.000 карб.					
2.	На працю по вислідковуванню природи України	10.000	16.000	6.000	
3.	Допомога на улаштування та утримання сільсько-господарських досвідних ст. полів, контрольних ст., лабораторій, садібних плантацій, музеїв і інш.	1460000	2058000	598000	
	Разом	1480000	2094000	614000	
	А разом по Вченому Комітету з Науково-Досвідним Віділом	1622950	2403734	645220	26200
				618953	
Підстави призначення:					
1. На утримання та роз'їзди тимчасово закликаних фахівців-грунтознавців – 4.400 карб.					
2. На операційні видатки по висліджуванню ґрунту – 7.000 карб.					
3. На лабораторну працю на аналізу ґрунту – 2.000 карб.					
4. На придбання гербарія та ботаничної літератури – 2.000 карб.					
5. На припорування ріжного музейного матер'ялу – 600 карб.					
Разом 16.000 карб.					
1. Допомога на улаштування та утримання досвідних установ /в смітному порядку/ – 1.826.000 карб.					
2. На улаштування та утримання метеорологічних сіток і метеорологічних станцій /теж/ – 221.000 карб.					
3. На працю по висліджуванню природи України/в смітному порядку 11.000 к.					
Разом 2.058.000 к.					

В.об.Тов. Міністра Земельних Справ
 [Підпис] В. Іваницький
 В.об. Начальника Науково-Досвідного Виділу
 [Підпис] Д. Козакевич
 В.об. Начальника Метеорологічного Виділу
 [Підпис] К. Слефогт
 Діловод [Підпис] О. Самгородський

ЦДАВО України, ф. 1060, оп. 1, спр. 60, арк. 3–7.

№ 6

Додаток № 1 до кошторису Вченого Комітету та Науково-Досвідного Відділу Міністерства земельних справ Української держави «Персональний склад»

1 грудня 1918 р.

	§ 1 ст. 1 і 2 літ «а»	Кількіс ть	Одному	Всім на	Приміт ка
			на рік	рік	
			В карбованцях		
I. УЧЕНИЙ КОМІТЕТ					
1	Голова Вченого Комітету	1	до 8.000	8.000	
2	Секретарь	1	9.000	9.000	
3	Бібліотекарь	1	6.000	6.000	
4	Урядовець 1-го рангу	1	4.200	4.200	
Разом		4	27.200	27.200	

<u>II. НАУКОВО-ДОСВІДНИЙ ВІДДІЛ</u>					
5	Діректор Відділа	1	12.000	12.000	
6	Фаховці:				
	IV клясу	2	12.000	12.000	
	V --	2	10.800	10.800	
7	Старший Діловод	1	7.200	7.200	
8	Діловод	1	6.600	6.600	
9	Пом. Діловода	2	5.400	10.800	
10	Урядовці:				
	I-го рангу	1	4.200	4.200	
	II-го --	2	3.600	7.200	
11	Машинистки	2	4.200	8.400	
	Разом	14	66.000	102.000	
<u>III. Метеорологічний ВІДДІЛ</u>					
12	Начальник Відділу	1	10.000	10.000	
13	Діловод	1	6.600	6.600	
14	Фаховці:				
	1	12.000	12.000	
	1	10.800	10.800	
	1	9.000	9.000	
15	Рахівники:				
	1	4.200	4.200	
	1	3.600	3.600	
	1	3.000	3.000	
16	Урядовці:				
	1-го рангу.....	1	4.200	4.200	
	2-го рангу.....	1	3.600	3.600	
	3-го -	1	3.000	3.000	
	Разом	11	70.000	70.000	
17	Фаховці	1	7.200	7.200	
18	Урядовці:				
	2-го рангу	2	3.600	7.200	
	Разом	3	10.800	14.400	
<u>IV. ПРИРОДО-ІСТОРИЧНИЙ ВІДДІЛ</u>					
19	Начальник Відділу	1	10.000	10.000	
20	Діловод	1	6.600	6.600	

21	Пом. Діловода	1	5.400	5.400	
	Разом	3	22.000	22.000	
	<u>Грунтове Бюро.</u>				
22	Завідуючий Бюро	-	-	-	
23	Фаховці:				
	1	12.000	12.000	
	1	10.800	10.800	
	1	9.000	9.000	
24	Діловод	1	6.600	6.600	
25	Рисовник	1	4.800	4.800	
26	Урядовець 1-го рангу	2	4.200	8.400	
	Разом	7	47.400	51.600	
	<u>Ботаничне Бюро</u>				
27	Завідуючий Бюро	-	-	-	
28	Фаховці:				
	1	10.800	10.800	
	1	9.000	9.000	
	1	7.200	7.200	
29	Урядовці:				
	1-го рангу.....	1	4.200	4.200	
	2-го рангу.....	1	3.600	3.600	
30	Машинистка	1	4.200	4.200	
	Разом	6	39.000	39.000	
	А всього	48	282.400	326.200	

Виконувач обов'язків

Начальника Науково-Досвідного Виділу

[Підпис] Д. Козакевич

Згідно: Діловод

[Підпис]

ЦДАВО України, ф. 1060, оп. 1, спр. 60, арк. 9–10.

№ 7

**Перелік головних статей кошторису
Вченого Комітету та Науково-Досвідного
Відділу Міністерства Земельних Справ
Української держави**

[1 грудня 1918 р.]

Видатки по Вченому Комітету з Науково- Досвідним Віділом	Асігнова но на 1917 р.	Припук ається до признач ення на 1918 р.	В порівнянні з 1917 р.	
			Більш.	Менш.
Карбованці				
<u>Загальні видатки по Управлінню</u>				/Прим .I/
Утримання центральных установ	30.000	166.364	-	25.467
Різні видатки адміністрації	9.000	10.800	2.000	200
Різні видатки по Управлінню	27.000	40.280	13.280	-
Землеупорядкува ння та сільська промисловість				
Утримання техніків по с.г.	76.950	92.290	15.940	600

часті /по досвід. справам./				
Наукові досвідні та показні с.г. установи і допомоги на утримання таких установ	1480000	2094000	614.000	-
Всього по Вченому Комітету з Науково-Досвідним Виділом	1622950	2403734	645.220	26.267
			+ 618.935	

Примітка І. Науково-Досвідного Виділу при Російському Департаменті Хліборобства /Земледілля/ не було.

Виконувач обов'язків

Начальника Досвідного Виділу [Підпис]

Діловод [Підпис]

ЦДАВО України, ф. 1060, оп. 1, спр. 60, арк. 2.

№ 8

До кошторису Вченого Комітету та Науково- Досвідного Відділу Міністерства Земельних Справ Української Держави «Пояснювальна записка до кошторису»

[1 грудня 1918 р.]

А. Вчений комітет з Науково-Досвідним Виділом.

При Міністерстві Земельних Справ засновується дорадчий орган – Вчений Комітет з Науково-Досвідний Виділом. Вчений Комітет має бути органом, котрий об'єднує працю фахівців по досвідному ділу, а також по природо-історичному дослідженню України.

У завдання Вченого Комітету входе також допомагання Міністерству у розробці необхідних матеріалів й розв'язання фахівних питань. В цьому коштосписові передбачається кредит на утримання Голови Комітету, секретаря, книгозбірника й урядовця.

На утримання цього персоналу видатки на біжучий рік вираховани в сумі 4.633 карб. Вченому Комітетові з Науково-Досвідним Виділом підлягають такі Відділи: Природо-історичний з Грунтовим та Ботаничним Бюро і Метеорольоґічний з лабораторією при йому.

Програм діяльності Науково-Досвідного Віділу, крім порозуміння й об'єднання наукових праць зазначених вище Відділів з працями Віділу, на перший час предбачається така:

Об'єднання досвідної організації на Україні, поліпшення стану її і взагалі можлива допомога розвою досвідного діла: розробка проектів і коштосписів нових досвідних організацій в купі з Земськими та Суспільними установами, улаштування Нарад і зборів по досвідному ділу: видання інформаційних збірників, популярних метеликів та плакатів; підготовлення персоналу для досвідних установ шляхом заснування інституту практикантів та командировок за кордон.

Черговим завданням Віділу уявляється: повернути досвідни установи до розміру тієї праці, яка виконувалась ними до війни, а коли буде можливим, то й поширити обсяг цієї роботи, для цього необхідно збільшити фінансування досвідних установ, бо зараз з занадмірної дорожнечі життя такі допомоги, які вони мали від Департаменту Петроградського Міністерства було б занадто мало навіть для нормальної праці цих установ.

Склад Науково-Досвідного Віділу такий: Діректор, 2 діловода, з них один старший, 2 помішники діловода, 4 фахівця по ріжним галузям сільського господарства, 3 урядовця і 2 машиністки.

На утримання цього персоналу видатки на біжучий рік відраховання в 48.699 карб., на

запрошення тимчасових співробітників для розробки матер'ялів по досвідному ділу 2.500 карб. на роз'їзди Діректору Виділу та фахівців по інспекції [...] установ, а також для участі в Нарадах і З'їздах 3.000 карб. на книгозбірню Вченого Комітету 20.000 карб., на допомогу робітників 750 карб., на виплату добових членам Вченого Комітету 500 карб. та видавничу діяльність 10.000 карб., а разом 39.982 карб.

В додатку № 3 маються дані, на підставі яких вираховані зазначені вище суми.

На Україні зараз мається 3 крайових сільсько-господарських досвідних станцій, 14 районів досвідних станцій, [...] досвідних полів та ціла низка інших досвідних та наукових установ, а саме: досвідно-контрольні, селекційні, болотяні, ентомологічні станції.

Всі досвідні і наукові установи, показані в прикладеному до сміти спису /додаток № 4/, одержували допомогу з Петроградського Департаменту Хліборобства.

Допомоги ці видавались згідно осібних умов, котрі складались по між Департаментом та місцевими установами, – [...] станціям у розмірі 75%, районним станціям та досвідним полям, а також іншим досвідним установам в розмірі 50% від загальної суми видатків за винятком майбутнього прибутку, коли питання про призначення прибутків

не було передбачено у «Положенні про досьвідну установу».

При розгляданні надісланих місцевими установами коштосписів на утримання досьвідних установ в біжучому році, з'ясувалось, що майже у всіх нагодах випрошується допомога з боку Міністерства Земельних Справ, яка не перевищує тих норм, котрі визнані були Петроградським Департаментом Хліборобства для досьвідних установ, які одержували допомогу.

На улаштування й утримання в біжучому році досьвідних установ з коштів Губернських і Повітових Земств призначено до 981.847 карб., з коштів с.-г. І-в більшого району 287.145 карб., а разом з місцевих коштів призначено 1.268.992 карб.

Губернськими Земствами спеціальним і науковим організаціям на улаштування й утримання с.-г. досьвідних станцій, полів, лабораторій, та инш. досьвідних та наукових установ випрошується на 1918 р. з коштів казни 2.126.126 карб., але на підставі фінансових міркувань Міністерством внесено в сміту на біжучий рік 1.826.000 карб.

Зазначений вище кредит у сумі 1.826.000 карб. складається з допомог на утримання крайових с.-г. досьвідних станцій, районних досьвідних станцій, випробно-контрольних станцій, ентомологічних станцій, досьвідних полів та инших досьвідних та наукових установ, які існували в 1917 р. й продовжують свою діяльність в біжучому році.

З цього кредиту на допомогу Губернським Земствам внесено у кошторис 1.456.076 карб. повітовим /одно Суджанське Земство, на Курщині/ 4.500 карб. і с.-г. Товариствам та іншим науковим організаціям 365.424 карб., а разом 1826000 к., з яких 1.781.805 карб. на утримання досьвідних установ /утримання персоналу й операційні видатки / і 41.196 карб. на одноразові видатки.

Останній видаток викликається, головним чином, необхідністю придбання с.-г. інвентаря, улаштуванням лабораторії без чого не можливо підтримати діяльності досьвідних установ на попередній височині.

Таким чином на допомогу за для утримання досьвідних установ у 1918 р. передбачається по коштоспису Міністерства Земельних Справ 1.826.000 карб.

В обрахунок цієї суми вже розасігновано 1.211.300 к.

Усі прохання, які дісталися з місця зведені в загальну відомість по абетці з зазначенням, скільки внесено по коштоспису Науково-Досьвідного Виділу на допомогу за для утримання та на одноразові видатки досьвідних та наукових установ.

Таким чином видатки по Вченому Комітету з Науково-Досьвідним Виділом /за винятком Відділів/ складається так:

1. На утримання Вченого Комітету з Науково-Досвідним Виділом та на операційні видатки	89.982
2. Допомоги Земствам, Суспільним і науковим організаціям за для утримання досвідних установ	1.826.000
Разом	1.915.982 карб.

Б. Метеорологічний Відділ

Діяльність Метеорологічного Відділу на першій році його життя має провадитися в напрямку негайних потреб і питань, які висуваються життям, а саме:

1. Загально керування всією справою Метеорологічної служби на Україні взагалі в напрямку упорядкування й вибудування, як з боку наукового, тако й адміністративного.

2. Налагодження й піднесення до відповідної висоти служби с.-г. метеорології, так необхідної для нашої хліборобської України.

3. Пильнування про забезпечення різних метеорологічних інституцій необхідними приладами й приладдями та поновлення витраченого завдяки подіям струменту, загальне доглядання за працею струменту на місцях і переведення одностности методів виміру для нової можливости порівняння висновків:

Склад Відділу поступовий: Начальник Відділу, 4 фахівці, 1 діловод, 3 раховники та 3 урядовців.

У поступові ж часи Метеорологічний Відділ, в залежності від умовин життя, в порядку поступового розвою, маємо ширити свою діяльність в напрямку вивчення кліматичних умовин України і розв'язання питань про передбачення погоди.

На утримання Метеорологічного Відділу внесено до коштоспису біжучого року 39.336 карб., на придбання «Інструкцій» та атлясів хмар 1.000 карб., на подорож фахівців 1.500 карб., на допомогу співробітникам 450 карб., на видавничу діяльність 10.000 карб., на улаштування лабораторії з майстерньою для вивірки й виправи метеорологічних струментів та на операційні видатки по лабораторії 28.500 карб. /додаток № 3/, разом 80.786 карб.

У додатку до кошторису № 3 маються належні вказівки на підставі саме чого вираховані зазначені вище суми.

В сучасний мент на Україні існують 6 станцій 1-го рангу, 170 станцій 2-го рангу, 300 станцій 3-го рангу /цифери приблизні бо остаточно не можливо з'ясувати/.

Усі метеорологічні установи, за винятком не великої кількості, мали допомогу від Петроградського Департаменту Хліборобства в великості 50% від загальної суми видатків.

Коли розглядалися надіслані місцевими установами коштосписи на утримання метеорологічних станцій в біжучому році, дуже виявилось, що майже всі установи випрошують допомогу з коштів Міністерства Земельних Справ, котра не переступає норм, які було установив Петроградський Департамент Землеробства для субсидіювання Метеорологічних установ.

З місцевих коштів на улаштування й біжучі видатки метеорологічним станціям в 1918 р. відпущено 149.319 карб.

На одноразові й постійні видатки по улаштуванню й утриманню метеорологічних станцій внесено по коштоспису на 1918 р. 221.000 карб., з котрих на допомогу Губернським Земствам 163.500 карб., повітовим 24.500 карб. та на утримання метеорологічних станцій, які ранім підлягали Головній Фізичній Обсерваторії 28.000 карб.

Таким робом коштоспис видатків по Метеорологічному Відділу складається так:

1. На утримання Відділу та лабораторії при ньому й на операційні видатки	89.982
2. Допомоги Земствам, Суспільним і науковим організаціям на утримання метеорологічних станцій	1.826.000
Разом	301.786 карб.

В. Природо-Історичний Відділ

Програм діяльності Природо-історичного Відділу помічається поступовий: об'єднання і згоджування досліджень в різних галузях прикладного /утілітарного/ природознавства, складання докладних плянів досконального й систематичного природо-історичного дослідження України, організація і можлива допомога дослідам на місцях. Докладний програм діяльності Відділу, а також і залежних від цього Ботаничного та Ґрунтового Бюро /секцій/, уміщений у Віснику М.З.С. № 4 і 5.

Зараз робота Відділу має характер підготовчої: складається бібліоґрафія по природознавству України, проводиться також сводка існуючих у письменстві матер'ялів, що належать до вивчення України. Готуються картоґрами для виділення ступені дослідженості кожної місцевості в тому чи іншому природо-історичному відношенні і т.п.

Склад Природо-історичного Відділу такий: Начальник Відділу, діловод та помічник його.

Склад Ґрунтового Бюро: 3 фахівця, з яких і завідуючий Бюро, діловод, рисовник та 3 урядовця.

Склад Ботаничного Бюро: 3 фахівця, з яких і завідуючий Бюро, діловод, рисовник та 3 урядовця.

На утримання цього персоналу у коштоспис внесено 35.796 карб. На канцелярськи видатки,

придбання машинки й друку, шаф для книгозбірні, книжок часописів, струменту для дослідів, фотографічного апарату для фотографування [...] природи та на картки для бібліографії 6.000 карб., на подорож Начальника та фахівців для наукових дослідів взагалі і зокрема для вивчення фльори на місцях та для ґрунтових досліджень 4.000 карб. На допомогу співробітникам 500 карб. На підготовчу працю по виданню часописів «Вісник фльори України», на складання ґрунтової мапи України і на видання бібліографії, складеної проф. Тутковським 20.280 карб. Крім того на вивчення природи України на місцях, а саме на утримання й операційні видатки тимчасово запрошених фахівців по умовній праці, на лабораторні їх праці і т.п. 16.000 карб. На допомогу Українському Народньому Музею, з'їзду природоспитів, Українському науковому товариству та «Харьковской лигѣ охраны с.-х. культуры» на роботи по охороні пам'ятників природи і культурних господарств видатки зараховані в сумі 18.100 карб., але по фінансовим міркуванням у коштоспис внесено 11.000 карб.

У додатку до коштоспису № 3 мається докладний розрахунок вище наведених сум.

Таким робом коштоспис видатків по Природо-історичному Відділу нараховано в сумі 93.676 карб. 73 коп., а саме:

1. На утримання Відділу	82.676
2. Допомоги Суспільним та науковим установам	11.000
Разом	93.676 карб.

У купі до коштоспису на 1918 р. видаток по утриманню Вченого Комітету з Науково-досвідним Виділом та Відділами Метеорольогічним і Природо-історичним передбачається по такому розкладу:

1. На утримання Вченого Комітету з Науково-досвідним Виділом і на операційні видатки Відділу	89.982
2. На утримання Метеорольогічного Відділу лабораторії і операційні видатки	80.786
3. На утримання Природо-історичного Відділу і операційні видатки	82.676

Разом **253.444 карб.**

4. Допомога Земствам, Суспільним і Науковим організаціям на утримання досвідних установ	1.826.000
5. Їм же на утримання метеорольогічних станцій	221.000
6. Допомога Суспільним та науковим установам на роботи їх по вивченню природи України	11.000

Разом **2.058.000 карб.**

7. На утримання й подорож фахівців по досвідному ділу бувшого Петро-градського Департаменту відкоманди-рованих на Україну для работ на до-свідних установах	92.290

Разом **2.403.734 карб.**

Виконувач обов'язків

Начальника Науково-Досвідного Виділу [Підпис]

Д. Козакевич

З первотвором згідно:

Діловод [Підпис]

ЦДАВО України, ф. 1060, оп. 1, спр. 60, арк. 11–14.

№ 9

Додаток № 3 до кошторису Вченого Комітету та Науково- Досвідного Відділу Міністерства Земельних Справ Української держави «Пояснювальна записка до кошторису»

Потрібні кошти по окремим розділам кошторису такі:

§ 1/§ 1 Російської сміти Департаменту Хліборобства/

Ст. 1 лит. а“. По цьому розділу на утримання персонального складу Ученого Комітету, внесен в сміту кредит на 2 місяця з 1-го листопада до кінця року – 4.533 карб.

Персональний склад Ученого Комітету, його річне утримання, також персональний склад Науково-Досвідного Відділу, Метеорологічного відділу й Природо-Історичного та річне утримання персоналу зазначено в додатку до сміти № 1.

Ст. 2 лит. а“. На утримання Науково-Досвідного Виділа з відділами Метеорологічним й Природо-Історичним з 1-го січня 1918 р. до 1-го січня 1919 р. внесено в сміту 123.831 карб., з котрих на утримання персоналу:

а/. Науково-Досвідного Виділа	48.699
б/. Метеорологічного Відділу з лаборат	39.336
в/. Природо-Історичного	35.796
Разом	123.831 карб.

До 1-го грудня витрачено буде на утримання персоналу зазначених Відділів 86.099 карб., і до кінця року потрібно – 38.732 карб., крім того на утримання персоналу Ученого Комітету – 4.533 карб, а разом 43.266 карб.

Збільшення кредиту на утримання персоналу до кінця року освідчується тим, що тільки з часу розглядання штатів Ученого Комітету Радою Міністрів /в місяці листопаді/ виявилась можливість заповнити ті посади, котрі передбачались штатами.

Ст. 2 лит. б“. На канцелярські та господарські видатки внесено в сміту – 38.000 карб., а саме так:

1/ На закликання тимчасових співробітників – 2.500 карб. Для з'ясування своєчасного становища досвідного діла та для його регулярної постановки необхідно переробити зібраний на протязі звітного року анкетний матеріал.

На розробку цього матеріалу необхідно запросити 5 тимчасових служачих, рахуючи по 800 карб. кожному. Платно 500 карб. Зазначається з тим, що розробка цього матеріалу вимагає фахового знання та досвіду.

2/ На придбання інструкцій як виконати метеорологічні досліджування – 800 карб., атласів з хмарами – 200 карб., разом 1.000 карб.

Видання ці мають бути розіслані метеорологічним станціям, як підручники.

3/ На пристосування помешкання метеорологічної лабораторії 1.000 карб., і на улаштування при ній майстерні для дрібного ремонту, приладдя та струмент і інші видатки по лабораторії – 7.500 карб., разом 8.500 карб.

4/ На улаштування лабораторії та операційні видатки – 20.000 карб., з них на улаштування лабораторії необхідним реманентом, на придбання головного приладдя та струменту і другі кредити для [...] метеорологічних приладів, які працюють на місцях 18.000 карб. і на придбання різного матеріалу /живе срібло, спирт і т.п./ для лабораторії 2.000 карб. Відомости про завдання лабораторії та докладні обрахунки кредитів на улаштування і постанову лабораторії повідомлені в додатку № 3.

5/ На операційні видатки по Природо-Історичному Відділу – 6.000 карб., з них на покуп

спеціальної пишучої машини для перепису бібліографічних карток – 3.000 карб., на покуп шафи і карток, на котрих прописується бібліографія, яка складена проф. Тутківським – 1.000 карб. і на покуп книжок, часописів, інструменту для дослідження і фотографічного апарату 2.000 карб.

В обрахунок цієї суми до цього часу витрачено 4.000 карб., а потрібно до кінця року 2.000 карб.

§ 2/§ 3 Російської сміти Д-та Хліборобства/

Ст. 1. На роз'їзди та добові персоналу Відділів Науково-Досвідного, Метеорологічного та Природо-Історичного внесено в сміту – 8.500 карб.

Зроблені вже витрати на обрахунок цієї суми не з'являється можливим докладно вирахувати, позаяк ще не одержані авансові обрахунки співробітників цих відділів в втраті одержаних ними авансів на службові командировки. Крім того внесено в сміту 500 карб. на добову платню членам Наукового Комітету, які мають бути скликані в грудні місяці цього року, а всього внесено по ст. 1 в сміту – 9.000 карб.

Ст. 2. На допомогу співробітникам внесено в сміту 1.800 карб. по дійсній витраті.

§ 3/§ 4 Російської сміти Д-та Хліборобства/

Ст. 1. На видання друкованих трудів внесено в сміту 40.280 карб. по таким думкам:

В цьому році Науково-Досвідним Відділом мають бути видані такі праці: завідуючого Відділом Садівництва Катеринославської С.-Г. краєвої станції П.Г. ШИТТА «Методика Огородно-Садового опыта» 15 друкованих аркушів з малюнками, праця завідуючого Відділом Скотарства тієї ж ст. Кривуши «Наблюдения над выпасанием телят» – 4 аркуша і праця біологічної лабораторії тієї ж ст. – «Изучение ботанических разновидностей пшеницы и ячменя» – 6 аркушів, а всього має бути видано 25 друкованих аркушів з малюнками, рахуючи з середнім по 1.000 к. за аркуш, на видання зазначених трудів потрібно 25.000 карб. В обрахунок цієї суми внесено в сміту Відділу на виробку кліше й на друкарські витрати 10.000 карб., останню саму передбачається внести в сміту майбутнього року.

На видання по Метеорологічному Відділу в кількості 30 аркушів по 500 карб. за аркуш потрібно 15.000 карб., в обрахунок цієї суми в сміту біжучого року внесено 10.000 карб., останню суму передбачається внести в сміту майбутнього року.

Природо-Історичний Відділ передбачає видати бібліографію Наукового напрямку по природі України, складену проф. Тутківським. На видання цієї праці в кількості 30 аркушів, рахуючи 500 карб. аркуш, потрібно 15.000 карб.

В сміту біжучого року внесено лише 5.000 карб. на виплату авторського гонорару за зроблену працю, а останню суму передбачається внести в сміту майбутнього року.

На виготовлення карток, на котрі списується «бібліографія» потрібно 500 карб.

Ботаничним Бюро уготовлено до друку 40 аркушів окремих праць, а також «Для Вістника фльори України». Видатки на друкування та гонорарну платню вираховано сумою 30.000 карб.

В сміту біжучого року вноситься 3.000 карб. авторського гонорару за виконану працю, останню суму передбачається внести в сміту майбутнього року.

З початку біжучого року Міністерством Хліборобства доручене було проф. Одеського Ун. О.Г. Набоких скласти ґрунтову мапу України. В найшвидчій закінченні цієї праці зацікавлені як Науково-Досвідний Виділ так і Лісовий Департамент.

Вся витрата на виконання цієї праці, що вимогла експедиційні-ґрунтові дослідження тих районів України, де такі дослідження не робились, вирахована сумою 21.680 карб., з котрих 11.680 карб. вносяться в сміту Досвідного Виділу, а остання сума віднесена в обрахунок Лісового Департаменту.

Роботи по складанню ґрунтової мапи закінчені і сума, що внесена в сміту, витрачена вся цілком.

§ 4/§ 9 Російської сміти Д-та Хліборобства/

Ст. 1. Вноситься в сміту 56.700 карб. на утримання 15 фаховців по с.-г. часті /по Досвідному ділу/ відкомандированих б. Петроградським Депаратментом Хліборобства на Україну для праці по досвідному ділу на краєвих, районних станціях і других досвідних інституціях, з них 5 фаховців працюють на Київщині, 1 – на Поділля, 5 – на Харківщині, 2 – в Херсонщині і 2 на Полтавщині.

Утримання видається їм з коштів казни через місцеві Управління Хліборобства та Державного Майна.

Окрім того, згідно законопроекту, внесеному 9-го грудня 1918 р. в Раду Міністрів на відпуск фахівцям в обрахунок належній їм платні по новим штатам кожному 1.500 карб. вноситься до умовного відпуску, рахуючи на 15 фахівців по Досвідному ділу – 22.600 карб., разом 79.200 карб.

Ст. 2. Внесено на утримання 1-му інструкторові по с.-г. часті /по досвідному ділу/ відкомандированих б. Петроградським Депаратментом Хліборобства на Херсонщину для роботи по Досвідному ділу – 2.490 карб. і йому ж до умовного відпуску – 1.000 карб., разом – 3.490 карб.

Ст. 3. На роз'їзди 15 фахівців і одного інструктора вноситься в кошторис по 600 карб.кожному, разом 9.600 карб.

§ 5/§ 10 Російської сміти Д-та Хліборобства/

Ст. 1. На улаштування книгарні при Ученім Комітеті внесено в кошторис 20.000 карб. В сей час Комісія з фахівців Відділів Ученого Комітету кінчають роботу по складанню каталогів книжок, що належить до придбання книгарнею; каталоги ці буде здано на затвердження Ученого Комітету.

Ст. 2. На роботу по досліджуванню природи України внесено в кошторис 16.000 карб., из них 13.400 карб. на досліджування ґрунту досвідних полів.

Робота ця проводиться ґрунтознавцями тимчасово закликними [...] фахівця ґрунтознавця Міністерства Земельних Справ М.П. Флорова і почата була з відслідкування ґрунтів досвідних полів Полтавщини – Полтавського, Константиноградського і Драбівського. Було одержано приблизно 1500 поверхових зразків ґрунтів і 150 монолитів. Одержані зразкі ґрунту передано до хімічної лабораторії за для аналізу. Вся зазначена на ґрунтови дослідження по сміті сума витрачена цілком. Крім того в цю сміту внесено 2.600 карб. на придбання взрцевих перевірених гербаріїв, ботаничної літератури та приладдя,

необхідного для препарування ботаничних матеріалів.

Ст. 3.п. 1. На допомогу Земствам, Суспільним та науковим організаціям на утримання досвідних інституцій в біжучому році витрата обрахована сумою 2.126.126 карб., але по фінансовим міркуванням внесено в сміту цього року 1.826.000 карб. В обрахунок цієї суми до першого грудня 1918 р. переасігновано було 1.211.300 карб., ще потрібно до кінця року – 614.700 карб.

Якім інституціям і в якій кількості внесено кредиту на видачу допомог показано в додатку № 4.

Ст. 3.п.2. На допомогу Губерніяльним і Повітовим Земствам, а також станціям, котрі знаходились раніш в відомі Миколаєвської Фізичної обсерваторії, витрати вираховані сумою – 408.760 карб., але по фінансовим міркуванням в сміту б/р. внесено 221.000 карб. Якім інституціям і в якій кількості внесені допомоги показано в додатку № 6.

В обрахунок цього кредиту по 1-е грудня б/р. разасігновано 81.070 карб. і потрібно до кінця року 139.930 карб.

Ст. 3.п. 3. На допомогу за для улаштування Українського Народнього Музею, на природо-історичне досліджування по ріжним інституціям, а також на скликання в місці Києві з'їзду природознавців витрата счислена сумою 18.200

карб., але по фінансовим міркуванням в сміту
внесено 11.000 карб., а саме:

1. Українському Народньому Музеєві	1.000
2. З'їздові природознавців у Києві	1.000
3. Українському Науковому Т-ву	1.000
4. Харківській лігї охорони с.-г. культури	8.000
Разом	11.000 карб.

В обрахунок цієї суми до 1-го грудня б/р.
разасігновано 10.000 карб. і ще потрібно до кінця
року 500 карб.

Виконувач обов'язків

Начальника Науково-Досвідного

Виділу

[Підпис] Д. Козакевич

З первотвором згідно:

Діловод [Підпис]

*ЦДАВО України, ф. 1060, оп. 1, спр. 60, арк. 15–
17зв.*

1919

№ 10

**Наказ по Вченому Комітету Народнього
Міністерства Земельних Справ № 82**

Затверджуються з 16-го січня цього року, згідно обранню Вченого Комітету від 15-го січня 1919 року: професор Павло Аполонович ТУТКІВСЬКИЙ головою Вченого Комітету Народнього Міністерства Земельних Справ, прив. доц. Борис Микитович КРЕЧУН товаришом голови того-ж Комітету, Олександр Гаврилович АЛЕШО секретарем на правах члена Вченого Комітету.

Підстава: Наказ Пана Міністра Земельних Справ від 30 грудня 1918 року число 23.

Міністр Земельних Справ М. ШАПОВАЛ

«16» січня 1919 року

З оригіналом згідно:

Діловод

[підпис]

ЦДАВО України, ф. 27., оп. 1, спр. 4, арк. 35.

№ 11

СТАТУТ ВЧЕНОГО КОМІТЕТУ НАРОДНОГО МІНІСТЕРСТВА ЗЕМЕЛЬНИХ СПРАВ ПРИ ДИРЕКТОРІЇ УНР

*Затверджую як тимчасовий статут
за Міністра Е. Архипенко
27 січня 1919 р.*

I. ЗАВДАННЯ ВЧЕНОГО КОМІТЕТУ

§ 1. Вчений Комитет, як вищий орган НМЗС об'єднує наукову діяльність всіх центральних і місцевих установ НМЗС.

§ 2. Вчений Комитет дбає взагалі про розвиток і планомірну організацію на Україні наукової роботи, зв'язану з сільським господарством в широкому розумінні.

§ 3. Вчений Комитет дбає про відповідну науковість і організацію шкільної і позашкільної популяризації сільськогосподарського знаття на Україні та сполучних з ним наук; в с/г дбає про відповідну науковість і організацію шкільної і позашкільної популяризації с/г знань та споріднених наук.

II. ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧЕНОГО КОМІТЕТУ

§ 4. Вчений Комитет, через відповідні свої органи, безпосередньо керує всіма науковими

установами НМЗС, як центральними, так і місцевими.

§ 5. Вчений Комітет координує наукову діяльність всіх відповідних державних, земських, міських, громадських, приватних установ на Україні, скликаючи З'їзди і Наради, організуючи постійні Комітети (Лісовий по досвідному ділу і ін.) і комісії.

§ 6. Попередньому обговоренню й санкції Вченого Комітету підлягають всі законопроекти та заходи НМЗС, які потребують наукового обґрунтування та вияснення; ці питання вносяться до ВК безпосередньо Міністром Земельних Справ, або підносяться з власної ініціативи Вченого Комітету.

§ 7. Вчений Комітет, в обсягу своїх завдань, безпосередньо розроблює чергові наукові питання, організує центральні і місцеві наукові установи переводе загально-територіяльні і місцеві обслідування здійснює різні практичні заходи.

ПРИМІТКА: Заходи практичного характеру, переведення яких належить до окремих департаментів і інших центральних установ НМЗС, не входять в обсяг діяльності Вченого Комітету.

§ 8. Вчений Комітет допомагає місцевим установам України в організації потрібних наукових закладів і в проведенню їх наукової діяльності взагалі, зв'язаної з сільським

господарством, як шляхом фінансування їх на певних умовах, так і іншими заходами.

§ 9. Вчений Комитет допомагає науковій роботі окремих наукових працівників, науковців і систематично дбає про підготовку відповідних фахів, шляхом грошової допомоги, оголошення конкурсів, стипендій, заснування окремих інститутів, курсів та ін.

§ 10. Вчений Комитет видає свій орган, також орган окремих своїх установ, ріжні періодичні і неперіодичні наукові і науково-популярні видання.

ПРИМІТКА: До наукових праць, що видає Вчений Комитет, можуть додаватися (до Українського тексту) короткі реферати і резюме на одній з західно-європейських мов.

ІІІ. СКЛАД ВЧЕНОГО КОМІТЕТУ

§ 11. Члени Комітету, призначені Міністром НМЗС при заснуванні Комітету.

§ 12. Особи, обрані Комітетом до складу його членів, в кількості, встановленій Комітетом і затвердженій в штатному порядкуві або безпосередньо Міністром Земельних Справ.

§ 13. Товарищі Міністра ЗС – яко члени.

ПРИМІТКА: Міністр Земельних Справ сповіщається про всі засідання Вченого Комітету і коли має змогу брати участь в них – то користується правом члена ВК.

§ 14. Діректори департаментів МЗС – при обговоренні питань з обсягу справ відповідних департаментів.

§ 15. Завідуючі відділами та підвідділами ВК – яко члени.

ПРИМІТКА: 1. Вчений секретарь Комітету, в разі коли він обраний не з членів Комітету, входе в склад ВК також як член.

2. По постанові Вченого Комітету членами його можуть бути Завідуючі й іншими окремими установами Вченого Комітету.

§ 16. Представники вищих шкіл і центральних наукових установ України, які мають відповідні катедри чи відділи, по їх обранню, в кількості, що встановлюється згідно § 12.

§ 17. Представники Краєвих Досвідних с.-г. станцій і інших краєвих наукових установ України, по їх обранню, в кількості, що встановлюється згідно § 12.

IV. ОРГАНІЗАЦІЯ ВЧЕНОГО КОМІТЕТУ

§ 18. Вчений Комітет єсть автономна наукова інституція, яка в адміністративному відношенні підлягає лише безпосередньо Міністру НМЗС.

§ 19. Голова, Товариш Голови і Вчений Секретарь обіраються ВК на три роки і затверджуюся Міністром Земельних Справ.

ПРИМІТКА: Вчений Секретарь може обіратись і не з членів, що мешкають у Києві, і

рахуються дійсними при участі не менше половини запрошених членів.

§ 20. Чергові засідання Вченого Комітету скликаюся для членів, що мешкали у м. Києві і проводилися у разі присутності більшої половини запрошених.

ПРИМІТКА: В Чергових Засіданнях мають право з рішачим голосом і члени Вченого Комітету, що мешкають поза Київом, але випадково присутні у Києві).

§ 21. В потрібних випадках, по постанові чергових засідань Вченого Комітету скликаються пленарні сесії Вченого Комітету, з участю усіх членів, що мешкають поза Київом, ці сесії рахуються дійсними при участі не менше 1/3 всіх членів Вченого Комітету.

ПРИМІТКА: Члени Вченого Комітету, що мешкають поза Київом, одержують платню не в шатному порядку, а за участь в кожній сесії окремо; а також одержують в загальному порядку, відповідні проїзди і добові.

§ 22. Вчений Комітет має свою бібліотеку і поділяється на такі відділи: лісовий, досвідного ділу, ботаничний (з секцією фітопатології), зоологічний (з секцією ентомології), ґрунтознавства, гідрогеологічний і метеорологічний.

§ 23. Нові відділи, підвідділи та секції, також інші окремі установи Вченого Комітету (музеї,

станції, інститути і інше) засновуються по його постановах, затверджених Міністром МНЗС.

§ 24. Внутрішній розпорядок діяльності Вченого Комітету, а також інструкції, по яких проводиться організація і діяльність окремих Відділів, Секцій і взагалі установ Комітета, розроблюється окремими установами і затверджується безпосередньо Вченим Комітетом, при чому можливо широко проводиться принцип автономности окремих установ і децентралізації діяльності Вченого Комітету взагалі.

ПРИМІТКА: Коли інструкції торкаються розподілення функцій Вченого Комітету і інших установ МЗС вони затверджуються Міністром Земельних Справ.

§ 25. Завідуючі відділів, підвідділів і секцій і увесь штатний вчений персонал Вченого Комітету та його установ – обирається колегіями відділів і відповідних установ, і затверджується Вченим Комітетом на Чергових Засіданнях.

ПРИМІТКА: Доки Секція чи інша установа не матиме в своєму складі 10 штатних осіб вченого персоналу, обрання проводиться відповідним Відділом Вченого Комітету; доки ж і відділ не матиме в своєму складі 10-ти штатних осіб вченого персоналу, обрання проводиться безпосередньо Вченим Комітетом.

§ 26. Не штатний вчений персонал, а також штатний і не штатний технічний персонал Вченого

Комітету та його установ, по представленню Завідуючих установ та Секцій, за згодою завідуючих відповідних відділів, затверджується Головою, або з його доручення Завідуючими окремих відділів Вченого Комітету.

§ 27. Звільнення персоналу Вченого Комітету та його установ проводиться тим же шляхом, як і обрання, або призначення (згідно §§25 і 26).

ПРИМІТКА: Завідуючі Відділами та Секціями, що призначені при заснуванні Комітета, – можуть бути звільненими виключно наказами Міністра Земельних Справ.

§ 28. Умови морального характеру, що ставляться персоналу МЗС, зберігаються і для всього персоналу Вченого Комітету й його установ, а також порядок їх забезпечення

§ 29. Вчений Комітет має свій окремий обрахунок і єсть безпосередній розпорядчик всіх кредитів свого обрахунку.

§ 30. Всі діла вченого Комітету та всіх його установ, проводяться Українською мовою.

Вірно: Начальник Персонального Складу
Згідно: Старший Діловод Загальної
Канцелярії Вченого Комітету

ЦДАВО України, ф. 1230, оп. 1, спр. 9, арк. 96–97.

**СТАТУТ
СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОГО ВЧЕНОГО
КОМІТЕТУ УКРАЇНИ
ПРИ НАРКОМЗЕМІ УСРР**

*Утверджено 2 травня 1919 р.
Вл. МЕЩЕРЯКОВ*

I. Завдання Вченого Комітету

§ 1. Вчений Комітет, як вищий науковий орган Н.К.З.С., об'єднує наукову діяльність всіх центральних і місцевих установ Н.К.З.С.

§ 2. Вчений Комітет дбає взагалі про розвиток і пляномірну організацію на Україні Наукової роботи, зв'язаної з сільським господарством в широкому розумінню.

§ 3. Вчений Комітет дбає про відповідну науковість і організацію шкільної і позашкільної популяризації сільсько-господарського знаття на Україні та сполучених з ним наук.

II. Діяльність Вченого Комітету

§ 4. Вчений Комітет, через відповідні свої органи, безпосередньо керує всіма науковими установами Н.К.З.С. як центральними, так і місцевими.

§ 5. Вчений Комітет координує наукову діяльність всіх відповідних державних, земських,

міських, громадських і приватних установ на Україні, скликаючи з'їзди і наради, організуючи постійні Комітети (Лісовий, по Досвідному Ділу и инш.) і Комісії.

§ 6. Попередньому обговоренню і Санкції Вченого Комітету підлягають всі законопроекти та заходи Н.К.З.С., які потребують наукового обґрунтування; ці питання підносяться як з власної ініціативи Вченого Комітету, так і вносяться до В.К. безпосередньо Комисаром Земельних Справ, або відповідальними керівниками Видділу Н.К.З.С.

§ 7. Вчений Комітет, в обсягу своїх завдань, безпосередньо розроблює чергові наукові питання, організує центральні і місцеві наукові установи, переводє загально-територіяльні і місцеві обслідування і здійснює різні відповідні практичні заходи.

ПРИМІТКА: Біжучі заходи практичного характеру, переведення яких належить до окремих Видділів та інш. Центральних установ Н.К.З.С., не входять в обсяг діяльності Вченого Комітету.

§ 8. Вчений Комітет допомагає місцевим Установам України в організації потрібних наукових закладів і в провадженню їх наукової діяльності взагалі, зв'язаної з сільським господарством, як шляхом фінансування їх на певних умовах, так і іншими заходами.

§ 9. Вчений Комітет допомагає науковій роботі окремих наукових працівників і

систематично дбає про підготовку потрібних Україні нових наукових сил відповідних фахів шляхом грошової допомоги, оголошення конкурсів, стипендій, заснування окремих інститутів, курсів та інш.

§ 10. Вчений Комитет видає свій орган, також органи окремих своїх установ і ріжні періодичні і неперіодичні наукові і науково-популярні видання.

ПРИМІТКА: До наукових праць, що видає Вчений Комитет, можуть додаватися (до українського тексту) короткі реферати і резюме на одній з західно-європейських мов.

III. Склад Вченого Комитету

§11. Члени Комитету, призначені Міністром З.С., при заснуванні Комитету 30 грудня 1918 року і затверджені Комисаром Н.К.З.С.

§ 12. В склад Вченого Комитету входять особи з відповідним науковим стажом, обрані Комитетом до складу його Членів в кількості, встановленій Комитетом і затвердженій в штатному порядку.

ПРИМІТКА 1: Для обрання Членів Комитету на чергових засіданнях потребується більшість 2/3 голосів присутніх Членів. При чому обрання може переводитися тільки на засіданнях, в яких беруть участь не менше 2/3 Членів, котрі, згідно § 20, беруть участь на чергових засіданнях.

ПРИМІТКА 2: Докладна інструкція порядку обрання Членів Вченого Комитету вироблюється Вченим Комитетом і затверджується Комисаром

Н.К.З.С.

§ 13. Комисар і Члени Колегії Н.К.З.С. – яко Члени *ex officio*.

§ 14. Завідуючі Виділами Н.К.З.С. або їх заступники при обговоренню питань в обсягу справ відповідних Виділів.

§ 15. Завідуючі Секціями, Підсекціями та Бюро В.К. – яко Члени *ex officio*.

ПРИМІТКА 1: Вчений Секретарь Комітету в разі, коли він обраний не з членів Комітету, входе в склад В.К. також як Член *ex officio*.

ПРИМІТКА 2: По постанові Вченого Комітету Членами його *ex officio* можуть бути завідуючі і іншими окремими установами Вченого Комітету.

§ 16. Представники вищих шкіл і центральних наукових установ України, які мають відповідні катедри чи Відділи, по їх обранню в кількості, що встановлюється згідно § 12.

§ 17. Представники краєвих досвідних с.г. станцій і інших наукових установ України по обранню в кількості, що встановлюється згідно § 12.

IV. Організація Вченого Комітету

§ 18. Вчений Комітет єсть автономна наукова інституція, а в административному відношенні підлягає лише безпосередньо Комисару Земельних Справ.

§ 19. Голова, Тов. Голови і Вчений Секретарь

Комітету обираються Вченим Комітетом на 3 роки і затверджуються Комисаром Земельних Справ.

ПРИМІТКА: Вчений Секретарь може обіратись і не з складу Членів вченого Комітету.

§ 20. Чергові засідання Вченого Комітету скликаються з Членів, що мешкають в Києві або в таких місцевостях (які визначаються Вченим Комітетом), з яких Члени можуть приїжджати на чергові засідання і рахуються дійсними при участі не менш половини їх кількості.

ПРИМІТКА: В чергових засіданнях мають право брати участь з рішачим голосом і Члени Вченого Комітету, що мешкають поза Києвом, але випадково присутні в Києві.

§ 21. В потрібних випадках, по постанові чергових засідань Вченого Комітету скликаються пленарні сесії Вченого Комітету, з участю всіх Членів, що мешкають і поза Києвом; ці сесії рахуються дійсними при участі не менше 1/3 всіх Членів Вченого Комітету.

ПРИМІТКА: Члени Вченого Комітету, що мешкають поза Києвом, а також і ті, що мешкають в Києві, але входять в склад В.К. згідно §§ 16 і 17, одержують платню не в штатному порядку, а на загальних підставах платні за працю і відповідні проїзdnі і добові.

§ 22. Вчений Комітет поділяється на Секції: Загальну, або Секретаріат з Бібліотекою, Лісову,

Досвідного Діла, Ботаничну, Зоологічну, Грунтово-Геологічну, Охорони Природи, Метеорологічну, Популяризаційну, Економічну, Технічну.

§ 23. Нові Секції, Підсекції та Бюро, а також і інші окремі наукові установи Вченого Комітету (музеї, станції, інститути і інш.) заснуються по його постановах, затверджених Комисаром Земельних Справ.

§ 24. Внутрішній розпорядок діяльності Вченого Комітету, а також інструкції, по яких провадиться організація і діяльність окремих Секцій і підсекцій і взагалі установ Комітету, розроблюється окремими установами і затверджується безпосередньо Вченим Комітетом, при чому можливо широко проводити принцип автономності окремих установ і децентралізації діяльності Вченого Комітету взагалі.

ПРИМІТКА: Коли інструкції торкаються розподілення функцій Вченого Комітету і інших установ Н.К.З.С., то вони затверджуються Комисаром земельних Справ.

§ 25. Завідуючі Секцій, Підсекцій і Бюро і весь штатний вчений персонал Вченого Комітету та його установ, обіраються Вченими Колегіями Секцій і відповідних установ, ухвалюється Вченим Комітетом на чергових засіданнях і затверджується Комисаром З.С.

ПРИМІТКА: Доки Підсекція чи інша

установа не матиме в своєму складі 10 штатних осіб вченого персоналу, обрання провадиться відповідною Секцією Вченого Комітету; доки ж і Секція не матиме в своєму складі 10 штатних осіб вченого персоналу, обрання провадиться безпосередньо Вченим Комітетом.

§ 26. Штатний, канцелярський і технічний персонал Вченого Комітету та його установ, по представленню Завідуючих установ та Бюро за згодою Завідуючих відповідних Секцій і, після ухвалення Головою, або з його доручення Завідуючими окремих Секцій Вченого Комітету, затверджується Комисаром Земельних Справ.

§ 27. Звільнення персоналу Вченого Комітету та його установ проводиться тим же шляхом, як і обрання або призначення (згідно §§ 25 і 26).

§ 28. Сміта Вченого Комітету входе в загальну сміту Н.К.З.С. на загальних підставах.

Згідно:

Пом. Упр. Делами

НАРКОМЗЕМА [Без підпису] БАЛИЦЬКИЙ

ЦДАВО України, ф. 1230, оп. 2, спр. 1, арк. 22–25.

Консисторія (Хлібня)

Будинок консисторії або Хлібня – будинок, збудований у 1722–1730 роках для хлібні (пекарні) Софійського монастиря. 1775 року переобладнаний під консисторію – орган управління єпархією. 1919 року в квартирі колишнього секретаря консисторії

Консисторія (Хлібня) Софії Київської

на першому поверсі розміщувалася Київська єпархіальна рада, на другому – архів консисторії та **Вчений сільськогосподарський комітет**. З того самого року в будинку була президія Всеукраїнської православної церковної ради Всеукраїнської спілки православних парафій (ВСПП), яка була згодом перетворена на Українську автокефальну православну церкву.

Заповідник «Софія Київська».

URL:http://sophiya.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=26:2016-05-03-08-25-05&catid=17&Itemid=157

№ 14

Положення про Інститут кореспондентів Відділів Вченого Комітету К.З.С.

*Затверджено
на засіданні Вченого комітету
15 квітня 1919 р.*

§ 1. З метою кращого використання і підтримування місцевих наукових та аматорських сил країни на користь розвитку земельного господарства України та сполучених з ним наук засновується інститут кореспондентів відділів Вченого Комета К.З.С.

§ 2. Кожний відділ Вченого Комітету різними заходами приваблює до своєї місцевих, переважно сільських спостерігачів та дослідувачів.

§ 3. Місцеві працівники, які наслідки своїх дослідів або спостережень систематично надсилають до відділів Вченого Комітету або їх установ, в своїй роботі користуються як моральною так і матеріальною допомогою з боку відповідних відділів Вченого Комітету.

§ 4. За систематичні місцеві спостереження та досліді по особливій присуді відповідних відділів Вченого Комітету видаються грошові нагороди та дипломи на звання «кореспондентів... відділу В.К.»

§ 5. В потрібних випадках своїм постійним кореспондентом відділ Вченого Комітету можуть видавати й грошові допомоги на організацію місцевих спостережень та дослідів.

§ 6. Щороку кожний відділ Вченого Комітету оголошує конкурс на кращі місцеві спостереження та досліді, присвячені відповідним темам різних категорій, причому за кращі праці кожної категорії призначаються певна кількість грошових премій.

§ 7. Крім того кожний відділ Вченого Комітету оголошує щороку конкурси на вільні теми місцевих спостережень та дослідів, обрані по власній ініціативи місцевих працівників, причому також призначаються грошові премії різних категорій в певній кількості.

§ 8. Спостереження та досліди кореспондентів друкуються в «Трудах» відповідних відділів по їх ухвалі, як окремі праці або спільних звітах з зазначенням осіб, що їх вели, причому в першу чергу друкуються праці тих кореспондентів, які одержали премії на конкурсах, в другу – тих, що одержали дипломи на звання «кореспондентів» та грошову допомогу і в третю – останні.

Примітка 1: Спостереження та досліди надіслані до відділів писаними не на українській мові, друкуються в перекладах на українську мову.

Примітка 2: Цей § стосується і не до кореспондентів Вченого Комітету, які на рівні з кореспондентами мають право обрати участь в конкурсах згідно §§ 6 та 7.

§ 9. Кореспонденти відділів Вченого Комітету, які того бажають і які відповідають повним формальним вимогам, мають право на призначення їх практикантами відповідних відділів вченого Комітету в порядку черги, зазначеної в § 8-у, але переважно перед іншими кандидатами при інших рівних умовах.

Примітка: Цей § торкається головним чином студентів і учнів спеціальних шкіл, які також можуть бути кореспондентами відділів Вченого Комітету.

§ 10. Кореспонденти відділів вченого Комітету в черзі, зазначеній в § 8-му, мають переважне право на участь в різних наукових експедиціях,

порайонних обслідуваннях та спостереженнях, які організують відповідні відділи Вченого Комітету або їх установи.

Примітка: В цьому разі праці їх оплачується на загальних підставах.

§ 11. Порядок одержання нагород та дипломів, а також премій по конкурсах, встановлюється окремими відділами вченого Комітету, ухвалюється Вченим Комітетом та широко оголошується відділами.

ЦДАВО України, ф. 27, оп. 1, спр. 4, арк. 15–15 зв.

№ 15

Положення про конкурс наукових праць і про Інститут членів співробітників Вченого комітету

§ 1. Для підтримання (наукової) продукції вчених сил України, на користь розиткові її земельного господарства Вчений Комітет по можливості широко заводить систему конкурсів та нагород.

§ 2. По мірі потреби відповідні відділи Вченого Комітету за ухвалою Вченого Комітету оголошують конкурси на потрібні чергові теми, в

яких можуть брати участь як вчені, що займають різні державні посади, так і бажаючі приватні особи, що працюють на науковому ґрунті.

Примітка: Поруч з цим і тим же порядком можуть оголошуватися конкурси і на вільні теми.

§ 3. За праці, визнані задовольняючими, видаються грошові та інші премії, а за кращі праці, крім того, видаються і дипломи на звання «члена-співробітника Вченого Комітету».

Примітка 1: Поданні праці розглядаються в відповідних відділах Вченого Комітету, причому можуть захищатися авторами і по представленню відділів, присудження премій та дипломів проводиться Вченим Комітетом.

Примітка 2: По представленню відділів Вчений Комітет може називати почесне звання «Члена-співробітника Вченого Комітету» взагалі всім особам, що своїми науковими працями на Україні того заслуговують.

§ 4. Порядок представлення конкурсних праць і переведення конкурсів устанавлюється відповідними відділами та ухвалюється Вченим Комітетом.

§ 5. Члени-співробітники вченого Комітету мають право одержувати грошові допомоги з боку відповідних відділів на проведення своїх наукових праць, крім того, право участі з дорадчим голосом в засіданнях Вченого Комітету.

§ 6. Праці, поданні на конкурси та визнані задовольняючими та кращими, друкуються в «Трудах» відповідних відділів вченого Комітету, причому подані не на українській мові друкуються в перекладах на українську мову.

[М. Данилевський]

Архів Російської академії наук, ф. 518, оп. 2, спр. 45, арк. 74.

№ 16

Положення про Інститут практикантів Відділів Вченого Комітету К.З.С.

§ 1. Для підготовки осіб, скінчивши відповідні спеціальні школи або рівнозначні їм відділи чи факультети загальних шкіл до дальшої практичної і наукової діяльності на користь країни. Засновується при вченому Комітеті К.З.С. інститут практикантів його відділів.

§ 2. Практикантами можуть бути особи з вищою або з середньою відповідною спеціальною освітою, причому переведення право на заміщення посад практикантів мають кореспонденти відділів Вченого Комітету згідно § 9 «Положення про інститут кореспондентів».

Примітка: Право бути практикантами мають також студенти (ки) старших семестрів відповідних спеціальних вчених шкіл або рівнозначних відділів та факультетів загальних вищих шкіл.

§ 3. Практиканти рахуються не штатними співробітниками відділів вченого Комітету, але терміни перебування на практиці зараховується їм на вислугу привілеїв, які надаються штатним співробітникам.

§ 4. Практиканти працюють безпосередньо при установах відділів Вченого Комітету або розподіляються по відповідних інших державних та громадських наукових установах України у кількості, бажаній і можливій для кожної установи, і рахуються в такому разі в прикомандируванні.

Примітка: Кожна відповідна установа має право і по власній ініціативі прохати Відділи Вченого Комітету про призначення до неї певної кількості практикантів, включно до пропонування кандидатур.

§ 5. Час перебування на практиці від 1/3 до 1 року, але остаточно він в кожному разі встановлюється відділами Вченого Комітету і може бути продовжений в залежності від тем та умов праці.

Примітка: В цей час зараховується і той же, що потрібний практикантам для складання ,справо знань, на протязі якого за згодою відповідних відділів Вченого Комітету практиканти

необов'язково мають бути при тих установах, при яких відбували свою практику.

§ 6. Теми робіт практикантів обираються ними самими з числа ухвалених відповідними відділами Вченого Комітету і вільних тем, можливих до виконання в тих установах, до яких практиканти прикомандировуються.

Примітка 1: Установи, до яких прикомандировуються практиканти і безпосередньо сами практиканти зі свого боку можуть подавати теми до ухвали відповідних відділів Вченого Комітету.

Примітка 2: Крім звичайних тем, відділи Вченого Комітету можуть оголошувати конкурсні теми, а також конкурси на вільні теми.

Примітка 3: В разі, коли виконання практикантами призначених тем вимагає з боку тих установ, при яких ці теми виконуються, спеціальних додаткових витрат, потрібні кошти видаються відповідними відділам Вченого Комітету.

§ 7. Під час перебування на практиці практиканти підлягають завідуючому установ або відповідних відділів їх, до яких вони прикомандировані, й у своїй роботі керуються вказівками тих завідуючих.

*Архів Російської академії наук, ф. 518, оп. 2.
спр. 45, арк. 71–72.*

**Положення
про Інститут стипендіатів
Відділів Вченого Комітету К.З.С.**

*Ухвалено на засіданні Вченого комітету
3 червня 1919 р.*

§ 1. Для систематичного підготовлення потрібних Україні наукових сил в різних галузях наук, що стосується її земельного господарства, засновується інститут стипендіатів відділів Вченого Комітету К.З.С.

§ 2. Стипендіатами можуть бути особи, що мають відповідну вищу освіту, причому дається перевага тим, які були практикантами відділів Вченого Комітету і найкраще виконали доручені їм теми (§9 «Положення про інститут практикантів»).

§ 3. Стипендіати рахуються не штатними співробітниками відділів Вченого Комітету, але час перебування в стані стипендіатів зараховується їм на вислугу привілеїв, які надаються штатним співробітникам.

§ 4. Стипендіати працюють як прикомандировані відділами Вченого Комітету, або при наукових установах України, або коли цього потребує справа, можуть бути командировані й до закордонних наукових установ.

Примітка 1: Завідуючі установ, до яких прикомандировані стипендіати, допомагають їм в їх науковій праці.

Примітка 2: Установи, що бажають мати стипендіатів, прохають про їх призначення відповідні відділи Вченого Комітету і можуть пропонувати і власних кандидатів.

§ 5. Час перебування стипендіатом встановлюється в 1 рік, але може бути продовжений і остаточно в кожному разі визначається відповідними відділами вченого комітету в залежності від теми та умов праці. В цей час зараховується й час, потрібний стипендіатам на складання справоздань, що за згодою відділу може вестися і не при тих установах, при яких стипендіати працювали.

§ 6. Теми своїх наукових праць стипендіати самі пропонують на ухвалу відділам Вченого Комітету.

Примітка: В разі, коли виконання ухваленої теми вимагає спеціальних витрат з боку тих установ, при яких працюють стипендіати, потрібні кошти видаються відповідними відділами Вченого Комітету.

§ 7. По скінченню термінів стипендій стипендіати подають до відповідних відділів Вченого Комітету, а також до завідуючих тих установ, при яких вони працювали, справоздання, писані українською мовою про їх наукову роботу в формі закінчених наукових праць.

Примітка: Завідуючі тих установ, при яких працювали стипендіати, свої критичні уваги про їх праці надсилають до відділів Вченого Комітету.

§ 8. Подані справоздання стипендіати захищають при розгляді їх відповідними відділами Вченого Комітету.

§ 9. Стипендіати, праці яких визнані задовольняючими, дістають переважне право на заняття відповідних наукових посад при відділах Вченого Комітету або за їх згодою при інших відповідних установах на Україні

Примітка: Від заняття посад стипендіати не мають права відмовлюватися протязі часу, вдічі більшого, ніж час перебування в стані стипендіата, причому попереднє практиканство відслужується згідно § 9 примітка 2 інструкція про інститут практикантів.

§ 10. За найкраще виконані теми, оголошені відділами Вченого Комітету як конкурсні на певні і вільні теми, стипендіати мають одержувати грошові і інші премії, порядок видачі яких ухвалюється Вченим Комітетом по представленню відділів.

§ 11. Праці стипендіатів по ухвалі відповідних відділів Вченого комітету друкуються в «Трудах» їх або згідно відділів і в інших виданнях, що в останньому разі і зазначається в друкуємих працях.

ЦДАВО України, ф. 27, оп. 1, спр. 4, арк. 21–21 зв.

№ 18

Інструкція щодо консультаційної діяльності Вченого Комітету Наркомзему УСРР та його відділів

7 червня 1919 р.

1. Всі центральні і місцеві установи та окремі працівники на науковім ґрунті в Україні, мають право звертатися до Вченого Комітету Міністерства Земельних Справ та його Відділів і Секцій, за порадами та справками, потрібними для їх наукової або науково-застосованої роботи і її організації.

Примітка: за порадами та справками практичного характеру вони мають звертатися до відповідних місцевих осередків, які, в разі потреби, звертатимуться до відповідних відділів Вченого Комітету.

2. Всі Відділи Вченого Комітету по питанням їх компетенції, і Секретаріят Вченого Комітету, по питанням загального характеру, мають відповідати на всі запитання, крім тих випадків, коли надіслані запитання визначаються ними не гідними відповіді.

3. В разі складних порад та справок, виконання яких вимагатиме спеціальних витрат з боку Відділів, – про це сповіщаються ті, що надіслали запитання і в разі коли вони згожуються взяти на себе потрібні затрати і надсилають відповідні кошти, то відповідні

роботи організуються Відділами Вченого Комітету, по належності.

Затверджую: [Підпис] М. Білопольський
«Возраженій нет» [Підпис] Вл. Мещеряков

ЦДАВО України, ф. 27, оп. 1, спр. 4, арк. 17.

№ 19

Виняток з протоколу засідання Сільсько-Господарського Вченого Комітету при Наркомземі України 1-го липня 1919 року

Ухвалено:

Соломон Львович ФРАНКФУРТ таємним голосуванням одноголосно при одному утримавшомуся обран Головою Вченого Комітету.

Олександр Алуїзович ЯНАТА таємним голосуванням більшістю 8 голосів проти 6 при 2-х утримавшихся обран Товаришом Голович Вченого Комітету.

Василь Дмитрович ОГІЄВСЬКИЙ і Олександр Васильович КРИВУША таємним голосуванням обрані членами Президії В.К. – перший більшістю 13 голосів проти одного при 2-х

утримавшихся і другий більшістю 10 голосів проти 4 при 2-х утримавшихся.

Згідно:

Вчений секретар [Підпис] О. Алешо

ЦДАВО України, ф. 27, оп. 1, спр. 4, арк. 38.

№ 20

Лист Сільсько-Господарського Вченого Комітету України до Наркомзему УСРР щодо затвердження Президії Комітету

4 липня 1919 р.

Додаючи до сього виняток з протоколу засідання С.-Г. Вченого Комітету від 1-го сього липня в справі обрання Президії Вченого Комітету, Вчений Комітет прохає затвердити згідно обрання Головою Вченого Комітету члена його Соломона Львовича ФРАНКФУРТА, Товаришом Голови – Олександра Алузізовича ЯНАТУ і членами Президії В.К. Василя Дмитровича ОГІЄВСЬКОГО і Олександра Васильовича КРИВУШУ, звільнити від виконання обов'язків Голови В.К. академіка Павла Аполоновича ТУТКОВСЬКОГО, – згідно його заяви.

Вчений Секретарь [Підпис] О. Алешо
Зав. Канцелярією [Підпис]
ЦДАВО України, ф. 27, оп. 1, спр. 4, арк. 40.

№ 21

Наказ Народного Комісара Земельних Справ В.М. Мещерякова про призначення Президії Вченого Комітету

24 липня 1919 р.

По Ученому Комітету

УТВЕРЖДАЮТСЯ, согласно избранию:

Председателем Ученого Комитета – член
Ученого Комитета ФРАНКФУРТ Соломон;

Товарищем Председателя – член Ученого
Комитета ЯНАТА Александр;

Членами Президиума Ученого Комитета –
члены Ученого Комитета ОГИЕВСКИЙ
Василий и КРИВУША Александр, все 7/VII.

Членом Временного Комитета по Делах
Охоты КАМИНСКИЙ Леонид, с 8 сего июля.

Народный комиссар

земельных дел

Деловод

В. МЕЩЕРЯКОВ

[Підпис]

ЦДАВО України, ф. 27, оп. 1, спр. 22, арк. 120.

**Проект Положення про Президію
Вченого Комітету Наркомзему УСРР**

1919 р.

1. Для виконання постанов Вченого Комітету, для підготовки питань, які вносяться на розгляд загальних зборів Комітету, а також для вирішення питань в межах даних уповноважень загальними зборами Вченого Комітету, і за для керування господарськими, фінансовими та адміністративними справами засновується Президія Вченого Комітету.

2. В склад Президії входять: Голова Вченого Комітету, Товариш Голови, Вчений Секретарь та два обрані Вченим Комітетом члени.

3. Президія скликається Головою Комітету по мірі потреби, але не менше одного разу на тиждень по власній ініціативі, або по постанові самої Президії чи з пропозиції 3-х членів її.

4. Головує на засіданнях Президії Голова Вченого Комітету, а при його відсутности – Товариш Голови; при відсутности обох головує член Президії по обранню присутніх. Протоколи ведуться Вченим Секретарем, або з його доручення кимось іншим.

5. Засідання Президії дійсни в присутности не менше трьох членів.

6. Всі питання вирішуються на засіданнях Президії простою більшістю голосів.

7. При обговоренню в Президії питань, які торкаються окремих Секцій, Бюро та інших установ Вченого Комітету на засіданні Президії з дорадчим голосом можуть брати участь завідуючі зацікавлених Секцій.

Вчений секретар Сільсько-Господарського
Вченого Комітету Народного комісаріату
земельних справ О. Аleshо

З оригіналом згідно: Діловод [Підпис]

ЦДАВО України, ф. 27, оп. 1, спр. 4, арк. 34.

№ 23

Положення про Раду Вченого Комітету Наркомзему УСРР

1919 р.

§ 1. Засідання Ради є погоджування діяльності Секцій, Бюро та інших установ Вченого Комітету взаємне ознайомлення з їх працею.

§ 2. Розгляду Ради підлягають згідно § питання, які торкаються всіх або кількох секцій В.К. і взагалі виходять з обсягу компетенції окремої секції.

Примітка: для розгляду питань, які торкаються всіх або кількох секцій, а також в інших потрібних випадках, Рада може виділяти постійні та тимчасові комісії.

§ 3. Питання, розв'язання яких належить компетенції секцій Вченого Комітету, розглядаються Радою остаточно; постанови в Раді по питанням, які виходять за межі компетенції секції, подаються на ухвалу Вченому Комітетові.

§ 4. До розгляду Ради питання передаються, вносяться Секретаріатом і окремими секціями В.К., або підносяться по постанові самої Ради.

§ 5. Засідання Ради скликаються Секретаріатом В.К. по мірі потреби, які визначаються самою Радою, Секретаріатом, або не менше як двома секціями В.К. і рахуються дійсними при участі не менше 2/3 членів Ради.

§ 6. На засіданнях Ради завідуючих головує Вчений Секретарь, протоколи ведуться Помічником Вченого Секретаря, який входе до складу Ради як її член.

§ 7. Всі питання вирішуються на засіданнях Ради завідуючих простою більшістю голосів.

§ 8. При обговоренні питань, які торкаються спеціальних справ окремих Бюро та інших установ Секцій В.К., на засідання Ради запрошуються завідуючі зацікавлених установ, які по своїм питанням користуються правом рішучого голосу.

З доручення Вченого Комітету [Підпис]

ЦДАВО України, ф. 27, оп. 1, спр. 4, арк. 36.

№ 24

Витяг із протоколу № 36 надзвичайного Спільного зібрання УАН від 26 липня 1919 р.

6. Одноголосно ухвалено підтримати думку II відділу, щоб Науковий комітет Наркомату земельних справ не був прилучений до УАН, а залишився у найтіснішому зв'язку з Наркоматом; про це сповістили НКО.

*Інститут рукопису Національної бібліотеки
України ім. В.І. Вернадського, ф. 1, спр. 26151,
арк. 1–3.*

№ 25

Сільсько-Господарський Учений Комітет при Централі

В складі бувш. Міністерства справ земельних існував Сільсько-Господарський учений комітет. Большевиками він не був скасований і

продовжував свою наукову діяльність. В складі Комітету значне число учених природників-українців.

В складі Комітету є такі секції: *Ботанична*, яка має підсекції: 1) фіто-патології (боротьба з грибками), 2) флори України, 3) насіння; *Зоологічна* з підсекціями: 1) зоотехники (вироблення кращих пород худоби, молочарство), 2) ентомології (боротьба з шкідливими комахами); *Метеорологічна*, з підсекціями: 1) синоптики (складання мап метеоролог.) як результату об'єднаних метеорол. даних), 2) кліматології; *Ґрунтознавства*, охорони природи і *Технічна* з підсекціями сільськ.-господарського будівництва, машин і т. інш.

Нині Комітет увіходить в склад установ Централу і має т.ч. змогу продовжувати наукову працю на чисте-національному ґрунті. В житті української сільсько-господарської кооперації факт цей є великим культурним надбанням і важним кроком в розвої об'єднаних нею народніх господарських підприємств и організацій.

Рада. 1919, № 8 (35), 11 (24) верес. С. 2–3.

2020

№ 26

**Статут
Сільсько-Господарського Вченого
Комітету України при Центральному С.Г.
Всеукраїнському Кооперативному Союзі
(«ЦЕНТРАЛІ»)**

1920 р.

I. ЗАВДАННЯ КОМІТЕТУ

§ 1. Комітет дбає про розвиток і пляномірну організацію на Україні наукової роботи, зв'язаної з сільським господарством в широкому розумінню

§ 2. Комітет дбає про відповідну науковість і організацію шкільної і позашкільної популяризації сільсько-господарчого знаття на Україні, та сполучених з ним наук.

§ 3. Комітет безпосередньо керує всією науковою діяльністю «ЦЕНТРАЛУ», його філій та інших установ.

II. ДІЯЛЬНІСТЬ КОМІТЕТУ

§ 4. Комітет вживає заходів до координування наукою її діяльності всіх відповідних державних, земських, міських, кооперативних, громадських і приватних установ на Україні, скликаючи з'їзди та наради, організуючи постійні фахові Комітети та Комісії і т. ч інш.

§ 5. Комітет, в обсягу своїх завдань, безпосередньо розроблює чергові наукові питання, організує центральні і місцеві наукові установи, переводє загально-територіяльні і місцеві обслідування і здійснює різні відповідні практичні заходи.

ПРИМІТКА: Заходи практичного характеру, переведення яких належить до окремих Відділів і інших установ «ЦЕНТРАЛУ», не входять в обсяг діяльності Комітету.

§ 6. Комітет допомагає місцевим установам України в організації подібних наукових закладів і в провадженню їх наукової діяльності взагалі, зв'язаної з сільським господарством, як шляхом фінансування їх на певних умовах, так і іншими засобами.

§ 7. Комітет допомагає науковій роботі окремих наукових працівників і систематично дбає про підготовку потрібних Україні нових наукових сил, відповідних фахів, шляхом грошової допомоги, оголошення конкурсів, стипендій, заснування окремих інститутів, курсів та инш.

§ 8. Комітет через відповідні свої органи безпосередньо завідує всіма науковими установами «ЦЕНТРАЛУ», як центральними, так і місцевими.

§ 9. Попередньому обговоренню й санкції Комітету підлягають всі практичні заходи «ЦЕНТРАЛУ», які потребують наукового обґрунтування та вияснення: ці питання вносяться

до Комітету безпосередньо Правлінням «ЦЕНТРАЛУ» та його установами, або підносяться з власної ініціативи Комітету та його установ.

§ 10. Комітет видає свій орган, також органи окремих своїх установ, і ріжні періодичні і неперіодичні наукові і науково-популярні видання.

ПРИМІТКА: До наукових праць, що видає Комітет, можуть додаватися (до українського тексту) короткі реферати і резюме на одній із західно-європейських мов.

III. СКЛАД КОМІТЕТУ

§ 11. Члени Комітету, що були в його складі до моменту прилучення Комітета до «ЦЕНТРАЛУ».

§ 12. Особи, обрані Комітетом до складу його членів, в кількості, встановленій Комітетом.

§ 13. Члени Правління «ЦЕНТРАЛУ», яко Члени.

§ 14. Завідуючі Секціями, Підсекціями та Бюро Комітету, яко Члени.

ПРИМІТКА 1: Вчений Секретарь Комітету, в разі, коли він обраний не із Членів Комітету, входе до його складу яко Член.

ПРИМІТКА 2: По постанові Комітету Членами його можуть бути Завідуючі й іншими окремими установами Комітету.

§ 15. Представники вищих шкіл і центральних наукових установ України, які мають

відповідні катедри чи Відділи, по їх обранню, по кількості, що встановлюється згідно § 12.

§ 16. Представники краєвих досвідних с.г. станцій і інших краєвих наукових установ України, по їх обранню, в кількості, що встановлюється згідно § 12.

IV. ОРГАНІЗАЦІЯ КОМІТЕТУ

§ 17. Комітет єсть автономна центральна наукова с.г. інституція України, діяльність якої розпросторюється на всю територію України.

§ 18. Голова, тов. Голови і Вчений Секретарь Комітету обіраються Комітетом на три роки.

§ 19. Чергові засідання Комітету скликаються з Членів, що мешкають у Києві, і рахуються дійсним при участі не менше половини запрошених Членів.

ПРИМІТКА: В чергових засіданнях мають право брати участь з рішаючим голосом і Члени Комітету, що мешкають поза Київом, але випадково присутні в Києві.

§ 20. В потрібних випадках, по постанові чергових засідань Комітету, скликаються пленарні сесії Комітету, з участю всіх Членів, що мешкають і поза Київом; ці сесії рахуються дійсними при участі не менш 1/3 всіх Членів Комітету.

§ 21. Комітет поділяється на Секції: Загальну, або Секретаріат з Бібліотекою, Лісову й Досвідного Діла, Ботанічну, Зоотехнічну, Ентомологічну, Грунтознавства, Гідрогельогічну,

Метеорологічну, Охорону Природи, Економічну, Технічну і Популяризаційну.

§ 22. Нові Секції, а також Підсекції та бюро і інші окремі наукові установи Комітету (музеї, станції, інститути і інш.) засновуються по його постановах.

§ 23. Внутрішній розпорядок діяльності Комітету, а також інструкції, по яких провадиться організація і діяльність Президії Комітету, окремих Секцій і взагалі установ Комітету, розроблюється самими цими установами і затверджується Комітетом, при чому можливо широко провадиться принцип автономности окремих установ і децентралізації діяльності Комітету взагалі.

ПРИМІТКА: Коли інструкції торкаються розподілення функцій Комітету і практичних установ «ЦЕНТРАЛУ», то на затвердження їх повинна бути й згода Правління «ЦЕНТРАЛУ».

§ 24. Завідуючі Секцій, Підсекцій, Бюро і весь штатний вчений персонал Комітету та його установ, – обирається Вченими Колегіями відповідних Секцій, Підсекцій, Бюро і інших установ, і затверджується Комітетом на чергових засіданнях.

ПРИМІТКА: Доки Підсекція, бюро чи інша установа не матиме в своєму складі 10 штатних осіб вченого персоналу, обрання провадиться відповідною Секцією Комітету; доки-ж і Секція не матиме в своєму складі 10 штатних осіб вченого

персоналу, - обрання провадиться безпосередньо Комітетом.

§ 25. Нештатний вчений персонал, а також штатний і нештатний технічний персонал Комітету та його установ, за згодою Завідуючих тих установ, за згодою Завідуючих відповідних Секцій затверджується Президією Комітету.

§ 26. Звільнення персоналу Комітету та його установ провадиться тим же шляхом, як і обрання, або призначення (згідно §§ 25 і 26).

§ 27. Комітет має свій окремий обрахунок, і єсть безпосередній розпорядчик всіх кредитів свого обрахунку.

§ 28. Комітет та його установи підлягають у загальному порядку ревізії Ревізійної Комісії «ЦЕНТРАЛУ», але крім того ревізія переводиться і особливою Комісією, яка обирається самим Комітетом.

§ 29. Всі діла Комітету, та всіх його установ, провадяться українською мовою.

ЦДАВО України, ф. 1230, оп. 2, спр. 1, арк. 18–19.

**Природничо-Наукові та Технічні
Т-ва і організації**

Київщина

1. Українське Наукове Т-во.
Трехсвятительська, 21.
2. Кієвское О-во Естествоиспытателей.
Київ. Університет.
3. Кієвское Орнитологическое О-во
имени К.В. Кесслера. Советъ. Гоголівська, 34.
4. Киевскій Студенчeskій Кружокъ
Изследователей Природы. Унівеситет.
5. Кружокъ Натуралистовъ при
Политехническомъ Институте.
6. Кієвское О-во Любителей Природы.
Правленіе. В.-Володимирська, 51.
7. Днепроvская Біологическая Станція.
Киевъ. О-во Любителей Природы.
Фундуклеївська, 46. Энтомологическая
Станція.
8. Кієвское Энтомологическое О-во.
Правленіе. Кузнечна, 5.
Кієвская Областная с.-х. Опытная Станція.
Нестерівська, 31-1.
9. Кієвская станція по боротьбі с
вредителями растений. Фундуклеївська, 46.

10. Отдел Лісоводства. Кієвъ. О-во С.-Х. Лютеранська, 11.
11. Кієвскій Областной
Природоохранительный Комітетъ.
Меринговська, 6-16.
12. *Вчений Комітет Н.К.З.С.*
13. Комиссія по організації Українського Народного Музея. Фунлуклеївська, 46.
14. Ентомологіческая станція.
15. Радомысльская Районная Опытн. стан. Ст. Ірша, Кієво-Ковельської залізниці, маєтність Федорівка.
16. Уманская Районная Опытн. стан. Умань. Школа Садовництва.
17. Мико-Ентомологіческая станція О-ва Сахарозаводчиковъ. М. Сміла, Кіївської губернії.
18. Сеть опытныхъ полей О-ва Сахарозаводчиков. Фунлуклеївська, 46.
19. Трипольскій Опытн. Шелководный пунктъ. Д. Щербанівка, Кіївськог. п.
20. Центральная Опытн. станція по культурі сахарной свекловицы. О.-во Сахарозаводчиковъ. Ст. Миронівка Ю.-З. залізниці.
21. Сеть Опытн. Полей Кієвскаго О-ва С.-Хозяйства. Лютеранська, 11.
22. Велико-Половецкая Опытн. станція. Велике-Половецьке, Кіївської губернії.

23. Техническое О-во. Святославська, 11.
24. Фізико-Математическое О-во.
Університет.
25. Агрономическое О-во.
Фундуклеївська, 46.
26. Фізико-Химическое О-во.
А.В. Сперанскій. Нестерівська, 17.
- Г.М. Губаревъ. Комерційний переулоч.
27. Фізико-Медицинское О-во.
Університет.
28. Українское Горно-Геологическое О-во.
В.В. Дублянскій. Бибиковский Бульвар, 46-б,
пом. 6.
29. Київское О-во ревнителєй сбора
лекарственных растений.
30. Акклиматизаційний садъ проф.
Н.О. Кащенко. Политехн. Инст.
31. О-во по раз витію Лекарственного
Промысла на Украине «Конвалія». Правленіє.
Фундуклеївська, 19, пом. 11, Телефон 54-42.
32. Українскій Геольогичний К-тет.
33. Гідроогольоничний Відділ Н.М.З.С.
34. Київскій Бактеріологическій Институт
проф. Женск. Мед. Инст.
35. Київскій Астрономическій Кружокъ Ів.
Йос. Селецькій. В.-Васильківська, 110, пом. 4.
36. Ботаническій Гурток Українського
Університету. Київ, Пушкинська, 43, пом. 24.
37. Українська Академія Наук в Київі.

38. Polski Towarzystwo Krajoznawzi na Rusi.
Київ, Михайлівська, 19, пом. 4.

39. Polske Towarzystwo Naukowe. В.-
Васильківська, 47 (Гімназія Перететковичь).

40. Бердичевское О-во Любителей
Природы.

41. О-во Изслед. Волыни. Житомир.

42. Волынской Центр. Музей. Житомир.

43. Энтомологическая Станція Губ. Земства.
Житомир.

44. Луцкое Опытн. Поле. Луцк, Волынк.
губ. С.-х. О-во.

45. Волынское Опытн. Поле. Ст. Стара
Чертория. Новгород-Волинський.

46. Волинское болотное опытное
хозяйство. Ст. Сарни, Киіво-Ковельської
залізниці.

47. Опытно-показательный хмельник при
Белокриницком наз. имени М. Кремінець.

Поділля

48. О-во Подольск. Естествоиспыт. и
Любителей Природы проф. Бучинського.

49. Плотянская опытн. Станція имени кн.
П.П. Трубецкого. М. Круті-Під. г.

50. Винницкая (Подольск.) опытн. станція.
М. Виниця.

51. Гайсинское Опытн. Поле. М. Гайсин,
Повітова Земська Управа.

52. Подольск. Район. Опытн. станція. Ст. Микиткі, Ю.-З. залізниці, маєтність Мальчевське.

53. Сатановське Опытн. Поле Под. О-ва С.-Х. М. Сатанів, Проскуровськ. п.

54. С.-Хоз. Опытн. станція в імені барона Маса. Деробчин, Подільської губернії.

55. Товар. Досліджування Побужжа. – Брацлав.

Полтавщина

56. Естеств. Истор. Музей Губ. Земства. М. Полтава.

57. Кружокъ Люб. Физико-Математическихъ наукъ. М. Полтава.

58. Полтавское О-во Люб. Природы.

59. Полтавск. Опытн. ст. М. Полтава.

60. Лохвицкое Опыт. Поле М. Лохвиці, О-во с.-хоз. и табач. плантації.

61. Адреевское опыт. Поле. М. Кобеляки, С.-Хозяйственная Школа.

62. Пирятинское Опытн. поле. Ст. Драбово-Брятинск М.К.В. Заліз.

63. Константиноградское Опытн. Поле. М. Константиноград.

64. Гадячское Опытн. Поле. Песковськ. п.ч. Лохвиці.

65. Роменское опытн. поле. Ромни, с.-х. О-во.

66. Полтавская стан. по борьбе съ вредителями растеній. Полтава.

67. Энтомологическое Бюро Губ. Земства.

Катеринославщина

68. Естеств. Истор. Музей имени Поля. Катеринослав.

69. Хортицкое О-во Охранит. Природы, Остр. Хортиця.

70. Катериносл. Област. Опытн. с.-хоз. станція. Катеринослав. Губ. Зем. Упр.

71. Александровское опытн. поле. О. Гуляй Поле Алексту.

72. Верхнеднепровск. Опытн. Поле. Верхнедніпровськ.

73. Мариупольское Опытн. поле. Мариуполь.

74. Славяносербское Опытн. поле. Луганск.

75. Новомосковск. Опытн. Поле. Новомосковськ.

76. Пятихаткинское Опытн. Поле. Ст. Пятихатка, Катериносл. залізн.

77. Губернскій Энтомологъ. Катериносл. Губ. Земська Управа.

78. Мариупольське Т-во Природознавства.

Харківщина

79. О-во Испыт. Природы при Харківск. Університеті.

80. Харьковское О-во Люб. Природы, Чернишевська, 82.

81. Студенч. Кружок Изсл. Природы. Харківськ. Університет.

82. Харьковск. Област. с.-хоз. Опытн. станція.

83. Харьковск. О-во Акклиматиз. Жив. и растений.

84. Харьковск. Губерн. Энтомологич. Бюро. Губернська Земська Управа.

85. Сумская Опытн. станція. М. Суми.

86. Купянская Опытн. станція. М. Куп'янськ.

87. Ивановская с.-хоз. и селекционная станція. П.И. Харитоненко. М. Краснокутськ, Харк. губернії.

88. Северо-Донецкая Биологическая станция О-ва Испытателей Природы при Харківськім Університеті.

Херсонщина

89. Новороссійское О-во Естествоиспытателей. Одесса. Університет.

90. Студенческий Кружокъ Изследователей Природы.

91. Новоросс. Энтомолог. О-во.

92. Просветительное О-во «Уранія»
(Председ. проф. Танфильевъ).
93. Крымско-Кавказскій Горный Клуб.
М. Одеса, Жуківського вулиця, 34.
94. Одесское Опытное Поле.
95. Одесская станція по борьбе с
вредителями винограда.
96. Естеств. Истор. Музей Губернского
Земства. М. Херсон.
97. Николаевское О-во Любителей
Природы. М. Миколаїв.
98. Губернск. Энтомологъ. М. Херсон,
Губернська Земська Управа.
99. Херсонское Опытн. поле. Херсон.
100. Аджамская Опытн. станція. М.
Елизаветград.
101. Вознесенская опытн. станція.
Херсон.

Таврія

102. Тавр. О-во Естествоисп. и
Любителей Природы. М. Симферопіль.
103. Таврич. Естеств. Истор. Музей.
Симферопіль.
104. Асканія Нова, Зоопаркъ и зоотехн.
стеат. ст. Ново-Олексіевка, Дніпр. п.
105. Симферопольск. плодоводств.
опытн. ст. М. Симферопіль, маєтність Семерза.
106. Никитскій Ботан. Садъ, М. Ялта.

107. Феодосієвск. Опытн. Горное
Лесничество. М. Феодосія, Таврич. губернії.

108. Біологическ. станція на Карів-Дань.

109. Губернск. Энтомологъ.
Симферопіль. Губернська Земська Управа.

110. Селгірська опытн. помольогичная
станція. М. Симферопіль.

Чернигівщина

111. Носовская Опытн. станція.
М. Нісівка, Нежінського повіту.

112. Новозыбковская Опытн. станція. М.
Новозибків.

113. Т-ва дослідувачів Наддніпрянщини.
М. Сороки на Бесарабії.

Харківщина

114. Харьковская лига охрани с.-хоз.
культуры. М. Харків, Московська, 10.

ЦДАВО України, ф. 1230, оп. 1, спр. 4, арк. 6–10.

**Витяг із протоколу № 42 надзвичайного
Спільного зібрання УАН від 5 січня 1920 р.**

2. При обговоренні обрахунку Комісії для виучування природних багатств України ухвалено пропонувати II відділу обрати до комісії голову з числа академіків, що перебувають у Києві, з'ясувати такий склад Комісії і після попереднього розгляду на відділі подати обрахунок на затвердження Спільного зібрання.

3. У зв'язку з проханням від президії Сільськогосподарського ученого комітету України прийняти його у відання УАН постановлено скласти з представників II і III відділів під головуванням акад. Р. М. Орженцького комісію, яка має виробити загальні правила для автономних переходів учених корпорацій до УАН, а також вирішити справу Сільськогосподарського комітету, оскільки його можна було б приєднати і до Комісії для виучування природних багатств України.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 1, спр. 149, арк. 8–9.

Статут

**Сільсько-Господарського Вченого Комітету
України, ухвалений Комісією по перегляду
його І/ІІ 1920 р. (в складі М. ФЛОРОВА,
В. ОГІЄВСЬКОГО і О. ЯНАТИ)
в пристосуванні до Академії Наук**

I. Завдання Комітету

§ 1. Комітет, як вищий сільсько-господарський науковий орган України, об'єднує наукову діяльність всіх центральних і місцевих сільсько-господарських наукових установ на Україні.

§ 2. Комітет взагалі дбає про розвиток і планомірну організацію на Вкраїні наукової роботи, зв'язаної з сільським господарством у широкому розумінню.

§ 3. Комітет дбає про відповідну науковість і організацію шкільної і позашкільної популяризації сільсько-господарського знання на Вкраїні, та сполучених з ним наук.

II. Діяльність Комітету

§ 4. Комітет, через відповідні свої органи, безпосереднє керує всіма науковими установами, так і місцевими, що йому підлягають.

§ 5. Комітет координує наукову сільсько-господарську діяльність всіх відповідних

державних, земських, мійських, громадських і приватних установ на Україні, скликаючи з'їзди і наради, організуючи спеціальні постійні Комітети і Комісії.

§ 6. Комитет, в обсягу своїх завдань, безпосередньо розроблює чергові наукові питання, організує центральні і місцеві наукові установи, переводє загально-територіяльні і місцеві обслідування і т. инш.

§ 7. Комитет допомагає місцевим Установам України в організації потрібних наукових закладів і в провадженню їх наукової діяльності взагалі, зв'язаної з сільським господарством, як шляхом фінансування їх на певних умовах, так і іншими засобами.

§ 8. Комитет допомагає науковій роботі окремих наукових працівників і систематично дбає про підготовку потрібних Україні нових наукових сил відповідних фахів шляхом грошової допомоги, оголошення конкурсів, стипендій, заснування окремих інститутів, курсів і инш.

§ 9. Комитет видає свій орган, також органи окремих своїх установ і різні періодичні і неперіодичні наукові і науково-популярні видання.

III. Склад Комитету

§ 10. В склад Комитету входять особи з відповідним науковим стажом, обрані Комитетом до складу його Членів в кількості, встановленій Комитетом і затвердженій в штатному порядку.

ПРИМІТКА: Кандидати на Члени Вченого Комітету, обрані Комітетом, затверджуються Академією Наук шляхом балотировки їх спільним зібранням Академиків.

§ 11. До складу Комітету входять також Завідуючі Секціями, Підсекціями та Бюро Комітету – яко Члени *ex officio*.

ПРИМІТКА 1: Вчений Секретарь Комітету в разі, коли він обраний не з членів Комітету, входить в склад Комітету також як Член *ex officio*.

ПРИМІТКА 2: По постанові Комітету Членами його *ex officio* можуть бути завідуючі і іншими окремими установами Вченого Комітету.

IV. Організація Вченого Комітету

§ 12. Комітет – автономна центральна наукова с.г. інституція України, при Українській Академії Наук.

§ 13. Голова, Тов. Голови Комітету обираються Вченим Комітетом на 3 роки і затверджуються Академією, шляхом балотировки на спільному зібранні Академиків.

ПРИМІТКА: Голова Комітету, а в разі його відсутності – Тов. Голови, користується правами Академіка [...].

§ 14. Чергові засідання Вченого Комітету скликаються з Членів, що мешкають в Києві або в таких місцевостях (які визначаються Вченим Комітетом), з яких Члени можуть приїздити на

чергові засідання і рахуються дійсними при участі не менш 1/2 їх кількості.

ПРИМІТКА: В чергових засіданнях мають право брати участь з рішачим голосом і Члени Комітету, що мешкають поза Київом, але випадково присутні в Києві.

§ 15. В потрібних випадках, по постанові чергових засідань Вченого Комітету скликаються пленарні сесії Вченого Комітету, з участю всіх Членів, що мешкають і поза Київом; ці сесії рахуються дійсними при участі не менше 1/3 всіх Членів Вченого Комітету.

§ 16. Комітет поділяється на Секції: Загальну, або Секретаріат з Бібліотекою, Лісову, Досвідного Діла, Ботаничну, Зоологічну, Грунтово-Геологічну, Охорони Природи, Метеорологічну, Популяризаційну, Економічну, Технічну.

§ 17. Нові Секції, Підсекції та Бюро, а також і інші окремі наукові установи Вченого Комітету (музеї, станції, інститути і інш.) заснуються по його постановах, затверджених спільним зібранням Академиків.

§ 18. Внутрішній розпорядок діяльності Вченого Комітету, а також інструкції, по яких провадиться обрання Членів Комітету, організація і діяльність Президії Комітету, окремих Секцій і Підсекцій його і взагалі установ Комітету, розроблюється окремими установами і

затверджується безпосередньо Вченим Комитетом, при чому можливо широко проводиться принцип авономности окремих установ і децентралізації діяльності вченого Комітету взагалі.

ПРИМІТКА: Коли інструкції торкаються функцій Комітету і інших установ Академії., то вони затверджуються спільним зібранням Академії.

§ 19. Завідуючі Секцій, Підсекцій і Бюро і весь штатний вчений персонал Вченого Комітету та його установ, обираються Вченими Колегіями Секцій і відповідних установ, затверджується Комітетом на чергових засіданнях шляхом баллотировки.

ПРИМІТКА: Доки Підсекція чи інша установа не матиме в своєму складі 10 штатних осіб вченого персоналу, обрання провадиться відповідною Секцією Комітету; доки ж і Секція не матиме в своєму складі 10 штатних осіб вченого персоналу, обрання провадиться безпосередньо Комітетом.

§ 20. Штатний, канцелярський і технічний персонал Вченого Комітету та його установ, по представленню Завідуючих установ та Бюро за згодою Завідуючих відповідних Секцій затверджується Головою Комітета, або з його доручення Завідуючими окремих Секцій Вченого Комітету.

§ 21. Звільнення персоналу Вченого Комітету та його установ проводиться тим же шляхом, як і обрання або призначення (згідно §§ 19 і 20).

§ 22. Обрахунок Вченого Комітету входить в загальний обрахунок Академії в частині, яка покривається безпосереднім розпорядчиком кредиту.

§ 23. Діяльність Комітету та його установ в загальному порядку підлягає контролю Академії Наук та Держави.

ЦДАВО України, ф. 1230, оп. 2, спр. 1, арк. 10–11.

№ 30

Витяг із протоколу № 44 надзвичайного Спільного зібрання УАН від 2 лютого 1920 р.

П. 6. На доповідь академіків П.А. Тутковського та В.І. Липського, директора Демографічного інституту М.В. Птухи про роботу комісії в справі прилучення до УАН Комісії для виучування природних багатства України та Сільськогосподарського вченого комітету поставлено прохати комісію продовжити працю і звернути особливу увагу на особовий склад кожної секції і підсекції згаданих комітетів, можливість їх

виконувати наукові завдання; подбати про подолання паралелізму в роботі з іншими академічними установами; і щоб представники близьких спеціальностей із кожної відокремленої установи були зібрані II відділом на спільне засідання, де наочно виявилось б, чи не можуть скількох відокремлених гуртків стягатися в один великий для пліднішої спільної праці.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 1, спр. 149, арк. 12–12 зв.

№ 31

**Рішення спільної наради представників
Всеукраїнського і губернського бюро дослідної
справи, Товариства заохочення землеробства,
Київської крайової сільськогосподарської
дослідної станції та Сільськогосподарського
вченого комітету України про організацію
науково-дослідної роботи**

23 лютого 1920 р.

Спільна Нарада Членів Всеукраїнського і Губерніального Бюро по Досвідному Ділу, обраних відповідними з'їздами, а також відповідальних працівників наукових установ б. «О-ва поощрення

Земледѣлія» та Київської Краєвої С.Г. Досвідної Станції /нині «Науково Досвідні установи Київського Губземвідділу»/ і Членів Сільсько-Господарського Вченого Комітету України, що відбулася по ініціативі останнього 23-го Лютого 1920 р., у складі 21 члена, одногосно прийшла до таких висновків:

1. При сучасному стані наукових с.-г. установ, що знаходяться у Києві, коли всі вони належать Державі і утримуються на єдине та обмежене джерело державних коштів, продовження їх роз'єданого існування, яке сталося наслідком лише їх історії і по суті завжди було аномальним, не відповідає, а ні інтересам пляномірної організації наукової с.-г. роботи, а ні інтересам кожної окремої наукової установи, особливо при сучасному бракові наукових сил та засобів.

2. Черговим завданням для наукових с.-г. установ, що зосереджуються у Києві, є тому можливе погодження та об'єднання їх діяльності, з метою усунення різнобіжності завдань та праці їх, і особливо окремих відділів їх; таке об'єднання повинно розпочатися з тих установ, діяльність яких по суті не обмежувалася та й не обмежується Київом та Київщиною, а має краєвий характер.

3. З метою об'єднання наукової с.-г. роботи на території всієї України, необхідно як найскорше відновити діяльність Всеукраїнського та

Губерніальних Бюро по досвідному с.г. ділу, згідно з тими основами, які вироблені відповідними з'їздами.

4. Для нормальної організації наукової с.г. роботи на Україні конче необхідно як найскорше утворення низки відповідних спеціальних інститутів, в які природньо мають перетворятися наукові установи б. «О-ва поощрення Земледѣлія» та Київської Краєвої С.Г. Досвідної Станції, завдання яких, історія та діяльність цілком виправдують таке перетворення.

5. Для підготовки реального здійснення об'єднання організацій та діяльності наукових с.г. установ краєвого характеру, що містяться у Києві і перетворення їх в окремі інститути, організувати спеціальну Комісію з представників всіх цих установ з широкими уповноваженнями та з широким правом кооптації.

6. До закінчення праці зазначеної Комісії визнати необхідним згадані установи продовжували свою діяльність в старій формі, та зберегли тимчасово свою попередню організацію.

7. Прохати Сільсько-Господарський Вчений Комітет довести до відома Земельного Відділу Центревкому України та Губземвідділу Київщини всі вищенаведені постанови.

Голова Комісії О. Яната

Члени Комісії: М. Малюшицький,
А. Дунин, Н. Флоров,
К. Слефогт
Секретарь С. Москвічов
З оригіналом згідно: Діловод [Підпис]

*Держархів Київської області, ф. 349, оп. 1,
спр. 125, арк. 63–63 зв.*

№ 32

Витяг із протоколу № 47 Спільного зібрання УАН від 8 березня 1920 р.

... ухвалено доопрацьований II відділом
статут Сільськогосподарського вченого комітету
України розглянути на надзвичайному засіданні
15 березня...

*Інститут рукопису Національної бібліотеки
України ім. В.І. Вернадського, ф. 1, спр. 26162,
арк. 2–4.*

СТАТУТ
Сільсько-Господарського Вченого Комітету
України при Українській Академії наук

ПРОЕКТ
Затверджено Спільним Зібранням
Української Академії Наук
15 березня 1920 р.

I. ЗАВДАННЯ ВЧЕНОГО КОМІТЕТУ

§ 1. Вчений Комітет є осередком Сільсько-Господарської наукової діяльності на Україні в широкому розумінні, і дбає про її об'єднання, пляномірну організацію та розвиток, а також і про поширення на Україні с.-г. знання та сполучених з ним наук.

II. ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧЕНОГО КОМІТЕТУ

§ 2. Вчений Комітет в обсягу своїх завдань розроблює наукові питання, організує центральні та місцеві наукові установи, проводить загальнотериторіяльні та місцеві досліджування і т. інше.

§ 3. Вчений Комітет, через відповідні свої органи безпосередньо керує всіма науковими установами, як центральними, так і місцевими, що йому підлягають.

§ 4. Вчений Комітет скликає з'їзди і наради, організує спеціальні Комісії і т. ин., аби координувати наукову сільсько-господарську діяльність відповідних установ та окремих діячів на Україні.

§ 5. Вчений Комітет допомагає іншим установам в провадженні їх наукової діяльності, зв'язаної з сільським господарством.

§ 6. Вчений Комітет допомагає науковій роботі окремих наукових працівників і систематично дбає про підготовку потрібних Україні нових наукових с.г. сил, шляхом грошової допомоги, оголошення конкурсів, стипендій, заснування окремих курсів та инш.

§ 7. Вчений Комітет видає різні періодичні та неперіодичні наукові і науково-популярні видання.

III. СКЛАД ВЧЕНОГО КОМИТЕТУ

§ 8. В склад Комітету входять особи, обрані Комітетом і затвержені Спільним Зібранням Академії.

ПРИМІТКА: Крім Членів Комітету правом рішаючого голосу на його засіданнях (як члени *ex officio*) користуються також Завідуючі Секціями, Підсекціями та Бюро Комітету, Вчений Секретарь Комітету, коли він обраний не з дійсних його Членів, а по окремих постановах Комітету і Завідуючі іншими його установами.

IV. ОРГАНІЗАЦІЯ ВЧЕНОГО КОМІТЕТУ

§ 9. Вчений Комітет є автономна наукова установа при Українській Академії Наук.

§ 10. Почесний Голова Комітету обирається Спільним Зібранням Академії зі складу її дійсних Членів і є представником Комітету при зносинах його з Академією.

§ 11. Голова Вченого Комітету та інші Члени Президії Комітету і їх заступники обираються Комітетом на 3 роки і затверджуються Спільним Зібранням Академії.

§ 12. Чергові і позачергові засідання Комітету скликаються згідно його постановам, або по власній ініціативі Президії Комітету і є дійсними при участі не менш $\frac{1}{2}$ членів Комітету (рахуючи і членів *ex officio*, що живуть у Києві).

ПРИМІТКА: В особливо важливих випадках по постановах Комітету, скликаються надзвичайні засідання його членів, дійсні при участі не менш $\frac{1}{3}$ всіх Членів Комітету.

§ 13. Вчений Комітет поділяється, згідно об'єктам своєї наукової праці, на Секції, Підсекції та Бюро, з спеціальними науковими установами (станціями, лабораторіями, музеями то що), і т. інш.

ПРИМІТКА: Всі окремі наукові установи Комітету відкриваються по його постановах, затверджених Спільним Зібранням Академії.

§ 14. Увесь штатний вчений персонал Комітету, крім його дійсних Членів та його установ, обирається Комітетом з кандидатів, ухвалених Вченими Колегіями відповідних установ, і затверджується Почесним Головою Комітета, а в випадках, зазначених в примітці до § 3, Спільним Зібранням Академії.

ПРИМІТКА: Доки установа Комітету, безпосередньо на співробітника якої обирається кандидат, не матиме у своєму складі 10 штатних осіб вченого персоналу, обрання провадиться Вченою Колегією відповідної вищої установи Комітету.

§ 15. Техничний і канцелярський персонал Комітету та його установ, по представленню відповідних Завідуючих затверджується Головою Комітету.

§ 16. Звільнення персоналу Комітету та його установ проводиться тим же шляхом, як і обрання, а бо призначення (згідно §§ 14 і 15).

§ 17. Внутрішній розпорядок діяльності Комітету, його Президії, Секцій, Підсекцій, Бюро і взагалі установ визначається окремими інструкціями, затвердженими Комітетом, при чому проводиться принцип автономности окремих установ і децентралізації діяльності Комітету.

ПРИМІТКА: Коли інструкції торкаються взаємовідносин Комітету і інших установ Академії, або мають загальний принциповий

характер, що до напрямку наукової діяльності, то вони затверджуються почесним Головою Комітета.

§ 18. Діяльність Комітету та його установ в загальному порядку підлягають Контролю і ревізії Академії Наук та Держави.

§ 19. До Комітету цілком покладаються загальні правила, вироблені Академією Наук про автономні наукові товариства, де сказано:

А) Коли вчене т-во дістає субсидії від Держави або громадських організацій, тоді:

а) кошторис т-ва в цій частині переходить через Академію Наук в загальному порядку;

б) витрачаються видпущені кошти так само в загальному порядку;

в) всі додаткові витрати, які з цього впливають, відносяться на рахунок т-ва.

Б) Академія Наук має право виключати і свого складу вчене т-во або організацію, як що визнає, що перебування цього товариства при Академії Наук не відповідає інтересам Академії Наук.

В) Коли при вченому т-ві коштами Академії Наук провадяться які-небудь праці, провадяться спеціальні дослідження, екскурсії і т. инш., то всі матеріяли, що здобути ними, являються, власністю Академії Наук.

Г) Коли вчене т-во або організація зачиняться, усе їх майно переходить до Академії наук.

З оригіналом згідно:
Старший Діловод Академії

ЦДАВО України, ф. 1230, оп. 2, спр. 1, арк. 15–17.

№ 34

Витяг із протоколу № 55 надзвичайного Спільного зібрання УАН від 24 травня 1920 р.

П. 7. ... Взято до відома повідомлення Сільськогосподарського вченого комітету про перехід у відання міністерства земельних справ...

*Інститут рукопису Національної бібліотеки
України ім. В.І. Вернадського, ф. 1, спр. 26169,
арк. 1–2.*

№ 35

Перша Всеукраїнська Нарада в Справі Насінньознавства та Насінньового контролю на Україні

Від 3-го по 10 липня б.р. [1920 р.] в Києві відбулася перша нарада в справі насінньознавства

та насіннєвого контролю на Україні, що скликало її Бюро Насіннєознавства Ботаничної секції С.-Г.Н.К.У. в порозумінні з Наркомземом.

В зв'язку з сучасними труднощами комунікації з'їхалося, рівняючи, небагато представників контрольно-насіннєвих установ; але серед них були представники найголовніших зацікавлених установ з Харкова, Києва та з різних міст України і навіть завітав на нараду представник Петроградської станції досліджування насіння (найстарішої в Росії) – *К. Каменський*.

На всі питання наміченої програми наради було подано доклади, а саме такі:

1. Контрольно-насіннєва справа на місцях та в центрі за роки війни та революції і сучасний стан її; інформаційні доклади *К. Каменського, М. Кулішова, Ю. Літинської, Г. Шумило, Й. Самійленка, О. Янати, Д. Ларіонова*.

2. Принципи організації насіннєвого контролю в зв'язку з значінням його в загальній організації насіннєвої справи на Україні – *О. Яната*.

3. Контроль зерна й фуражу – *Д. Ларіонів*.

4. Зв'язок насіннєвого контролю з іншими галузями с.-г. контролю (контроль перероблених насіннєвих продуктів: борошна, макухи і т.и., контроль угноїнь, інсектицидів, фунгіцидів) – *О. Душечкин*.

5. Організація системи установ державного насіннєвого контролю (центральної, губернiяльнiх, повітових та ин.); їх організація, права, обов'язки та взаємовiдношення – *О. Яната*.

6. Контроль імпортного та експортного насіння по кордонах та портах – *Д. Ларіонів*.

7. Нова система державного насіннєвого контролю та старі форми його організації договори контролю, інспектування, пломбування мішків і т.и. – *О. Яната*.

8. Організація насіннєво-польового контролю, його методика та місце в справі насіннєознавства та насіннєвого контролю (в рiльництві, городництві і т.и.) – *Г. Клунний та М. Кулішів*.

9. Норми оцінки городнього та башанового насіння по даних Харків. Контр-Насіннєвої станції – *М. Кулішів*.

10. Способи боротьби з зловживаннями проти встановлених норм якості насіння, коли його продукують і розподіляють – *Д. Ларіонів*.

11. Як брати зразки насіння до аналізу (система та методика) – *Н. Векслерчик*.

12. Організація та робота нормальної контрольно-насіннєвої станції – *О. Яната*.

13. Як виробляти та об'єднати методику досліджування насіння – *К. Каменський*.

14. Популяризаційна та інформаційна робота установ насінньознавства та насінньового контролю – *О. Яната*.

15. Підготовка робітників насінньового контролю та насінньознавства – *Д. Ларіонів*.

16. Організація наукової роботи контрольно-насінньових станцій в зв'язку з організацією насінньового контролю та заснуванням Інституту Насінньознавства – *О. Яната*.

17. Окремі питання насінньознавства (доклади з наукових робіт окремих станцій та насінньознавців, а саме:

а) Спроба звохчити підложжа, як пророщувати насіння пшениці – *К. Каменський*.

б) Морфологічні відміни насіння де-яких родів Caryophyllaceae – *К. Каменський*.

в) Де-які спостереження над проростанням насіння кропу *Anethum graveolens* L. – *К. Каменський*.

г) Можливість відрізняти сорти буряку по проростках в лабораторних умовах – *К. Каменський*.

д) Помилки в праці Бухгарта – *Д. Ларіонів*.

е) До біології проростання насіння свиріпи – *Sinapis arvensis* L. – *О. Яната*.

ж) Післяуборне досягання насіння – *М. Кулішів*.

Найголовнішим загальним вислідом наради було утворення проєкту спеціального Всеукраїнського Комітету Сільсько-Господарського Контролю з сіткою місцевих С.-Г. Контрольних установ краєвого, губерніяльного та повітових типів.

Комітет цей матиме представників від усіх зацікавлених відомств і існуватиме при С.-Г.Н.К.У.

За основну базу до проведення державного С.-Г. Контролю має бути виданий спеціальний декрет про боротьбу з зловживанням і шахрайством в продукції та розподілі тих продуктів, що споживає с.-г. і само продукує.

Постанови і протоколи наради друкуються, також і «Основні правила контрольного досліджування насіння», що прийняв їх союз Германських досвідних с.-г. станцій і що доповнила і змінила їх нарада відповідно до сучасних умов і потреб.

Бюлетень Сільсько-Господарського Наукового Комітету України. 1921. Ч. 1–3 (лип.–верес.). С. 27–29.

№ 36

Тимчасова Інструкція організації місцевих філій Сільсько-Господарського Наукового Комітету України

*Затверджено
Пленумом С.-Г. Наукового Комітету України
в засіданні з 13/VII 1920 р.*

§ 1. Місцеві, краєві, губерніяльні та інші філії С.-Г. Наукового Комітету України засновується ним в відповідних містах України.

§ 2. Філії в межах те риторії, яку вони обслуговують, мають аналогічні завдання та функції, що й сам Комітет (§ 1–4 статуту Комітету).

Примітка: По згоді Комітету, як з його ініціативи, діяльність філії останніх може виходити по за межі питань місцевого характеру.

§ 3. Організуються філії по зразку Комітету та поділяються на відповідні Секції, Бюро, та инш. (§ 13 статуту Комітету), в міру реальної потреби та можливости, по згоді з відповідними Секціями та Бюро Комітету.

Примітка: Окремі наукові установи Секцій та Бюро філії, як станції, лабораторії і т. инш., організуються так само в порозумінню з відповідними Секціями та Бюро Комітету.

§ 4. Справами філії керують чергові, позачергові та надзвичайні засідання їх членів (§ 12 статуту Комітету), а також президії філій.

§ 5. До складу членів філії входять особи обрані на членів філії, без доручення їм певних постійних обов'язків, а також особи, що завідують Секціями та Бюро філій і їх окремими науковими установами.

В засіданнях філій приймають участь представники відповідних місцевих наукових, навчальних, кооперативних та урядових установ.

Примітка: Список таких установ та норми представництва затверджуються Комітетом при заснуванні філії.

§ 6. Первісний склад членів філії обирається безпосередньо Комітетом (примітка до § 14 статуту Комітету).

§ 7. Коли кількість обраних членів філії досягає 5, то даліше обрання членів і іншого наукового персоналу провадиться безпосередньо філією і затверджується згідно з § 14 статуту Комітету. Штати, обрахунки та справоздання філій складаються ними в установленому Науковим Комітетом порядку і затверджуються Комітетом.

§ 8. Президія філії в складі Голови, Вченого Секретаря і потрібної кількості членів, обирається філією на рік і затверджується Комітетом.

Примітка: Президії філії належить право призначення науково-технічного та канцелярського персоналу філії відповідно штатам (§ 15 статуту Комітету).

§ 9. Взаємовідносини між філіями та Комітетом, а також між Секціями філій і відповідними Секціями Комітету, а також взаємовідносини між установами самих філій, нормуються окремими інструкціями, затвердженими Комітетом (§ 17 статуту Комітету).

§ 10. Утримуються філії на кошти Комітету, а також на прибутки і спеціальні кошти, що ними одержуються безпосередньо з місцевих джерел, згідно спеціального обрахунку.

Постійне утримання отримують лише ті члени філії, що несуть постійні обов'язки.

§ 11. Діяльність філії підлягає ревізії Наукового Комітету в загально вставленому порядку та державного контролю.

Бюлетень Сільсько-Господарського Наукового Комітету України. 1921. Ч. 1–3 (лип.–верес.). С. 12–13.

**Протокол засідання комісії з організації
Київської філії Сільськогосподарського
Вченого Комітету України**

9 липня 1920 р.

Присутні: О. ЯНАТА, О. ДУШЕЧКИН,
М. ФЛОРОВ та М. ДАНИЛЕВСЬКИЙ.

Засідання відкриває О. ЯНАТА, порушуючи питання про конструкцію самої Комісії. Після короткого обміну думок за Голову Комісії обирається О. ЯНАТА, тов. Голови ДУШЕЧКИН і Секретарем М. ДАНИЛЕВСЬКИЙ.

Після чого намічається такий порядок денний:
а/ З'ясувати того, які з наукових с.-г. установ, що існують в Києві, повинні вийти до складу філії; б/ яке місце в філії належатиме цим установам; в/ який персонал є по цих установах та г/ які потрібно утворити нові установи та яких нових осіб потрібно запросити до праці в філії.

На підставі інформації, що їх подали члени Комісії остання визнала а/ що з існуючих установ до філії природньо мали б перейти:

1/ Метеорологічна Секція Губземвідділу з Губерніяльною сіткою при ній, 2/ Секція Грунтознавства Губземвідділу, 3/ Підвідділ Досвідного Діла з трьома Досвідними Станціями: Уманською, Миронівською та Радомисльською, 4/

Ветеринарно-Бактеріологічна Лябораторія, 5/ Ентомологічна та 6/ Фитопатологічні організації при Агрономичній Секції Губземвідділу, 7/ Клавдіївський Питомник /агросоюзу/ та 8/ Контрольна насіннєва станція агросоюзу.

б/ що ці установи повинні зайняти такі місця в Київській Філії С.-Г. Вченого Комітету:

1/ Метеорологічна Секція Губземвідділу – складає Метеорологічну Секцію філії; 2/ Секція Грунтознавства Губземвідділу – перетворюється в Секцію Грунтознавства філії, 3/ Підвідділ Досвідного Діла, зі згаданими станціями утворює Секцію Досвідної Агрономії філії, 4/ Організація Ентомологічна при Агрономичній Секції Губземвідділу перетворюється в Ентомологічну Підсекцію Зоологічної Секції філії, 5/ Ветеринарно-Бактеріологічна Лябораторія Губземвідділу перетворюється в Ветеринарне Бюро з Лябораторією при Зоотехнічній Підсекції Зоологічної Секції філії, 6/ Організація Фитопатологічна Агрономичної Секції Губземвідділу перетворюється в Бюро Фитопатології Ботаничної Секції філії, 7/ До Ботаничної Секції філії мають прилучитись також Клавдіївський Питомник корисних рослин та Контрольна Насіннєва Станція Агросоюзу /до відповідних Бюро/.

Далі з поданих інформацій з'ясувалося, що зі згаданими установами зв'язані зараз такі особи:

1/ Метеорологічна Секція Губземвідділу:

Завідуючий Секцією К. СЛЕФОГТ та 2 технічних співробітника.

2/ Секція Грунтознавства Губземвідділу:

Завідуючий М. ФЛОРОВ, Помішник Завідуючого Г. МАХОВ, Хемик – МОХАВА та Рисовник – КАХОВСЬКИЙ.

3/ Підвідділ Досвідного Діла Губземвідділу, що перетворюється нині в Губерніяльне Бюро по Досвідному Ділу: Секретарь С. МОСКВІЧОВ /постійний співробітник/, Члени Бюро: О. ДУШЕЧКИН та М. МАЛЮШИЦЬКИЙ /Голова/ отримують пожетонну платню за засідання.

4/ Досвідні станції: а/ Уманська: Завідуючий п. ФІЛІПОВСЬКИЙ, Пом. РОСНОВСЬКИЙ, Пом. полевод. КОЛЕВЕРСЬКИЙ, Річний Практикант ЧЕРНИШ та коло 3-х чоловік технічного персоналу; б/ Радомисльська: Завідуючий п. ЗАСУХИН, Пом. завідуючого – п. ПАЛЬМИНОВ, Пом. Полевода п. ЛЬОХНІЙ та коло 3-х чоловік технічного персоналу; в/ Миронівська станція: п. ФІЛІПОВСЬКИЙ /мол./, Пом. Полевода СЕЗЕНКО й АБЕЗГАУС, Селекціон по цукр. бур. – МУРАШКО, по озим. хліб. ЕРЕМІВ, по ярим – КОВАЛЕВСЬКИЙ, Хемик – НАДІЖДЕНСЬКИЙ та коло 10-ти чоловік технічного персоналу.

5/ Ветеринарно-Бактеріологічна Лябораторія Губземвідділу – Завідуючий СКОРОХОДЬКО та 5 чоловік технічного персоналу.

6/ Організація Ентомологічна при Губземвідділі: Інструктор – КОРШУН.

7/ Організація Фітопатологічна при Губземвідділі: Інструктор – ЛОПКВІС.

Таким чином Комісія визнала необхідним в першу чергу утворити такі Секції філії, для них уже маються певні складові частини:

1/ Секцію Досвідної Агрономії з трьома досвідними станціями при ній / Уманська, Радомисльська та Миронівська/.

2/ Секцію Грунтознавства.

3/ Ботаничну Секцію з Бюро Фітопатологічним та Насінньовим з Контрольно-Насіннєвою Станцією при останньому

4/ Зоологічну Секцію з Підсекціями Зоотехнічною та Ентомологічною і Ветеринарне Бюро з Лябораторією при Зоотехнічній Підсекції.

5/ Метеорологічну Секцію.

6/ Хемичну Секцію.

Крім того, Комісія визнала необхідним в першу чергу організувати й Секцію Економічну при філії, хоча й не знайшлося поки що для неї сил.

Щодо пляну прилучених згаданих установ до філії, внутрішні інструкції, завдань та взаємовідносин між Секціями Вченого Комітету і його філій, Комісія ухвалила:

1/ Прохати Президію Вченого Комітету звернутися до Завідуючих організаціями з пропозицією подати доклади про бажаність їх погляду на організації Секцій в філії, їх завдання й програму діяльності, а також про порядок взаємовідносин з їх Секціями Комітета.

2/ Відповідні доклади з проектами штатів та обрахунків прохати подати К. СЛЕФОГТА щодо Метеорологічної Секції, М. ФЛОРОВА по Секції Грунтознавства, О. ДУШЕЧКИНА та С. МОСКВІЧОВА по Секції Досвідної Агрономії, СКОРОХОДЬКО по Ветеринарному Бюро і ЩОГОЛІВА по Метеорологічній Підсекції, Л. НОСОВУ по Бюро Насіннознавства, КУДУ по Фітопатологічному Бюро, С. ВЕСЕЛОВСЬКОГО по Економічній Секції, [...] по Зоотехнічній Підсекції та БЕЛЬСЬКОГО по Ентомологічній.

Слідуюче засідання призначене на суботу 17/VI о 8 год. по офіційному часу.

Підписали:

Голова	[Підпис]	О. ЯНАТА
Член	[Підпис]	О. ДУШЕЧКИН
Секретар	[Підпис]	М. ДАНИЛЕВСЬКИЙ

З оригіналом згідно:

Завідуючий канцелярією [Підпис]

*Держархів Київської обл., ф. 349, оп. 1, спр. 33,
арк. 78–78 зв.*

**Протокол наради
Сільсько-Господарського Вченого Комітету
України щодо організації Уманської філії**

14 серпня 1920 р.

В нараді брали участь: Товариш Голови Вченого Комітету О.А. Яната, Тимч. вик. об. Вченого Секретаря М.І. Данилевський, пом. Вченого Секретаря Комітету Н.А. Петренко, завідуючий Уманською Досвідною Станцією Філіповський, О.В. Федоров.

I. Заслухали доклад О.А. Янати про план організації філії С.-Г. Вченого Комітета на Україні. Комітет не має на думці неодмінно пристосувати філії до старих административних меж /губерній чи повітів/, а закладати їх відповідно природних районів, а в першу чергу там, де місцеві обставини і присутність на місці наукових сил забезпечуть роботу філії. Організація такої філії в Умані є першою спробою в згаданім напрямку. На нинішній Нараді необхідно вяснити: 1/ Принциповий бік справи: чи є потреба організації філії в Умані, чи не переоцінюється можливість такої організації і чи місцеві обставини взагалі сприяють існуванню філії, і 2/ практичний бік справи: які наукові місцеві сили зараз можна буде притягти до роботи, і в зв'язку з тим, які саме

Секції філії можуть в першу чергу розпочати роботу.

II. О.К. Філіповський зазначає, що Уманський район дійсно уявляє з себе окремий економічний район з характерними особливостями свого стану промислового і загального економічного розвитку, а також по своєму значінню. Тому він заслуговує на спеціальне дослідження, і організація філії є бажана. Крім того, існування в Умані на протязі довгих років старої школи хліборобства і садівництва лишило по собі гарні наслідки: є на місці значна кількість наукових сил і спеціальних закладів, які можуть бути використані при організації філії. Значна кількість наукових сил купчиться навколо ново-організуємого в Умані Народнього Університету /Природничий відділ/, які також можуть бути відповідно використані. Розуміється, філія повинна студіювати і досліджувати в першу чергу умови місцевого району.

III. Після обміну думок Нарада признала принципово потрібним і фактично можливим організацію Уманської філії. Шляхом взаємних інформацій Нарада зазначила нижченаведений ряд Секцій і тих осіб, що можуть бути причетні до роботи в них:

1. Зоологічна Секція:

Ентомолог. Підсекція – З. Головенко /ентомолог, працює нині в Повземвідділі, завід. лісов. ст./

д. Корабльов /Бджильництво і шовківництво, працює в школі Садівництва/.

в/ Зоотехн. Підсекція Новосельцев П.Г. /Вчитель школи садівництва/.

д. Шапіро /Зоотех. працює на Досв. станц./

2. Ботанична Секція: Крижевський П.В. /Вчитель школи садівництва/

Мурав'єв /теж/.

Підсекція Садів. і городн. – С.М. Муколов, /городн./, д. Кіркапуло /садів./, оба вчит. Ум. шк. хлібом. і садів./

3. Секція Досвідної агрономії – О.К. Філіповський.

4. Економічна Секція – Макаревич І.І. /Вчит. садів./

5. Лісова Секція – З. Головенко, д. Збих /Лісничий Маньк. лісн./ Волков.

6. Секція Народнього Господарства – П.П. Курінний /один з можлив. кандидатів на Секретаря філії./

7. Метеорологічна Секція О.В. Федоров.

IV. О.К. Філіповський повідомив, що в Умані на Досвідному полі організується спеціальна хемична лябораторія, пристосована до різних наукових праць і дослідів. На дослідному полі, крім того, є уже зорганізована контрольно-насіннева

станція. Всіма цими закладами можна буде скористуватись для роботи філії.

V. Відносно розмірів району, який має обслуговуватися Уманською філією С.-Г. Вченого Комітету України, Нарада погодилася з думкою О.К. Філіповського, що в склад Уманського району природно входять і економічно з ним зв'язані такі повіті: Уманський, Таращанський, Звенигородський, Балтський, Гайсинський і Єлисаветський.

VI. Заслухано і прийнято на увагу тимчасову інструкцію організації філії С.-Г. Вченого Комітету України.

VII. Ухвалено повідомити про цю Нараду Вченого Секретаря Комітету О. Алешо, що зараз перебуває в Умані, і просити його продовжувати розпочаті ним конкретні практичні заходи по організації філії в розумінні з О.К. Філіповським.

Голова Наради [Підпис] О. Яната
Секретар Наради [Підпис] Наз. Петренко
З оригіналом згідно: Діловод [Підпис]

*Держархів Київської обл., ф. 349, оп. 1, спр. 33,
арк. 77–77 зв.*

**Проект Статуту
Українського Інституту Насіннєзнавства**

29 серпня 1920 р.

1. Інститут утворюється в м. Києві при Бюро Насіннєознавства Ботаничної Секції Сільсько-Господарського Вченого Комітету України.

2. Інститут має своїм завданням всебічно розроблювати шляхом експерименту питання теоретичного та практичного насіннєознавства, переважно зв'язані з рослинами сільсько-господарського значіння.

3. З цією метою Інститут досліджує морфольогію, анатомію та фізіольогію насіння і зв'язані з цим питання біольогії, перевіряє та розроблює методи досліджування та контрольного аналізу насіння і т.и.

4. Крім того Інститут веде і контрольні анализи насіння, але тільки як вища краєва експериментальна контрольна насіннєова установа, згідно з статутом організації насіннєового контролю на Україні.

5. Як осередок експериментальної наукової праці насіннєознавства на Україні, Інститут обслуговує в цьому відношенні потреби всіх галузів праці Бюро Насіннєознавства, а так само й

інших Бюро Ботаничної Секції С.-Г. Вченого Комітету України та його місцевих філій, а поруч і взагалі потреби наукових та науково-практичних установ України, особливо сільсько-господарських та потреби окремих наукових працівників.

ПРИМІТКА: Обслуговування це провадиться Інститутом в порозумінню з зацікавленими установами та особами.

6. Загальне керування справами Інституту та його працею належить Раді Інституту, до складу якої, крім усіх постійних наукових співробітників його, входять: керуючі Бюро Насінньознавства та Ботаничної Секції С.-Г. Вченого Комітету України.

7. Керування біжучою працею Інституту та його адміністративно господарськими справами належить Директорові Інститута.

8. Діяльність Інституту координується з діяльністю Бюро Насінньознавства та з діяльністю інших Бюро Ботаничної Секції С.-Г. Вченого Комітету України через їх відповідні колегіальні органи.

9. В напрямкові та організації своєї праці та свого управління Інститут керується спеціальними інструкціями, ухваленими Радою Інституту та затвердженими Ботаничною Секцією С.-Г. Вченого Комітету.

[Підпис] О. Яната

З оригіналом згідно:

Секретар Ботанічної Секції [Підпис]
У. Гутківський

*Держархів Київської обл., ф. 349, оп. 1,
спр. 125, арк. 75–75 зв.*

№ 40

**Витяг з протоколу засідання Президії
Сільсько-Господарського Вченого Комітету
України щодо створення
Секції садівництва та городництва,
Комітету цукрово-бурякової культури**

13 вересня 1920 р.

ЗАСЛУХАНО:

4. Копію телеграми, одержаної Завідуючим Губземвідділом по прямому дроту з Харкова від НАРКОМЗЕМА Мануїльського за № 6318-а, якою викликають у Харків Голову Сільсько-Господарського Вченого Комітета С. ФРАНКФУРТА і Товариша Голови О. ЯНАТУ. В.о. Вченого Секретаря М. ДАНИЛЕВСЬКИЙ зауважує, що тепер як раз на черзі дуже важливі справи організаційного характеру, а саме: організація Секції Садівництва і Городництва, організація Комітету Цукрово-Бурякової культури і цукрової промисловости та ціла низка інших

справ великої ваги; безпосередня участь в цих справах Тов. Голови О. ЯНАТИ конче потрібна і виїзд його хоч і на короткий час загальмував би нормальний розвиток всіх згаданих справ. Тому треба прохати НАРКОМЗЕМ відкласти виїзд О. ЯНАТИ поки вирішаться всі згадані справи.

Член Президії В. ОГІЄВСЬКИЙ зауважує, що телеграмою викликається одноразово С. ФРАНKFУРТ і О. ЯНАТА і треба з'ясувати, чи поїздка одного тільки О. ЯНАТИ відповіла-б цілям телеграми. При цьому не треба забувати, що з виїздом Тов. Голови Президія Вченого Комітету залишиться без кворуму, через що навіть вся біжуча робота С.Г. Вченого Комітету мусила-б припинитися. В. ОГІЄВСЬКИЙ погоджується, що конче треба просити НАРКОМЗЕМ, щоб поїздку Тов. Голови відкласти поки не приїде Заступник Голови С.Г. Вченого Комітету С. ВЕСЕЛОВСЬКИЙ. М. ДАНИЛЕВСЬКИЙ звертає увагу на те, що приготування всіх матеріалів, що конче треба було-б взяти до Харкова, ще не закінчено і в зв'язку з мобілізацією співробітників на заготовку палива, не може бути закінчено в дуже короткий час.

УХВАЛЕНО:

4. Вдруге підтверджуючи необхідність найшвидшої поїздки Тов. Голови С.Г. Вченого Комітету О. ЯНАТИ до Харкова, щоб з'ясувати і урегулювати справи Комітету в НАРКОМЗЕМІ,

але рахуючися з відсутністю двох відповідальних керівників С.Г. Вченого Комітету – Голови і його заступника, а головне з тим, що такі важливі справи, як організація Комітету Цукрово-Бурякової культури і цукрової промисловости при С.Г. Вченому Комітеті, організація Секції Садівництва і городництва та инш., що О. ЯНАТА розпочав як раз з доручення Президії, саме тепер конче потребуєть безпосередньої його участі в них, і від'їзд його тепер може дуже зле відбитися на цих справах, визнати потрібним звернутися до вищої влади з проханням дозволити відкласти поїздку О. ЯНАТИ, поки не повернеться з Харкова Заступник Голови С.Г. Вченого Комітету С. ВЕСЕЛОВСЬКИЙ. Виконати це доручити О. ЯНАТИ.

Незалежно-ж від цього пропонувати Секретаріатові вжити найрішучих заходів, щоби прискорити виготовлення потрібних до Харкова матеріалів включно повернення в Канцелярію осіб, що мобілізовано на заготовку палива.

З оригіналом згідно:

Т.в.о. Вченого Секретаря

[Підпис]

*Держархів Київської обл., ф. 349, оп. 1, спр. 33,
арк. 37.*

Організація цукро-бурякової наукової справи на Україні

Ще в половині минулого [1920] року між Сільсько-Господарським Науковим К-том України і Головним Управлінням Цукрової Промисловості (Головцукром) розпочалися зносини в справі планомірної організації наукової праці над культурою цукрових буряків та цукроварством.

Наслідком цих зносин була організація спільної комісії, що виробили проєкт організації спеціального Цукро-Бурякового Комітету при С.-Г.Н.К.У., який утримувався б цілком коштами Головцукру, а разом з тим органічно входив би і в загальну організацію наукових установа С.-Г.Н.К.У.

Проєкт цей наприкінці минулого [1920] року ухвалила Колегія Головцукру, а в лютому б.р. і Колегія Наркомзему. Проте реальне здійснення Цукро-Бурякового К-ту з різних причин гальмувалося, доки в травні б.р. при правобережному Управлінні Наркомзему не було скликано спеціальну в цій справі нараду з представників Управління, Головцукру та С.-Г.Н.К.У.

Після цієї наради згадана Спільна Комісія відновила свою діяльність, при чім переглянула і

по часті змінила статут і штати Цукро-Бурякового К-ту, що їх і подала вона на затвердження Головцукрові і С.-Г.Н.К.У.

Але в той час, як С.-Г.Н.К. незабаром затвердив змінений проєкт Ц.Б. К-ту, Головцукор змінив своє відношення до цієї справи і почав настоювати на тому, щоб С.-Г.Н.К. передав в його цілковите користування де-які наукові установи К-ту на обслуговування спеціальних потреб Головцукру.

В зв'язку з цим відбулося скілька нарад представників Президії С.-Г.Н.К.У. та колегії Головцукру; наслідком їх справа організації цукробурякової наукової праці на ближчий термін налагоджується в таких спосіб: спеціальний Цукро-Буряковий К-т організує безпосередньо С.-Г.Н.К.У. на власні кредити, але з представництвом від Головцукру, а Головцукор доручає К-тові спеціальні науково-практичні досліді, контрольні аналізи то-що на підставі певних умов матеріальної компетенції.

Бюлетень Сільсько-Господарського Наукового Комітету України. 1921. Ч. 1–3 (лип.–верес.). С. 29.

**Лист Ботанічної секції Сільсько-
Господарського Вченого Комітету України до
Президії Комітету щодо сприяння в організації
губернської контрольної насінневої станції**

15 вересня 1920 р.

Бюро Насінньознавства Ботанічної Секції в цей час веде працю над організацією Губерніяльної Контрольної Насінневої станції, але ця праця в значній мірі гальмується через брак необхідного приладдя, тому Секція прохає Президію С.Г. Вченого Комітету вжити заходів, щоб належне Комитетові майно б. Контрольної станції «Агросоюзу» Губземвідділ передав Ботанічній Секції, а також і ті «тарілки» для пророщування насіння, що Губземвідділ взяв в тимчасове користування.

Завідуючий Ботанічною Секцією ЯНАТА

Секретар

І. Гутківський

З оригіналом згідно:

Діловод

[Підпис]

*Держархів Київської обл., ф. 349, оп. 1, спр. 33,
арк. 54.*

**Положення про курси
сортівництва і насінництва цукрового буряку
та інших сільськогосподарських рослин**

1920 р.

1. При Селекционном Бюро С.Х. Ученого Комитета Украины по соглашению с Главсахаром учреждаются курсы по с.х. сортководству и семеноводству сахарной свеклы и других с.х. растений.

2. Цель курсов – развитие на Украине селекционно-семенного дела и подготовка кадров соответственно образованных специалистов.

3. На курсы принимаются: лица со средним с.-х. образованием, лица с высшим естественно-научным или агрономическим образованием и практики в сортводно-семенном деле.

4. Слушатели являются правительственными стипендиатами и пользуются всеми правами и преимуществами, предоставленными оканчивающим курс иных высших правительственных учебных заведений (паяк, освобождение от воинской и трудовой мобилизации).

5. Курсы рассчитываются на 60 слушателей.

6. Слушатели курсов подвергаются проверочному испытанию, программа и порядок коего устанавливается лекторской коллегией.

7. Программа курсов разбивается на части общую и специальную: а) К общей части относятся следующие предметы:

- 1) Общая биология
- 2) Учение о наследственности
- 3) Общее сортоводство и история селекции
- 4) Современное состояние и очередные задания селекционного дела на Украине и за границей.

б) К специальной части относятся:

5) Селекция свеклы (лабораторная техника, полеводство)

6) Селекция хлебных растений

7) “ картофеля

8) “ прочих с.х. растений (полевых, технических, огородных, лесных, садовых).

9) Семеноводство и контроль семян.

10) Семеноводство свеклы и других с.х. растений

11) Систематика и сортоведение.

8. Продолжительность курсов составляет около 5 месяцев, а именно с 1-го ноября по 1-ое апреля, после чего начинается период летней практики и полевых демонстраций.

9. Лектора курсов составляют особую Коллегию, сообща решающую вопрос

распределения занятий, об'ем курсов, их содержании, избрание лекторов и прочее.

Примечание. Первоначальный состав Лекторской Коллегии избирается Ученым Комитетом по представлению Селекционного бюро Ученого Комитета.

10. Заведывание курсами возлагается на директора курсов, обязанности директора лежат весь внешний и внутренний распорядок, созыв Лекторской Коллегии, заведывание канцелярией и ведение всей хозяйственной и финансовой части и пр.

11. Средства на содержание курсов отпускаются Главсахаром совместно с Наркомземом, причем Главсахар отпускает 75%, Наркомзем 25% суммы расходов на этот предмет.

Смета курсов

500 часов лекций и основных практических занятий по 2.000 рублей в час	1.000.000 руб.
Расходы по приезду иногородних лекторов считая каждому 30.000 руб. суточных (за 30 дней) и 1.000 руб. раз'ездных – 40.000 руб. х 5 лекторов	200.000 руб.
Ассистенская помощь 200 часов по 1.000 р. в час	200.000 руб.
Пожетонная плата за заседания Педагогического Совета 500х10х10	50.000 руб.
Экскурсия курсантов – 40 человек по 1.000 руб. на 10 дней	400.000 руб.

Научные пособия – 250 таблиц, диаграм, коллекций и пр. по 2.000 руб.	500.000 руб.
Канцелярские расходы по 20.000 руб. в месяц х5 месяцев	100.000 руб.
Администрация курсов: Директор – 100.000 руб. (20.000х5м- цев)	225.000 руб.
Секретарь – 75.000 руб. (15.000х5м- цев)	
Машинистка – 50.000 руб. (10.000х5м-цев)	
Содержание курсантов в течении 150 дней по 1.500 рублей в день	7.500.000 руб.
Общая расходы: Отопление – 10п.х150 дней=750п.х500р.	750.000 руб.
Освещение 5.000 р. на 5 месяцев	25.000 руб.
2 служителя 10.000 р.х5х2	100.000 р.
Издание лекций: Гонорар авторам (50 листов х 20.000 р.)	1.000.000 руб.
Стенографирование лекций (250х1.000 р.)	250.000 руб.
Печатание: Бумага – 200 стопов х 5.000 р.	1.000.000 руб.
Набор – 50 листов х 6.000 р.	300.000 руб.
Печатание и брошюровка – 50 листов по 2.000 руб.	100.000 руб.
Редакторство – 50 листов х 2.000 руб.	100.000 руб.
Всего	13.800.000 руб.

З оригіналом згідно:

Секретарь [...] с.-г. освіти [Без підпису]

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 1, спр. 1056, арк. 23–23 зв.

№ 44

Організація Центральної Станції Боротьби з Бур'янами

На Україні і досі не було досвідної установи, яка б спеціально була присвячена досліджуванню бур'янів та засобів боротьби з ними.

Від того часу, як при Ботанічній секції С.-Г. Н.К.У. організувалося Бюро Бур'янів, повстало питання і про організацію Центральної Станції Боротьби з Бур'янами, але в дійсності організація її прискорилося в зв'язку з сучасною посухою, що руба поставила питання про вплив бур'янів на вохкість ґрунту та боротьбу з ними, як з фактором, що висушує ріллю і цим спричиняється до посухи.

План організації станції вже розроблено; тепер ведуться зносини з відповідною владою про відведення для станції одного з радгоспів, що недалеко від Києва; в першу чергу передбачається взяти під станцію культрадгосп Ясногороду, а в другу – Шпитки. Станція матиме в своєму розпорядженню всі матеріали досвідно-бурякового

участка колиш. маєтку Алкалаєва на Херсонщині, що заснувало його Бюро Застосованої Ботаники Петроградського С.-К. В. К-ту; 1919 року він перестав існувати. Матеріяли ці тепер опрацьовує спеціаліст Бюро М. Лебедев, що робив досліди на цьому участкові протягом кількох років, а останніми часами й керував ним.

Бюлетень Сільсько-Господарського Наукового Комітету України. 1921. Ч. 1–3 (лип.–верес.). С. 17–18.

№ 45

Лист Секретаріату Сільсько-Господарського Вченого Комітету України до Київського губземвідділу щодо передачі до Комітету лабораторії колишнього Агросоюзу

17 вересня 1920 р.

Згідно з постановою Президії С.Г. Вченого Комітету України, Секретаріат Комітету просить Вас розпорядитися, щоб було прискорено справу з передачею в розпорядження Комітету Лабораторії б. Агросоюзу; це дало-б можливість установам Комітета приступити до нормальної роботи.

Маємо додати, що потрібна до цього підготовча робота вже майже закінчена, а вироблений плян як використовувати цю Лябораторію і працю в ній може бути почато негайно.

Крім того, в помешканні Лябораторії є також майно Контрольно-Насінньової станції. Отже справу з організацією Губерніяльної Контрольно-Насінньової станції тепер уже налагоджено і робота станції гальмується тільки через брак певного комплекту необхідного майна, що запечатано в помешканні Лябораторії. На випадок якої формальної перешкоди щодо передачі в розпорядження С.Г. Вченого Комітету Лябораторії в цілому, Комітет просить Вас надіслати Лябораторії в суботу о 2 год. ранку свого представника, щоб він передав Контрольно-Насінньовій станції згадане вище її майно і дав розпорядження повернути ті «тарілки», що взяв Губземвідділ тимчасово користуватися й що призначені власне для пророщування насіння.

При цьому прикладається копія відношення Ботаничної Секції від 15 вересня 1920 р. ч. 541.

Т.в.о. Вченого Секретаря

[Підпис]

Завідуючий Канцелярією

[Підпис]

Діловод

[Підпис]

*Держархів Київської обл., ф. 349, оп. 1, спр. 33,
арк. 53–53 зв.*

**Лист Голови
Сільсько-Господарського Вченого Комітету
України С.Л. Франкфурта до завідувача
Київського губземвідділу про передачу
науково-дослідних установ
до відомства Комітету**

29 вересня 1920 р.

З самого початку свого існування С.-Г. Вчений Комітет України, згідно з основним своїм завданням, що передбачено Статутом /§ 1–2 дод. 1-й/, проводить систематичну працю в напрямкові об'єднання всієї наукової с.-г. організації України єдиним організаційним пляном, без чого в наукову с.-г. працю не можна ввести тієї пляномірності, яка тільки й зможе в найскоршем часі встановити найтісніший контакт між с.-г. наукою та с.-г. дійсністю на Україні, без чого ті практичні висновки, що даватиме с.-г. наука, як і досі, не будуть своєчасно проводитися в життя.

В минулому 1919 році, на початку якого Комітет зорганізувався, майже всі сили та кошти, що були в розпорядженню Комітету, йшли на його власну організацію, при чому доводилося переборювати силу різних перешкод, завдяки чому Комітет не мав фактичної можливості реально перейти до об'єднання круг себе не тільки

наукових установ інших губерній, але навіть Киїщини та Київа; сприяли тому звичайно й політичні надії, що гальмували нормальну роботу Комітета, особливо під час влади Деникіна.

В цьому році діяльність С.-Г. Вченого Комітету розвивалася вже значно нормальніш ніж в минулому, що й дало можливість Комітетові цілком реально підійти до згаданого свого основного завдання.

В першу чергу Комітет при цьому звернув увагу на ненормальне, хоч і давнє явище існування в самому Київі кількох наукових с.-г. установ, що набрали в процесі свого розвитку краєвого або й всеукраїнського характеру, мають при собі однакові відділи, що ведуть цілком рівнобіжну працю, до того в більшості маючи спільний персонал, а формально рахуються місцевими установами, обслуговуючи наче-б то тільки Київщину, чому й знаходяться в віданні місцевих органів уряду, переважно Губземвідділу. На ненормальність такого явища була звернена увага між іншим і Робітничо-Селянською Інспекцією в зв'язку з заключенням її на обрахунок С.-Г. Вченого Комітету на 1-ше півріччя біжучого року /див. дод. 2-й/.

Звернувши увагу на згадане ненормальне явище, С.-Г. Вчений Комітет 23 лютого с.р. зібрав широку нараду Київських діячів с.-г. науки і представників зацікавлених установ, на якій

з'ясувалося, що ненормальність цього явища відчувається всіма вже і що всіма – ж визначається своєчасність об'єднання всіх Київських науководосвідних с.-г. установ не місцевого характеру при С.-Г. Вченому Комитеті з утворенням з окремих частин їх кількох центральних інститутів всеукраїнського характеру /див. протокол наради – додат. 3-й/.

Щоб таке спільне побажання провести в життя, Народою цією була обрана Комісія по об'єднанню в складі: О. ДУШЕЧКИНА /від наукових установ б. Синдикату/, М. МАЛЮШИЦЬКОГО /від краювої с.-г. досвідної станції/, С. МОСКВІЧОВА /від губерніяльних наукових с.-г. установ, О. ЯНАТИ та М. ФЛОРОВА / від С.-Г. Вченого Комітету/. Обрана Комісія протягом кількох місяців систематично працювала і розробила плян об'єднання Київських наукових с.г. установ центрального характеру та плян утворення з них спеціальних експериментальних інститутів при С.-Г. Вченому Комітеті /Інститут Насінньознавства, Центральна Хемична Лябораторія, Центральна Ентомольоґична Станція, Центральна Фітопатольоґична Станція та инш./. Плян цей розглядався на широкій Нараді Київських діячів с.-г. науки та представників зацікавлених установ, що скликана була Комісією 10-го серпня с.р. /див. протокол її – додат. 4-й/; Народа ця цілком

ухвалила плян об'єднання, розроблений Комісією та плян її що до утворення спеціальних експериментальних інститутів.

Після ухвали розробленого нею пляну, Комісія об'єднання продовжує систематично свою працю /вже відбулося 19 засідань/ розроблюючи докладно проекти організації окремих інститутів; для прикладу додається копія розробленого статуту Інституту Насінньознавства /див. додаток 5-й/.

Поруч з працею об'єднання Київських с.-г. наукових установ не місцевого характеру, С.-Г. Вчений Комитет провів в цьому році і велику роботу по організації наукової с.-г. праці по за межами Києва та Київщини в усеукраїнському масштабі, ставши на шлях заснування своїх місцевих, переважно губерніяльних філій, найміцніше зв'язуючи їх з місцевими земельними урядовими органами. Перша філія була заснована на Поділлі і по згоді з Подільським Губземвідділом до неї перейшли всі наукові с.-г. установи Поділля.

Філії Комітета мають органічно зв'язати наукову с.-г. роботу на всім терені України, найближче поставивши її до реального с.-г. життя. Організуються філії згідно інструкції, затвердженої Пленумом С.-Г. Вченого Комітету 13 липня с.р. /див. дод. 6-й/.

Протягом останніх двох місяців велася Комітетом і реальна підготовча робота по

організації філій на Київщині – Київської та Уманської. Організація Київської філії велася окремою Комісією в складі: О. ДУШЕЧКИНА, М. ДАНИЛЕВСЬКОГО, О. ЯНАТИ, Г. МАХОВА та Л. НОСОВОЇ. Організація Уманської філії велася з доручення Комітета Вченим Секретарем його О. АЛЕШО, згідно пляну, прийнятому на спеціальній Нараді, що відбулася при Комітеті 9-го серпня за участю Уманських діячів /див. протокол її – додаток 7-й/.

Наслідком роботи Комісії по організації Київської філії зведені в протоколах 5 її засідань, а в загальних рисах член організації філії та ті наукові установи Губземвідділа місцевого характеру, що мусять увійти в склад філії, – проведені в протоколі першого засідання Комісії /див. додаток 8-й/.

До складу – ж Київської філії увійшли Контрольна Насінньова Станція та Контрольна Хемична Лябораторія б. Агросоюза /а колись Київського Т-ва с.-г./, що передаються Губземвідділом Комітетові; взагалі все помешкання б. Агросоюза, що передано Комітетові, призначається для установ його Київської філії.

Роботою по заснуванню Київської філії остаточно закінчен плян доцільної організації: науково-досвідних с.-г. установ що є в Києві, і тому своєчасно вже перейти до його реального

здійснення, щоби до нового року встигнути провести всі організаційні роботи, зв'язані з проведенням цього пляну, і щоби з нового року с.-г. наукова робота Київва була вже таким чином остаточно й планомірно зорганізована.

Тому Президія С.-Г. Вченого Комітету України, ознайомившись в засіданні своєму 27 вересня з наслідками праці згаданих Комісій ухвалила прохати Вас:

1/ передати С.-Г. Вченому Комітетові всі науково-досвідні установи Київва та Київщини, що є в розпорядженню Губземвідділа Київщини.

2/ Передати С.-Г. Вченому Комітетові на утримання цих установ в біжучому році всі кредити, що є на це в розпорядженню Губземвідділа.

3/ Передати на рахунок цих кредитів С.-Г. Вченому Комітетові одноразово можливо більшу суму готівкою, якою можна було б забезпечити спішні осінні праці по досвідних установах.

Голова С.-Г. Вченого Комітету України
[Підпис]

Голова Комісії об'єднання
Київських установ та організації філії
[Підпис]

Т.в.о. Вченого Секретаря [Підпис]
*Держархів Київської обл., ф. 349, оп. 1, спр. 33,
арк. 55–56 зв.*

**Список дослідних установ
Київського губземвідділу**

Вересень 1920 р.

На отношение от 21 августа с.г. за № 8300 научно опытный отдел Киевского Губземотдела при сем препровождает список функционирующих опытных учреждений при Губземотделе:

**СПИСОК СУЩ. ОПЫТНЫХ
УЧРЕЖДЕНИЙ**

1/ Киевская Областная с.х. опытная станция с Батыево-Горским и Белоцерковским полевыми участками и отделами прикладной ботаники и селекции, прикладной энтомологии и агрономической химии.

2/ Уманская с.х. Опытная станция.

3/ Радомысльская =//=//=//=

4/ Мироновская =//=//=//= переходит в исключительное ведение Главсахара.

5/ Мико-энтомологическая станция по борьбе с вредителями растений.

6/ Энтомологическая станция на терр. усадьбы Политех. Ин-та

7/ Контрольная химическая лаборатория

8/ Семенная контрольная станция

- 9/ Бюро сети опытных полей быв. Всер. Общ.
Сахар. /Разработка материалов/
10/ Метеологическая секция
11/ Почвенные исследования
12/ Коллективные опыты
13/ Научно-опытный отдел Губземотдела и
Губернское Бюро по опытному делу.

Заведующий Губземотделом [Підпис]
Заведующий Научно-опытным отделом [Підпис]
Управляющий отделом [Підпис]

*Держархів Київської обл., ф. 349, оп. 1, спр. 125,
арк. 32.*

№ 48

Приєднання науково-досвідних установ колишнього «Южно-Русского Об-ва Поощрения Земледелия» до С.-Г.Н.К.У.

До останнього часу в Києві, де історично склався та розвинувся цілий ряд сіл.-господарських наукових установ раєвого і всеукраїнського характеру, був шкідливий паралелізм їх праці, цей паралелізм цілком згубив рацію тоді, коли з початку революції ці установи удержавнилися.

В зв'язку з цим протягом минулого [1920] року при С.-Г.Н.К.У. працювала окрема «Комісія Об'єднання київських сільсько-господарських наукових установ», з представників останніх.

Наслідком її роботи був проєкт об'єднання установ і утворення їх паралельних відділів низки центральних (всеукраїнського характеру) спеціальних інститутів та станцій.

Проєкт цей частково прийняло Всеукраїнське Бюро досвідної с.-г. справи, після чого постановою Колегії Наркомзему з 2 лютого б.р. було передано в розпорядження С.-Г.Н.К.У. всі науково-досвідні сільсько-господарські установи колишнього «Ю.-Р. Об-ва Поощр. Земл.» («Синдикат») з садибою, що на вул. Ленина (Фундукліївській), № 46; ці установи останніми часами були в розпорядженні Київ. Губземвідділу, тепер там С.-Г.Н.К.У. організував низку спеціальних Центральних Сільсько-Господарських Наукових Установ.

Бюлетень Сільсько-Господарського Наукового Комітету України. 1921. Ч. 1–3 (лип.–верес.). С. 32.

Доля Агрономичної Секції Українського Наукового Т-ва

1919 року при Українському Науковому Т-ві засновано було Агрономичну Секцію, що з 1920 року разом з іншими секціями входила до складу Відділу Природничих Наук У.Н.Т.

Секція ця, хоч і не розвинула широкої діяльності, але мала об'єднувати, як у вільній асоціації, Наукові агрономичні сили України, себто всіх с.-г. наукових діячів, незалежно від того, чи працюють вони в установах С.-Г.Н.К.У., чи по окремих вищих школах то що.

Існування такого вільного науково-громадського осередку агрономічної науки на Україні поруч державного її осередка, яким є С.-Г.Н.К.У., мало повну рацію для організації наукових с.-г. сил.

Але в процесі свого розвитку У.Н.Т., в сучасних умовах державного будівництва, досягло такого масштабу, що дальше існування неминуче вело його до удержавлення – і то не з правних, а головним чином з матеріяльних обставин; в наслідок цього з 1-го червня б.р. У.Н.Т. з'єдналося з Укр. Ак. Наук; разом з цим змінено статут Академії, що згідно з цим секції відділів У.Н.Т. стали секціями відповідних відділів Академії, як

державного наукового осередку; до неї ж таки перейшли і інші установи У.Н.Т-ва.

Існування двох державних с.-г. наукових осередків – С.-Г.Н.К.У. і разом Агрономічної Секції У. Ак. Наук не мало б, звичайно, рації, і тому при об'єднанні У.Н.Т-ва з У. Ак. Наук було вирішено Агрономічну Секцію У.Н.Т. зліквидувати, а її наукові матеріали передати С.-Г.Н.К.У.

Поруч цього оформлено й ліквідацію Сільсько-Господарської Секції, що колись існувала на чолі з проф. *С. Богдановим* при Комісії Досліджування Природних Багатств У. Ак. Н., але фактично давно припинила свою діяльність.

Бюлетень Сільсько-Господарського Наукового Комітету України. 1921. Ч. 1–3 (лип.–верес.). С. 31–32.

№ 50

Звернення Секретаріату Сільсько-Господарського Вченого Комітету України до Київського губземвідділу про сприяння у створенні сільськогосподарського музею

19 вересня 1920 р.

З доручення Київського Губземвідділу С.-Г. Вчений Комітет України ще в Серпні місяці

розпочав широку роботу по організації Сільсько-Господарського Музею при «Селянському Будинкові». Одночасно з тим, як виготовлялись експонати і ставилися на місце, поширювався план організації Музею та зв'язані з ним побажання, як з боку Губземвідділу, так і з боку С.-Г. Вченого Комітету. В зв'язку з тим, що Губземвідділ висловлював побажання, щоб С.-Г. Музей при «Селянському Будинкові» був поставлений солідно і широко, на зразок центрального С.-Г. Музею, Рада керівників Секцій С.-Г. Вченого Комітету, на засіданню своєму 20/IX б.р. визнала бажаним з'єднати С.-Г. Музей «Селянського Будинку» з Центральним С.-Г. Краєвим Музеєм, що організується Комітетом, з тим, щоб і його розміщено було в помешканню при «Селянському Будинкові». Для того потрібно було поширити помешкання для Музею, віддати це помешкання в цілковите розпорядження С.-Г. Вченого Комітету, що організовує Музей, і відповідно збільшити кошти для організації Музею, на що вже є принципова згода Завідуючого Губземвідділом /Резолюція на наше відношення від 25/IX 1920 р. за № 1819/. Але таке поширення Музейної справи тягне за собою нові питання популяризації сільсько-господарського знання серед селянства, питання, яке тісно зв'язане з роботою і завданнями С.-Г. Вченого Комітету України. В зв'язку з тим, Президія Сільсько-Господарського Вченого

Комітету України на засіданні своєму 27/ІХ 1920 р. ухвалила просити Губземвідділ передати весь «Селянський Будинок» в цілковите розпорядження С.-Г. Вченого Комітету України.

Надсилаючи при цьому відповідну виписку з протоколу засідання Президії С.-Г. Вчений Комітет звертається до Губземвідділа з проханням:

1/ Передати всі помешкання «Селянського Будинку» з належним до нього майном, в розпорядження Вченого Комітету.

2/ Передати С.-Г. Вченому Комітетові всі кредити на організацію та утримання «Селянського Будинку» і

3/ Видати С.-Г. Вченому Комітетові на рахунок згаданих кредитів зараз по можливості більшу суму готівкою для того, щоб прискорити заміщення і розпочати його нормальне функціонування.

Голова С.-Г. Вченого Комітету [Підпис]

Т.в.о. Вченого Секретаря [Підпис]

*Держархів Київської обл., ф. 349, оп. 1, спр. 33,
арк. 79–79 зв.*

**План організації
Сільсько-Господарського Музею
при Селянському будинку Наркомзему УСРР**

1920 р.

Распространение сельско-хозяйственных знаний среди населения является одной из очередных и чрезвычайно серьезных задач Комиссариата Земледелия. Многообразны пути приведения в жизнь культурно-просветительских мероприятий и во всех направлениях должна вестись планомерная работа, чтобы скорее разогнать вековую тьму и начать сеять разумное, доброе, вечное...

В ряду культурно-просветительских начинаний особое место в настоящее время должны занимать «Селянские Будинки» и при них сельско-хозяйственные [клубы]. Задача их – дать живую духовную пищу селянам, приезжающим из далеких деревень, осветить их душу живительной росой из вечного неизсякаемого источника знания.

Так как сельско-хозяйственная жизнь ближе и дороже всего душе селянина, то и в душном и пыльном городе, и в тесных стенах она должна предстать пред ним во всей красе, во всем наличии, но одухотворенная глубочайшим и новым для него смыслом.

Селянин, побывавший в музее, должен не только пополнить свои скудные практические знания по сельскому хозяйству, он должен проникнуть в суть явлений сельскохозяйственной жизни и ощутить в душе своей новый под'ем для свободного творчества.

Кто знает, быть может посещение музея для многих из селян будет самым светлым воспоминанием в жизни. Пусть же они несут своим детям и односельчанам радостную весть, для них зажжен светильник знания, и в их сердцах воскресит надежду на скорое светлое будущее.

В соответствии с этими высокими целями музей должен располагать самыми разнообразными средствами для их осуществления.

Поэтому он должен быть не только богато обставлен, но и иметь живых любящих дело и понимающих душу селянина руководителей, способных проникнуть в самые тайники его сердца, могущих любовно затронуть самые нежные струны и вызвать к жизни еще дремлящие, но могущие духовные силы народа.

Перейдем теперь к выяснению основных положений плана организации сельскохозяйственного музея при «Селянском Будинке».

ОТДЕЛЫ

Соответственно задачам музея он должен иметь следующие отделы:

1. Природоведение.

2. Почвоведение.
3. Растениеводство.
4. Животноводство.
5. Сельско-хозяйственная механика.
6. “ “ и техническое производство.
7. “ “ строительство.
8. “ “ экономия и статистика.
9. “ “ образование.
10. Опытное дело.

I. ОТДЕЛ ПРИРОДОВЕДЕНИЯ.

Этот отдел должен включать в себя пособия, дающие возможность ознакомить слушателей с главнейшими явлениями, происходящими в природе. Сюда необходимо отнести пособия, касающиеся химических и физических явлений в природе, а также пособия, касающиеся жизни минералов, растений, животных и наконец человека.

В соответствии с этим его можно подразделить на следующие подотделы:

1. Химия, физика и метеорология.
2. Минералогия и геология.
3. Ботаника.
4. Зоология и энтомология.

Ознакомление посетителей с главнейшими явлениями природы имеет чрезвычайно важное значение, ибо оно является ключом к пониманию явлений сельского хозяйства.

Этот отдел должен заключать главнейшие физические, химические, метеорологические приборы, различные реактивы, таблицы, коллекции минералов, насекомых, птиц, анатомических и микроскопических препаратов, гербариев растений и т.д.

II. ОТДЕЛ ПОЧВОВЕДЕНИЯ.

В этот отдел должны входить пособия, касающиеся происхождения почвенных процессов, происходящих в почве, а также пособия, характеризующие ее разные качества и пригодность для сельско-хозяйственных целей. Сюда должны войти различные таблицы, образцы почв, приборы для исследования почв, почвенные карты и проч.

III. ОТДЕЛ РАСТЕНИЕВОДСТВА.

Этот отдел необходимо разделить на следующие подотделы:

1. Общее растениеводство.
2. Полеводство.
3. Луговоеводство.
4. Садоводство.
5. Огородничество.
6. Лесоводство.

В первом подотделе должны быть собраны пособия, касающиеся общих вопросов растениеводства: характеристики с.х. растений, севооборота, обработки мелородной почвы, удобрения, посева, ухода за растениями, борьбы с

вредителями, уборки растения, хранения урожая и пр.

В остальных подотделах должны быть подобраны в систематическом порядке пособия, касающиеся отдельных отраслей хозяйства, начиная с анатомического строения до использования урожая.

Таким образом в отдел растениеводства войдут самые разнообразные таблицы, диаграммы, коллекции растений, семян, плодов, и овощей удобрений и многие другие препараты, освещающие тот или иной общий или специальный вопрос растениеводства.

IV. ОТДЕЛ ЖИВОТНОВОДСТВА.

Этот отдел должен быть разделен на следующие подотделы:

1. Общее животноводство.
2. Крупный рогатый и мелкий скот.
3. Коневодство.
4. Свиноводство.
5. Овцеводство и козеводство.
6. Птицеводство.
7. Пчеловодство.
8. Рыбоводство.
9. Кролиководство.

В общем подотделе быть собраны пособия, касающиеся общих вопросов животноводства: анатомическое строение, главнейшие физиологические явления, происхождение

домашних животных, научные признаки, кормление, уход, оказание помощи в несчастных случаях, предохранение от заразных болезней и проч.

В остальных подотделах должны быть собраны пособия, касающиеся каждого из указанных видов животноводства. Здесь необходимо собрать данные, характеризующие экономическое значение отдельных отраслей животноводства, также разведения, техники переработки и сбыта продуктов животноводства.

V. ОТДЕЛ С.Х. /МЕХАНИКА/.

Этот отдел необходимо разделить на 2 подотдела: общий и специальный. В общем подотделе необходимо поместить пособия, касающиеся общих вопросов с.х. механики. В специальном подотделе по возможности в историческом порядке помещаются модели или натуральные орудия и машины по обработке почвы, полива, ухода за растениями, уборке и проч., а также различные плакаты, таблицы, диаграммы и пр., имеющие тесную связь с этим отделом.

VI. _____ С.Х. _____ и _____ ТЕХНИЧЕСКИЕ ПРОИЗВОДСТВА.

Этот подотдел также может быть разделен на 2 подотдела: общий и специальный. В первом отделе помещаются пособия, касающиеся общих

вопросов с.х. производства, его истории, значения основных элементов и проч.

В специальном подразделе собираются пособия, дающие возможность [узнать] постепенно сущность различных с.х. производств: а/ маслобойного, б/ мучного, в/ крахмального, г/ свекло-саханого и др.

VII. ПОСТРОЙКА С.Х.

В этом подразделе собираются пособия, выясняющие различные вопросы строительного искусства: образцы материалов, различные типы хозяйственных построек и т.д.

VIII. ОТДЕЛ С.Х. ЭКОНОМИИ И СТАТИСТИКИ.

В этом отделе собираются материалы, касающиеся всех вопросов с.х. экономии и статистики, имеющие существенное значение при выяснении различных сторон с.хозяйственной жизни.

IX. ОТДЕЛ С.Х. ОБРАЗОВАНИЯ.

В этом отделе собираются материалы, относящиеся к с.х. образованию: диаграммы, количества учебных заведений, распределение их по отдельным губерниям и т.д., фотографии зданий, планы земельных угодий и пр.

В этом же отделе должна быть с.х. библиотека, включая в себя литературу по вопросам с.х. образования, а также и по различным вопросам сельского хозяйства. В нее же должны

входить различные энциклопедии, справочники, журналы и проч.

Такая схема является вполне достаточной для первоначальной организации. Те или иные изменения и дополнения могут быть внесены в будущем по мере развития деятельности музея.

Что касается подробных списков пособий, необходимых для каждого отдела, то таковые должны быть разработаны особо, совместно со специалистами.

Откуда же можно взять все необходимое для с.х. музея.

В соответствии с существующими условиями могут быть намечены три пути: а/ использование материалов, находящихся в различных музеях, б/ приобретение таковых из различных мастерских и магазинов, в/ изготовление тех или иных пособий силами специалистов музея.

Часть материала уже получена из губземотдела /музей бывшего Губернского Земства/. Этот материал систематизирован и может быть использован для различных целей.

ЗДАНИЕ ДЛЯ МУЗЕЯ.

Здание для музея должно удовлетворять следующим условиям: 1/ должно быть светлым, 2/ просторным, 3/ сухим, 4/ теплым, 5/ уютным и 6/ находится на видном месте в центральной части города.

Помещение, отведенное для музея и состоящее из 3 зал является вполне удовлетворительным. Необходимо сделать только небольшой ремонт.

ПОЛЬЗОВАНИЕ МУЗЕЕМ.

Приезжающие из деревень селяне могут посещать музей ежедневно. Наиболее удобное время для этого 5–7 ч. вечера.

В зависимости от количества они разбиваются на несколько групп, примерно 10 человек каждая. Группы последовательно осматривают различные отделы музея под руководством специалистов, которые дают селянам надлежащее об'яснение.

ЛЕКЦИИ И БЕСЕДЫ.

Для того, чтобы все виденное и слышанное в музее было так или иначе закреплено, необходимо организовать также беседы по вопросам сельского хозяйства. Кроме того, для выяснения главнейших вопросов, относящихся к тому или иному отделу необходимо организовать чтение лекции.

Программы таких чтений лекций должны быть разработанны особо.

Чрезвычайно важно такие лекции поставить возможно наглядно, пользуясь пособиями из музея. Необходимо также приобретение волшебного фонаря и кинематографа, которые дадут возможно наилучшим образом осветить те или иные вопросы сельско-хозяйственной жизни.

Для этих занятий целесообразно использовать вечерние часы с 8–11. В помощь специалистам музея время от времени можно использовать и другие научные силы гор. Харькова.

Одиночные посещения музея, как селянами, так и жителями гор. Харькова или других городов разрешаются также с 1–4 ч. дня, в какие часы музей является открытым вообще.

В эти часы служащие музея также могут делать те или иные объяснения посетителям, хотя бы в самых существенных чертах.

В музее, на видном месте, должны быть вывешены правила пользования музеем. Кроме того необходимо иметь в достаточном количестве хотя бы кратких «путеводителей по музею».

СКЛАД УЧЕБНЫХ ПОСОБИЙ.

В виду чрезвычайной важности сельскохозяйственных музеев при «Селянских Будинках» и отсутствия надлежащих пособий на рынке, музей несомненно может расширить свои задачи и взять на себя заботу по организации склада учебных пособий, откуда таковые будут рассылаться в различные места, в зависимости от требования. Для этой цели необходимо приобрести то или иное количество учебных пособий в существующих складах, сделать дополнительные заказы на недостающее и в будущем принять меры к

организации центральной мастерской учебных пособий по сельскому хозяйству.

Потребность в таком складе чрезвычайно велика и организация хотя бы одного из важнейших культурно-просветительских начинаний.

Выяснение плана организации такого склада должно составить [...] особого доклада, разработанного при участии лучших специалистов.

ШТАТ

Для проведения в жизнь намеченного плана, на первое время необходимо следующее количество служащих.

В музее и складе:

1. Заведующий музеем.
2. Помощник Заведующего.
3. Специалиста.
4. Делопроизводителя.
5. Счетовода.
6. Продавщицы.
7. Рабочего.
8. Прислугу.

Должность счетовода, продавщиц и рабочего вводятся последовательно мере организации склада. Штат мастерской будет установлен особо, [...] принципе это будет решено положительно.

На должность Заведующего музеем, его помощника и специалистов можно пригласить лиц со специальным образованием не ниже среднего,

[...] основательно не только с сельским хозяйством, но которые являлись бы опытными педагогами.

УЧЕНЫЙ КОМИТЕТ.

Для всестороннего освещения всех вопросов, связанных с организацией сельско-хозяйственного музея, необходимо организовать Ученый Комитет, в состав которого должны войти научные силы по различным специальностям. Комитет действует на основании особого положения и инструкций утвержденных Наркомземом.

Агроном МОНАХОВ

[Підпис]

*Держархів Київської обл., ф. 349, оп. 1, спр. 125,
арк. 145–146 зв.*

№ 52

**Лист голови
Сільсько-Господарського Вченого комітету
С.Л. Франкфурта до Головного управління
цукрової промисловості про розгортання
науково-дослідної роботи**

30 жовтня 1920 р.

Де за старих часів потреба систематичної наукової допомоги розвитку цукро-бурякової

культури та цукрової промисловости, викликало заснування спеціально до того пристосованих сільсько-господарських наукових установ, що зосереджувалися в Києві, як центрі цукрової промисловости.

Цілком зрозуміло, що тепер потреба в цьому ще збільшилася в зв'язку з тими умовами, що так тяжко відбиваються тепер на стані самої цукрової промисловости; та в зв'язку з тими змінами форм її, що є тепер цілком природніми.

Тому цілком природньо й те, що Сільсько-Господарський Вчений Комитет України, завданням якого – організувати всю наукову сільсько-господарську працю на Україні, звернув найближчу свою увагу на організацію систематичної наукової праці в способі цукрово-бурякової культури та цукрової промисловости. Це збіглося як раз з тим, що й Правобережне Бюро Головцукру так само поставило на чергу наукову цукрово-бурякову справу.

Для користи справи обидві ці ініціативи і попередня праця їх реалізації були поєднані і спеціальною Комісією в складі: К. ТАРАНЕНКА, А. ЗАПОРОЖЦЯ, Б. ПАНШИНА та С. ГОРОДЕЦЬКОГО – від Головцукру, С. ВЕСЕЛОВСЬКОГО – від Централу та О. ДУШЕЧКИНА і О. ЯНАТИ – від Сільсько-Господарського Вченого Комітету України розроблено проект організації Цукрово-Бурякового

Комитету при Сільсько-Господарському Вченому Комитеті України, що має планомірно організувати всебічно наукову працю в справі цукро-бурякової культури та цукрової промисловости.

До цього додаються розроблені Комісією:

1. Проект статуту Цукрово-Бурякового Комитету.

2. Проект штатів Ц.-Б. Комитету.

3. Проект обрахунків Ц.-Б. Комитету.

4. Коротке пояснення до штатів та обрахунку Ц.-Б. Комитету.

Крім того, яко додатковий матеріал, що з'ясовує докладну історію розроблення цих проектів, до цього додаються:

1. Копія докладу Тов. Голови С.Г. Вченого Комитету України О. ЯНАТИ в справі заснування Ц.-Б. Комитету з 30 серпня 1920 р. /з додатками/.

2. Виписка з протоколу засідання Президії С.Г. Вченого Комитету України 30 серпня 1920 р.

3. Виписка з протоколу засідання Комісії Об'єднання Центральних Київських с.-г. наукових установ з 10 вересня 1920 р.

4. Виписка з протоколу засідання Ради Керовників Секцій Вченого Комитету України 13 вересня 1920 р.

5. Первісний проект статуту Комитету Цукро-Бурякової Культури та Цукрової Промисловости при С.Г. Вченому Комитеті, складений ЯНАТОЮ.

6. Проект організації Цукро-Бурякового Інституту, складений Комісією Правобережного Бюро Головцукру, при найближчій участі [...].

7. Копії протоколів перших 5 засідань Комісії організації Комітету.

Президія С.-Г. Вченого Комітету України, розглянувши роботи Комісії визнала їх цілком відповідаючими сучасним [...] та можливостям і тому, подаючи всі згадані матеріяли на розгляд Голови Управління Цукрової Промисловости, прохає в негайності затвердити відповідні кошти, щоби тим самим дати можливість [...] організувати так своєчасну наукову працю в справі цукро-бурякової культури та цукрової промисловости.

Голова Вченого Комітету [Підпис]

Вчений Секретарь [Підпис]

З оригіналом згідно: за діловода [Підпис]

Держархів Київської обл., ф. 349, оп. 1, спр. 33, арк. 51–51 зв.

Лист заступника завідувача селекційно-насінного відділу Головцукру до заступника голови Головцукру К.С. Тараненка щодо розвитку селекційної справи в Україні

30 жовтня 1920 р.

Стремясь возродить сортоводное дело на Украине и поставит его на более широкую государственную базу, Селекционно-Семенной отдел наталкивается на крайние затруднения в виду отсутствия у нас специалистов-селекционеров, подготовленных для практической работы.

Прежние руководители частных селекционных учреждений большей частью принадлежали к польской национальности и летом с/г эвакуировались в Польшу.

Дальнейшая судьба сортоводственного дела на Украине, и в особенности свекловичного сортоводства – семеноводства, которые помимо его первостепенного значения для свеклосахарной промышленности страны, имеет все шансы сделаться крупной самостоятельной и весьма прибыльной отраслью народного труда, зависит в первую очередь от того, удастся ли в ближайшее время создать кадры теоретически и практически вполне подготовленного персонала для ведения сортоводного дела на правительственных станциях.

Руководясь этими соображениями Селекционно-Семенной отдел запроектировал устройство в Киеве курсов для подготовки сортоводо́в. Чтобы выработать действительно вполне знающих и компетентных работников, курсы не могут быть кратковременными и приниматься на них должны только лица с серьезной специальной подготовкой. Лекторов придется собрать с разных концов Украины и России обеспечивая как их, так и слушателей достаточным довольствием.

В силу этих обстоятельств для надлежащей постановки курсов требуются крупные средства, но размер этих средств вполне оправдывается исключительно важным значением преследуемой задачи.

Основываясь на изложенном Отдел представляет при этом проекты о курсах и расходную смету по устройству курсов прося утвердить то и другое и отпустить необходимые средства.

Осуществление этого начинания предположено подать Украинскому С.-Х. Ученому Комитету, как организации, близко стоящей как к сортоводству, так и учебному делу.

Зам. Заведывающего Селекционно-Семенным
отделом Главсахара
*ЦДАВО України, ф. 166, оп. 1, спр. 1056, арк. 22–
22зв.*

Всеукраїнське Агрономичне Товариство

Всеукраїнський Агрономичний з'їзд, що відбувся восени минулого [1920] року в Харкові, закінчився організацією Всеукраїнського Агрономичного Т-ва.

Тоді ж таки було обрано тимчасове Правління Т-ва в складі: *М. Рєзнікова* (гол. Правління), *М. Вольфа*, *А. Головка*, *М. Кулішова* і *М. Ємалаки*, а також тимчасова Рада Т-ва на чолі з головою *К. Маньківським*.

Крім членів Ради, що перебувають в Харкові, до складу її обрано *В. Ковалья*, *О. Янату*, *А. Терниченка*, *І. Прилежаєва* та *Г. Шумила*, що перебувають у Києві.

Досі Агрономичне Т-во обмежувало свою діяльність майже одним Харковом, ду відбулося протягом цього [1921] року 7 засідань Т-ва з участю в середньому до 15–20 членів на кожному і тільки на одному засіданні, на якому читались, присвячені сучасній посусі доклади, було коло 70 присутніх.

На цих засіданнях було прочитано такі доклади:

1. *М. Кулішів* – Закон спадковости в світлі сучасних наукових дослідів.

2. *К. Кононенка* – Селянське господарство, кооперація і держава в зв'язку з новим напрямком економічної політики;
3. *Е. Заславського* – Про Всеросійський з'їзд досвідників;
4. *М. Савченка-Більського* – Секція сільсько-господарської освіти на 3-му з'їзді народньої освіти;
5. *К. Маньківського* та *М. Волинського* – Про становище цукрової промисловости;
6. *Б. Рожественського* – Про агронома Гундобина (некролог);
7. *Е. Заславського* – Програма робіт Сватівської досвідної станції;
8. *Б. Рожественського* та *М. Єгорова* – Питання про фосфорно-кислі угноїння в сучасних умовах;
9. *Д. Педаєва* – Посуха, як метеорологічне явище;
10. *Е. Заславського* – Агрономичні засоби боротьби з посухою;
11. *М. Вольфа* – Посуха, селянське і народне господарство;
12. *Г. Дибольта* – Організація агрономичних засобів боротьби з посухою;
13. *І. Широких* – Становище скотарства в зв'язку з фуражною кризою;
14. *Б. Подольського* – Засоби боротьби з фуражним голодом;

15. *Балабанова* – Про засоби охорони овочевих бруньок зимою.

Статут Всеукраїнського Агрономичного Т-ва затверджено з тими змінами, що бажання про їх були висловлені ще на установчих зборах Товариства.

Згідно з цим статутом «В. А. Т-во» ставить собі за мету «об'єднати тих, хто працює в сільсько-господарській праці на Україні над питаннями суспільної агрономії, народного господарства і науково-технічними» (§1 ст.).

Що до складу Т-ва, то членами його можуть бути:

«А. Особи, що ведуть наукову, суспільно-організаційну, агрикультурну чи культурно-просвітню працю в усіх галузях сільського господарства та в інших галузях природознавства, економіки, сільсько-господарської політики, інженерної техніки та технології, що до нього стосуються.

Б. Сільські господарі, що своєю практичною роботою спричиняються до уосконалення сільського господарства (Розділ II).

Останнє дає можливість згуртувати в Т-ві широкі кола свідомих агрикультурних елементів населення України; тому особливо бажано, щоб як найскоріше розпочалася широка робота Т-ва над організацією його місцевих губерніяльних та краєвих філій.

Губерніяльні філії можуть відкриватись тоді, коли в губернії є не менше як 20 членів Т-ва (§41 ст.).

Щоб поширити діяльність Т-ва на Правобережжі України, Рада Т-ва камандирувала до Київа члена Ради А.Г. Козачка, що з його участю 3-го вересня відбулася нарада київської групи членів Ради; на цій нараді ухвалено просити Раду Т-ва організувати в м. Київі її Правобережне Бюро і тепер же приступити до запису членів в Київі та на Правобережжі, щоб організувати губерніяльну філію Т-ва.

В справах Т-ва звертатись в Харкові в Сільсько-Господ. Відділ Наркомзему (до голови Ради *К. Маньківського*, чи до голови Прав. *М. Резникова*), а в Київі – в С.-Г.Н.К.У, В. Володимирська, ч. 21) (до чл. Ради *О. Янати*).

Бюлетень Сільсько-Господарського Наукового Комітету України. 1921. Ч. 1–3 (лип.–верес.). С. 32–33.

Статут Сільсько-Господарського Наукового Комітету України при Наркомземі УСРР

25 листопада 1920 р.

I. Завдання Комітету

1. Комітет є найвищим осередком сільсько-господарської наукової діяльності на Україні в широкому розумінні і дбає про її об'єднання, пляномірну організацію та розвиток, а також і про поширення на Україні с.-г. знання та сполучених з ним наук.

2. В цілях всебічного розвитку і найінтенсивнішого розвитку с.г. науки на Україні в рівень з всесвітнім її поступом, Комітет зв'язує постійний контакт зо всіма відповідними науковим установами, як окремих країн, так і установами міжнароднього характеру і, з свого боку, являється інтернаціональним осередком с.г. науки та наукових дослідів сільського господарства в усіх його проявах.

II. Діяльність Комітету

1. Комітет в обсягу своїх завдань розробляє наукові питання, організує центральні та місцеві установи, провадить загально-територіяльні та місцеві досліді, здійснює різні відповідні заходи практичного характеру, в потрібних випадках по згоді з Народнім Комисаріятом Земельних Справ.

2. Комитет збирає і розробляє дані про всесвітній стан сільського господарства, та сільсько-господарської науки, організує своє представництво при відповідних установах інших країн і взагалі підтримує з ними постійні зносини.

3. Комитет через відповідні свої органи безпосередньо керує всіма науковими установами, як центральними, так і місцевими, що йому підлягають.

4. Комитет скликає з'їзди і наради як місцеві, так всеукраїнські і міжнародні і бере в них участь, організує спеціальні постійні Комісії та Комітети, влаштовує виставки на екскурсії і т. інш., щоб координувати тим наукову сільсько-господарську діяльність відповідних установ та окремих діячів на Україні.

5. Комитет допомагає іншим установам в провадженні їх наукової діяльності, зв'язаної з сільським господарством, як шляхом фінансування їх, так і іншими засобами.

6. Комитет допомагає науковій роботі окремих наукових працівників і систематично дбає про підготовку потрібного Україні наукового та науково-практичного с.-г. персоналу шляхом грошової допомоги, оголошення конкурсів, стипендій, заснування ріжних курсів та інш.

7. Комитет видає ріжні періодичні та неперіодичні наукові та науково-популярні

видання, якими обмінюється з аналогічними установами всіх інших країн.

III. Склад Комітету

10. До складу Комітету входять обрані ним особи, з тим, щоби в ньому були представлені всі ті галузі с.-г. науки, що входять в обсяг діяльності Комітету.

ПРИМІТКА 1: По постановах Комітету, затверджених Народнім Комісаром Змелених Справ, до складу якого можуть входити і представники інших наукових установ.

ПРИМІТКА 2: Члени Комітету, що мають постійні обов'язки по Комітету, отримують штатню платню, а інші пожетонну за засідання; гонорарну за доклади і т. инш.

ПРИМІТКА 3. Правом рішучого голосу на засіданнях Комітету (як члени його по посаді) користуються також керівники Секцій, Підсекцій та Бюро Комітету і Вчений Секретарь Комітету, а по окремих постановах Комітету і керівники інших його наукових установ.

На правах Членів Комітету по посадах до складу його входять: Народній Комісар та Члени Колегії Народнього Комісаріяту Земельних Справ України.

ПРИМІТКА: В потрібних випадках на засідання Комітету запрошуються завдуючи Відділами Народнього Комісаріяту Земельних Справ та представники інших відомств.

IV. Організація Комітету

12. Комітет є автономна наукова установа при Народньому Комисаріяті Земельних Справ.

13. Голова, Тов. Голови та інші Члени Президії Комітету і їх заступники обираються Комітетом на 3 роки і затверджуються Народнім Комисаром Земельних Справ.

14. Чергові та позачергові засідання Комітету скликаються згідно його постановами або з ініціативи Президії Комітету і є дійсні при участі не менш $\frac{1}{2}$ Членів Комітету, що знаходяться у Києві (рахуючи Членів по посаді).

ПРИМІТКА: В особливо важливих випадках по постановах Комітету скликаються надзвичайні засідання його членів, дійсні при участі не менше $\frac{1}{3}$ всіх членів Комітету, рахуючи й тих, що живуть по за Києвом.

15. Комітет поділяється, згідно з об'єктами своєї наукової праці на Секції, Підсекції та Бюро з спеціальними науковими установами (інститутами, станціями, лябораторіями, музеями тощо), Комісіями і т. инш., а також має свої місцеві Філії.

ПРИМІТКА: Всі окремі наукові установи Комітету відкриваються по постанові Комітету, або по постановах його Секцій, затверджених Комітетом.

16. Увесь штатний науковий персонал установ Комітету обирається Комітетом з кандидатів, ухвалених відповідними науковими колегіями

Комітету (Секціями, Підсекціями, Бюро, Інститутами, Філіями та інш.)

ПРИМІТКА: Доки установа Комітету що до неї на співробітника обирається кандидат, не матиме в своєму складі 5 штатних осіб наукового персоналу – ухвалення кандидатів провадиться науковою колегією відповідної вищої установи Комітету.

17. Техничний і канцелярський персонал Комітету та його установ по представленню відповідних керівників, затверджується Президією Комітета.

ПРИМІТКА: Техничний та канцелярський персонал місцевих Філій Комітету затверджується їх Президіями.

18. Звільнення персоналу Комітету та його установ провадиться тим же шляхом, як і обрання, або призначення.

19. Внутрішній розпорядок діяльності Комітету, його Президії, Секцій, Підсекцій, Бюро, Філій і взагалі установ визначається окремими інструкціями, затвердженими Комітетом.

20. Комітет має свій окремий бюджет та штати, що затверджуються законодавчим шляхом по відомству Народнього Комісаріяту Земельних Справ.

21. Діяльність установ Комітету ревізує Ревізійна Комісія, яку Комітет обирає що-року на річному засіданні.

22. Комитет, всі його установи та їх наукові кореспонденти мають наукове право безплатно користуватися поштою та телеграфом України.

23. Комитет та його установи мають свої печатки з їх назвами.

Згідно:

В. об. Вченого Секретаря

ЦДАВО України, ф. 1230, оп. 2, спр. 1, арк. 46–47.

№ 56

Витяг з протоколу засідання Президії Сільсько-Господарського Вченого Комітету України щодо організації Селянського будинку та Сільсько-Господарського Музею

27 листопада 1920 р.

ЗАСЛУХАНО:

§ 4. а/ Заслухано інформацію Вченого Секретаря про принципову згоду Губземвідділа на 1/ збільшення й пристосування помешкання Селянського Будинку для потреб Музею, 2/ цілковиту передачу помешкання в розпорядження Вченого Комітету для потреб Музею й 3/ про передачу Комітету коштів на влаштування Музею. Відношення Сільсько-Господарського Вченого

Комитету ч. 1819 й напис на ньому Завгубземвідділа Мазуркевича.

б/ Заяву ДАНИЛЕВСЬКОГО про те, що на його думку потрібно звернути на справу організації Селянського Будинку особливу увагу. Селянський Будинок може стати для Комитету тим органом, що зв'яже його безпосередньо з селом і через який Комитет може широко провадити серед селянства популяризацію здобутків с.-г. науки.

Тому на його думку варто би було справу організації Будинку взяти в свої руки щоб дійсно поставити її на певний ґрунт.

УХВАЛЕНО:

§ 4. а/ Інформацію про принципову згоду Завгубземвідділа на заяву Вченого Комитету прийняти до відома.

б/ Визнаючи важливе значіння для Комитета Селянського Будинку, як органа, що може дійсно зв'язати Вчений Комитет України з селом, а також маючи на увазі що при Музею потрібно мати залю для лекцій, кімнати для засідань, а також кімнати для приїзжаючих слухачів курсів, лекцій, що має улаштувати С.-Г. Вчений Комитет, та для членів з'їздів та нарад, що скликатимуться Сільсько-Господарським Вченим Комитетом, просити Губземвідділ передати в цілковите розпорядження С.-Г. Вченого Комитету весь будинок Селянського Будинку, а також все майно останнього й призначені на організацію Селянського Будинку

кошти з тим, що Комитет бере на себе переведення в життя ідеї організації Селянського Будинку для поширення й популяризації сільсько-господарського знання серед селян.

З оригіналом згідно:

Завідуючий канцелярією [Підпис]

*Держархів Київської обл., ф. 349, оп. 1, спр. 33,
арк. 80–80 зв.*

№ 57

**Лист голови
Сільсько-Господарського Вченого Комітету
України С.Л. Франкфурта до завідувача
Київського губземвідділу про передачу до
відомства Комітету усіх наукових і науково-
дослідних установ Київської губернії**

Листопад 1920 р.

Докладом з 29 вересня ц.р. під ч.1655 Президія С.Г. Вченого Комітету України зверталась до Вас з проханням про передачу С.Г. Вченому Комітетові всіх наукових та науково-досвідних установ Київа та Київщини, що знаходяться в розпорядженню Губземвідділу. Як зазначено в

тому докладі, передача ця цілком доцільна в зв'язку з загальним пляном організації с.-г. наукової роботи на Україні, що провадиться в життя С.Г. Вченим Комитетом України, зокрема в зв'язку з організацією в Києві цілого ряду центральних спеціальних інститутів при С.Г. Вченому Комитеті та в зв'язку з організацією Комитетом його Київської філії. Доцільність передачі С.Г. Вченому Комитетові зокрема тих установ, що належали раніш краєвим організаціям та були присвячені обслуговуванню цукрової промисловості – підтверджено 29 жовтня ц.р. постановою Колегії Головцукру, в зв'язку з заснуванням при С.Г. Вченому Комитеті Цукро-Бурякового Комітету /копія прийнятого Колегією доповіді в цій справі до цього додається/.

В зв'язку з тим, що С.Г. Вчений Комитет командує як раз тепер до Харкова спеціальну делегацію, що має з'ясувати на Всеукраїнському агрономічному з'їзді та в НАРКОМЗЕМІ дальші форми організації Комітета та його філій, в зв'язку з загальним пляном організації с.-г. наукової роботи на Україні, – Президія Комітету в засіданні 2 листопаду ухвалила прохати Вас прискорити відповідь на зазначений доклад, принаймні поки що принципового характеру, бо Ваше відношення до цієї справи матиме повне значіння для розв'язання її в загальному напрямкові.

Голова Вченого Комітету
В.о. Вченого Секретаря

[Підпис]
[Підпис]

*Держархів Київської обл., ф. 349, оп. 1, спр. 33,
арк. 50–50 зв.*

№ 58

**Лист Уманської філії Сільсько-Господарського
Вченого Комітету України до Президії Комітету
про переведення
Т.П. Гаєвського та А.С. Хуторяна до філії**

Листопад 1920 р.

Президія Уманської філії, згідно з прошенням члена Президії вченого садівника Тодора Петровича ГАЄВСЬКОГО від 18 жовтня б.р. про прирядження його від Повітземвідділу в цілковите розпорядження філії, та заявою завідача бюро кормових рослин при Експериментально-дільничій секції філії агронома Антона Семеновича ХУТОРЯНА від 21 Вересня б.р. про те-ж і по розгляді зазначених прошень на засіданнях своїх, 1-го з 22 жовтня б.р. під ч. 5, і 2-го з 1-го жовтня під ч. 2, – ласкаво просить Президію Центрального Комітету зглянутися на

зазначену справу й звернутися до Губерніяльного Бюро реєстраційного фахівців у сільським господарстві /по учоту фахівців с.-г./ при Губземвідділі з клопотанням, аби зазначених вище Т.П. Гаєвського та А.С. Хуторяна було звільнено від виконання обов'язків при Уманським Повітземвідділі /першого на посаді завідача хліборобським підвідділом /і цілковито віддано до розпорядження нашої філії.

Голова філії [Підпис]

Вчений Секретарь [Підпис]

Завідатель Канцелярії [Підпис]

З оригіналом згідно:

Діловод [Підпис]

*Держархів Київської обл., ф. 349, оп. 1, спр. 33,
арк. 26.*

№ 59

Організація бібліографічної с.-госп. справи на Україні

В 1920 р. при Секретаріяті С.-Г.Н.К.У. було засновано окреме Бібліографічне Бюро, що об'єднує й направляє бібліографічну працю в різних галузях сільського господарства і

сполучених з ним наук; цю працю ведуть майже всі секції, Бюро та окремі установи С.-Г.Н.К-ту, причім в методиці останньої керуються спеціальною інструкцією, що виробило її бібліографічне бюро і затвердив С.-Г.Н.К-т, дотримуючися міжнародніх бібліографічних норм.

Наслідки своєї праці бюро друкує у власному органі, що зветься «Матеріяли до сільсько-господарської бібліографії України».

Перший том цих «Матеріялів» розміром у 10 арк. (накл. 5000 екз.) надруковано вже до половини. В цьому почато друком велику працю члена і першого голови С.-Г.Н.К-ту академіка П. Тутковського «Матеріяли до с.-г. бібліографії України», яка матиме коло 40 друкованих аркушів.

Бюлетень Сільсько-Господарського Наукового Комітету України. 1921. Ч. 1–3 (лип.–верес.). С. 25.

№ 60

Центральна с.-г. Бібліотека

Існує від заснування С.-Г. Наукового Комітету, при Бібліотечному Бюро Секретаріату. Міститься на В. Володимирській вул. буд. Ч. 24, другий поверх.

Бібліотека має за своє завдання стати осередком, в якому було б зібрано всю літературу по сільському господарству та споріднених науках, як наукового характеру, для робіт відповідних спеціалістів, так і популярну для широких кол громадянства.

До цього часу пощастило зібрати до 80000 книжок (рахуючи й журнали) ріжними мовами, (але переважно російською), що з них окремих назв налічується до 30,000. Майже на всі книжки вже складено систематичного й абеткового каталога і хоч впорядкування бібліотеки ще потребує величезної праці, нею весь час користуються спеціалісти та сторонні особи і здебільшого знаходять потрібну літературу. Для поповнення бібліотеки Комитет уживає всіх можливих за наших часів заходів. В інтересах найширших кол громадянства бібліотеку відчинено з 10 г. ранку до 9 г. вечора.

Бюлетень Сільсько-Господарського Наукового Комитету України. 1921. Ч. 1–3 (лип.–верес.). С. 25–26.

№ 61
Інформаційний бюлетень
Секретаріату Сільсько-Господарського
Вченого Комітету України

3 грудня 1920 р.

I. Участь Сільсько-Господарського Вченого Комітету України в Першому Всеукраїнському Агрономичному З'їзді в Харкові.

1. Копія телеграми з 19/ХІ ч. 1575 від З'їзду: «Правительственная. Киев. Сельско-Хозяйственный Ученый Комитет Привет от Первого Всеукраинского Агрономического С'езда Президиум С'езда Ашуні-Ильзен».

2. Доклад О. ЯНАТИ «Сучасне становище, завдання та перспективи с.г. наукової роботи на Україні та принципи її організації» /9 тез/, ухвалений в Пленарному засіданні С.Г. Вченого Комітету України з 6/ХІ. Заслухано З'їздом 20/ХІ і прийнято в цілому крім тез 6 та 7, що засміць них ухвалена резолюція, що її запропонував М. РІЗНИКОВ: «Полагая, что научная работа в области с.х. должна вестись в государственном масштабе и организованности, С'езд признает необходимым предварительное решение вопросов о формах и степени огосударствления /и формах объединений/ научной работы на Украине передать

на обсуждение ряда научных и административных установлений».

3. Доклад О. ЯНАТИ «Про завдання, статут, діяльність та становище С.Г. Вченого Комітету України». Заслухано З'їздом 20/XI, при чому прийнято таку резолюцію:

«Заслушавши інформаційний доповідь т. ЯНАТЫ о деятельности Украинского Сельско-Хозяйственного Ученого Комитета, Первый Всеукраинский Агрономический С'езд постановил:

1. Признать необходимость существования на Украине Центрального С.Х. ученого учреждения.

2. Признать таковым существующий в Киеве Ученый С.Х. Комитет».

4. В засіданні з 20/XI Перший Всеукраїнський Агрономічний З'їзд з пропозиції т. АВЕРИНА і після уваг О. ЯНАТИ ухвалив визнати за потрібне заснувати центральний та місцеві Комітети Охорони Природи при Секції Охорони Природи С.Г. Вченого Комітету України та при його місцевих філіях, а також наукових та урядових місцевих установах, де немає філій С.Г. Вченого Комітету України.

5. В справі видання с.г. популярної та наукової літератури спеціальна Комісія Першого Всеукраїнського З'їзду, що працювала під головуванням Товариша Голови Вченого Комітету

України О.ЯНАТИ, а потім і З'їзд прийняли резолюцію О. ЯНАТИ, що згідно з нею видавання с.г. літератури визнано за невідкладне /«ударним»/ державне завдання і мусить бути органічно зв'язано з тими державними органами, що найближче стоять до с.г.

Згідно з цим «уся організація с.г. видавництва на Україні мусить бути надалі зцентрована при Н.К.З.С. і зосереджена в його науковому осередкові», якому мусить бути передано всі потрібні поліграфічні засоби, а також забезпечено користування ними без зайвих перешкод з боку місцевих та центральних органів, що стоять на чолі поліграфічної справи.

б. В справі урегулювання стану вищої с.г. науки на Україні Перший Всеукраїнський Агрономічний З'їзд після заяви студентів Новоолександрійського Інституту про його трагічний стан, прийняв резолюцію, що її запропонував О. ЯНАТА, в якій, між іншим говориться /п. 4/, що «З'їзд звертається до всіх державних органів, від яких залежить реальне розв'язання цієї справи, з проханням в самому негайному порядку зробити все можливе для зреалізування висловлених З'їздом побажань».

II. Затвердження статуту й обрахунків С.Г. Вченого Комітету України НАРКОМЗЕМОМ

1. Статут Сільсько-Господарського Вченого Комітету України в редакції, ухваленій

Комитетом, затвердила Колегія НАРКОМЗЕМУ 25/XI.

2. Обрахунок Комітету принципово прийняти й передати на докладний розгляд (ухвалено колегією НАРКОМЗЕМУ 25/XI б.р.).

3. До розгляду обрахунку С.Г. Вченого Комітету України видати в сумі 5.000.000 карб. (ухвалено колегією НАРКОМЗЕМУ 25/XI 1920 р.).

III. В справі організації Центральних установ Сільсько-Господарського Вченого Комітету України

4. Справа з докладом С.Г. Вченого Комітету України про організацію Цукрово-Бурякового Комітету перебуває в стадії розгляду і обговорення /пов.23/XI/

5. Доклад про курси Сортоводства й Насінництва затверджено, при чому програм їх поширюється з особливою увагою щодо городніх, крім буряка, а в зв'язку з цим збільшено і обрахунок до 31.675.000 місьць 13.800.000/ з яких 16.175.000 дає Наркомзем, а 15.000.000 [...] цукр. /пов. 27/XI/.

6. На докладі С.Г. Вченого Комітету України ч.2157 з 23/X про видачу Комітетові Бібліотеки та архівних матеріалів, як духовних, описаних, що раніш були власністю Л. СИМИРЕНКА, НАРКОМЗЕМ поклав резолюцію: «Библиотеку и архив передасть в распоряжение Ученого Комитета Украины» /

Офіційне повідомлення Управління
НАРКОМЗЕМУ з 24/XI ч. 1274 з знаком
відповідних мандатів/.

IV. В справі організації нових місцевих
наукових с.г. установ.

7. Заснування Досвідної Садової Станції
затверджено [...] ухвалено передати С.Г. Вченому
Комітету Колегією НАРКОМЗЕМУ 25/XI.

8. Прохання Полтавського Земвідділу про
утворення Полтавської Обласної
Метеорологічної організації по представленню
Метеорологічної Секції С.Г. Вченого Комітету
України НАРКОМЗЕМОМ задоволено й
відповідне розпорядження послано до
Полтавського й Кременчуцького Губземвідділів
/пов. 26/XI/.

9. 27/XI по згоді Наркомземом і з
відповідними уповноваженнями цього Товариш
Голови Сільсько-Господарського Вченого
Комітету України їхав до Криму, щоб налагодити
там організацію с.г. наукової роботи, в цій
командировці О. ЯНАТА має пробути коло 10 день
/докл. Президії/.

10. 26/XI у Харкові було призначено
спеціальну Наряду в справі організації Полтавської
філії С.Г. Вченого Комітету України, але вона не
відбулась через несподівано змінений час від'їзду
Полтавської делегації. Умовно призначити Наряду

в Полтаві, куди має виїхати наш уповноважений.
/пов. 23/XI/.

11. Товариш Голови С.Г. Вченого Комітету України О. ЯНАТА подав НАРКОМЗЕМОВІ докладну записку в справі утворення в Асканії-Нова «Першого регіонального Заповідника України» /пов. 23/XI/.

12. 25/XI Товариш голови С.Г. Вченого Комітету України по згоді з НАРКОМЗЕМОМ іменем Вченого Комітету доручив Комісії в справі організації та вивчення заповідників при Катеринославській Крайовій Досвідній станції обслідувати стан маєтку Асканії Нова, маючи на меті одержати всебічний матеріал, щоб виробити доцільний плян використання його для організації степового заповідника, зоопарку та наукових с.г. установ, що мають обслуговувати південно-степовий район.

Комісії запропоновано встановити постійний безпосередній зв'язок з Секцією Охорони Природи С.Г. Вченого Комітету України /пов. 26/XI/.

V. Ріжні справи

13. Про видання С.Г. Вченого Комітету України НАРКОМЗЕМ має особисто перебалакати з Всевидатом /пов. 23/XI/.

14. Наркомзем МАНУЇЛЬСЬКИЙ затвердив, що представленню Комітету, Членами його В. РОТМИСТРОВА і академіка Б. СРЕЗНЕВСЬКОГО /пов. з 23/XI/.

15. На телеграму С.Г. Вченого Комітету України ч. 2292 про звільнення від мобілізації співробітників Комітету Зам. Наркомзема Б. ВІКТОРОВ поклав резолюцію: «представить список мобилизованных с указанием стажа и отношения к воинской повинности». По виконанню цього категорично обіцяно добитися звільнення їх /Док. Прев. 26/XI/.

16. Наркомзем МАНУЇЛЬСЬКИЙ особисто вживає заходів щодо захисту помешкань С.Г. Вченого Комітету України від реквізиції /пов. 23/XI/.

17. Наркомзем МАНУЇЛЬСЬКИЙ з приводу докладу С.Г. Вченого Комітету України про бажаність мати для зв'язку з НАРКОМЗЕМОМ окремий вагон вживаються відповідні заходи перед Наркомом Шляхів /Пов. 23/XI/.

В.о. Вченого Секретаря

Держархів Київської обл., ф. 349, оп. 1, спр. 33, арк. 48–49.

Історико-бібліографічна серія
**«Аграрна наука України в особах, документах,
бібліографії»**
Заснована ННСГБ НААН у 2001 р.

1. **Професор БУДРІН Петро Васильович (1857–1939)** : біобібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; упоряд. В. А. Вергунов, С. Д. Коваленко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2001. – 126 с. : портр. – (Кн. 1).
2. **Вергунов В. А. Коноплярство в Україні : іст. аспекти розвитку. Погляд у минуле. Проблеми сьогодення. Перспективи** : монографія / В. А. Вергунов, С. Б. Скорченко ; УААН, ЦНСГБ. – К. : Нора-Прінт, 2002. – 155 с. – (Кн. 2).
3. **Професор ЛИХВАР Данило Федорович (1902–1986)** : біобібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, А. С. Щиголь ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2002. – 258 с. – (Кн. 3).
4. **Професор ЯНАТА Олександр Алоїзович (1888–1938)** : [біобібліогр. покажч. до 115-річниці від дня народж.] / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2003. – 223 с. : портр. – (Кн. 4).
5. **Професор ІВАНИЦЬКИЙ Борис Георгійович (1878–1953)** : [біобібліогр. покажч.]. До 125-річчя від дня народж. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. О. І. Фурдичко, В. А. Вергунов, О. П. Басун ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2004. – 184 с. : портр. – (Кн. 5).
6. **Вергунов В. А. Харківський сільськогосподарський науково-освітній центр з селекції і насінництва : становлення та діяльність (друга половина ХІХ – початок ХХ століття)** : монографія. До 100-річчя Ін-ту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва УААН / В. А. Вергунов, О. Ф. Глоба ; УААН, ЦНСГБ ; наук. ред. В. А. Вергунов, В. П. Петренкова. – Х., 2004. – 175 с. : портр. – (Кн. 6).

7. **Академік КВАСНИЦЬКИЙ Олексій Володимирович (1900–1989): життєвий і творчий шлях** / УААН, Ін-т свинарства ім. О. В. Квасницького, Полтав. держ. аграр. акад., ДНСГБ; уклад. В. Ф. Коваленко, В. М. Нагаєвич, Т. П. Гармаш; наук. ред. М. В. Зубець. – Полтава: Полтав. літератор, 2005. – 152 с. – (Кн. 7).

8. **Наукова школа академіка ВАСИЛЕНКА Петра Мефодійовича**: монографія. [До 105-річчя з дня народж.] / Д. Г. Войтюк, В. А. Вергунов, О. С. Мудрук, О. П. Деркач; УААН, ДНСГБ, Нац. аграр. ун-т; наук. ред. М. К. Лінник. – К.: Аграр. освіта, 2005. – 71 с.: портр. – (Кн. 8).

9. **Академік Микола Іванович ВАВИЛОВ і розвиток аграрної науки в Україні**: зб. іст.-наук. нарисів, документів, біобібліогр. матеріалів. До 75-річчя створення УААН / УААН, ДНСГБ; уклад. М. В. Зубець, В. А. Вергунов, В. М. Самородов, Т. Ф. Дерлеменко; наук. ред. В. А. Вергунов, В. М. Самородов. – К.: Аграр. наука, 2005. – 578 с.: портр. – (Кн. 9).

10. **Академік РЕМЕСЛЮ Василь Миколайович (1907–1983)**: біобібліогр. покажч. До 100-річчя від дня народж. / УААН, ДНСГБ, Мирон. ін-т пшениці ім. В. М. Ремесла; уклад. В. А. Вергунов, О. О. Черниш, В. І. Дубовий, Г. Ю. Борсук; наук. ред. В. А. Вергунов; авт. вступ. ст. Б. Є. Патон, М. В. Зубець. – К.: Колообіг, 2006. – 191 с.: портр. – (Кн. 10).

11. **Коломийській дослідній станції – 50 років: здобутки, перспективи** / УААН, Коломий. досл. ст. Івано-Франків. ін-ту агропром. вир-ва, ДНСГБ; уклад. Д. В. Неміш, С. О. Яцик, Г. І. Куничак, О. Л. Моцок, В. Д. Карпанюк, Т. Ф. Дерлеменко; наук. ред. В. А. Вергунов. – К.: Аграр. наука, 2006. – 106 с. – (Кн. 11).

12. **Нариси історії аграрної науки, освіти та техніки** / В. А. Вергунов; УААН, ДНСГБ. – К.: Аграр. наука, 2006. – 492 с. – (Кн. 12).

13. **Г. ВАЛЬТЕР та Ю. КЛЕОПОВ і Г. МАХОВ – забуті сторінки вітчизняної науки / УААН, ДНСГБ, «Нікіт. ботан. сад – нац. наук. центр» ; уклад. В. А. Вергунов, В. І. Мельник ; під заг. ред. В. М. Єжова ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Сімферополь : Таврида, 2006. – 158 с. : портр. – (Кн. 13).**
14. **Сільськогосподарський науковий комітет України (1918–1927 рр.) : зб. док. і матеріалів До 75-річчя створення Укр. акад. аграр. наук / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, А. С. Білоцерківська, Б. К. Супіханов, С. Д. Коваленко ; під заг. ред. М. В. Зубця, Ю. Ф. Мельника ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2006. – 526 с. : портр., фото. – (Кн. 14).**
15. **Всеукраїнська Академія Сільськогосподарських Наук (1931–1935 рр.) : зб. док. і матеріалів. До 75-річчя створення Укр. акад. аграр. наук / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, І. В. Гриник, З. П. Кірпаль, Н. І. Семчук, О. П. Решетнік, О. М. Пильтяй ; за заг. ред. Ю. Ф. Мельника ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2006. – 311 с. : портр., фото. – (Кн. 15).**
16. **Українська академія сільськогосподарських наук (1956–1962 рр.) : зб. док. і матеріалів. До 75-річчя створення УААН / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щебетюк, Б. К. Супіханов, О. Б. Бакуменко ; під заг. ред. М. В. Зубця, Ю. Ф. Мельника ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2006. – 377 с. : портр., фото. – (Кн. 16).**
17. **Вергунов В. А. Харківський науковий центр з селекції сільськогосподарських культур : історія і сьогодення / В. А. Вергунов, В. П. Петренкова, В. М. Ожерельєва ; УААН, ДНСГБ, Ін-т рослинництва ім. В. Я. Юр'єва УААН ; наук. ред. В. В. Кириченко. – Х. : Магда «LTD», 2007. – 157 с. : портр. – (Кн. 17).**
18. **Агрогрунтознавство в Україні (1930–1941 рр.) : зб. док. і матеріалів / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. М. Пильтяй ; за ред. В. А. Вергунова ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007. – Ч. 1 : (1930–1935 рр.). – 200 с. – (Кн. 18).**

19. **Вергунов В. А. Професор СЛЬОЗКІН Петро Родіонович (1862–1927 рр.)** / В. А. Вергунов ; УААН, ДНСГБ, Укр. держ. насіннева інспекція. – К. : Аграр. наука, 2007. – 180 с. – (Кн. 19). – До 110-річчя створення Укр. держ. насінневої інспекції та 145-річчя від дня народж. її фундатора П. Р. Сльозкіна.
20. **Вергунов В. А. Державна наукова сільськогосподарська бібліотека УААН : історія і сьогодення. До 75-річчя Держ. наук. с.-г. б-ки УААН як наук. установи** / В. А. Вергунов. – К., 2007. – 480 с. – (Кн. 20).
21. **Відділ сільськогосподарських наук АН УРСР (1945–1956)** : зб. док. і матеріалів / УААН, ДНСГБ, НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; уклад. В. А. Вергунов, З. П. Кірпаль, Н. І. Семчук, В. М. Товмаченко, Л. Л. Ткач, О. П. Зайцева, О. С. Онищенко, Л. М. Яременко, В. А. Кучмаренко ; за наук. ред. М. В. Зубця. – К. : Аграр. наука, 2008. – 348 с. – (Кн. 21).
22. **Академік ЮР'ЄВ Василь Якович (1879–1962)** : [біобібліогр. покажч.]. До 100-річчя заснування Ін-ту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва УААН / УААН, ДНСГБ, Ін-т рослинництва ім. В. Я. Юр'єва ; уклад. В. А. Вергунов, В. П. Петренкова, В. М. Ожерельєва ; наук. ред. В. В. Кириченко ; авт. вступ. ст. М. В. Зубець. – Х. : Магда «LTD», 2007. – 184 с. : портр. – (Кн. 22).
23. **Агрономічне ґрунтознавство в Україні (1918–1930 рр.)** : зб. док. і матеріалів / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. А. Пашківська ; за ред. В. А. Вергунова. – К., 2008. – 222 с. – (Кн. 23).
24. **Вергунов В. А. Нариси історії аграрної науки, освіти та техніки** / В. А. Вергунов ; УААН, ДНСГБ. – К. : Аграр. наука, 2008. – Ч. 2. – 563 с. – (Кн. 24).
25. **Супіханов Б. К. Олійні культури : історія, сорти, виробництво, торгівля** / Б. К. Супіханов, Н. І. Петренко ; УААН, ДНСГБ. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2008. – 124 с. – (Кн. 25).

26. **Вергунов В. А. Історія Української академії сільськогосподарських наук (1956–1962).** До 110-річчя створення Нац. аграр. ун-ту / В. А. Вергунов, Н. Б. Щebetюк ; УААН, ДНСГБ ; за заг ред. В. А. Вергунова. – К. : Аграр. наука, 2008. – 300 с. – (Кн. 26).
27. **Мельник Ю. Ф. Сільське господарство України доби 1917–1920 рр. :** міністри землеробства / Ю. Ф. Мельник, В. А. Вергунов, Г. О. Глазунов ; М-во аграр. політики України, УААН, ДНСГБ ; під заг. ред. Ю. Ф. Мельника. – К., 2008. – 87 с. – (Кн. 27).
28. **Вергунов В. А. Полтавське дослідне поле : становлення і розвиток сільськогосподарської дослідної справи в Україні (до 125-річчя державного дослідництва в агрономії та тваринництві) /** В. А. Вергунов ; УААН, ДНСГБ. – К., 2009. – 220 с. – (Кн. 28).
29. **Супіханов Б. К. Продовольча безпека України : історія і сьогодення /** Б. К. Супіханов, О. П. Комарніцька. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2009. – 116 с. – (Кн. 29).
30. **Супіханов Б. К. Зернові культури : історія сорти, виробництво /** Б. К. Супіханов, Н. П. Петренко. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2009. – 162 с. – (Кн. 30).
31. **Мельник Ю. Ф. Сільське господарство України доби 1920 років : народні комісари землеробства /** Ю. Ф. Мельник, В. А. Вергунов, Г. О. Глазунов ; М-во аграр. політики України, УААН, ДНСГБ ; за заг. ред. Ю. Ф. Мельника. – К., 2009. – 76 с. – (Кн. 31).
32. **Вергунов В. А. Академік К. К. ГЕДРОЙЦ і Україна : невідомі сторінки творчої біографії (1929–1930 рр.) /** В. А. Вергунов, О. В. Піщенко ; УААН, ДНСГБ ; під заг. ред. В. А. Вергунова. – К., 2009. – 35 с. – (Кн. 32).
33. **Вергунов В. А. Агрономія і становлення науки про тваринництво на теренах України та Франції (друга половина XVIII ст. – 1917 рік) :** [монографія] / В. А. Вергунов ; УААН, ДНСГБ. – К. : Аграр. наука, 2009. –

278 с. – (Кн. 33).

34. **Вергунов В. А. Сельскохозяйственное опытное дело в Украине** : ист.-науч. анализ организационных основ / В. А. Вергунов ; УААН, ГНСХБ. – К., 2009. – 96 с. – (Кн. 34).

35. **Вергунов В. А. Василий Николаевич РЕМЕСЛО – учёный-селекционер (1907–1983)** : (к 100-летию Мирон. ин-та пшеницы им. В. Н. Ремесло) / В. А. Вергунов, О. А. Черныш ; НААН, ГНСХБ ; отв. ред. М. В. Зубец. – К., 2010. – 140 с. : портр. – (Кн. 35).

36. **Вергунов В. А. Нариси історії аграрної науки, освіти та техніки** / В. А. Вергунов ; НААН, ДНСГБ. – К., 2010. – Ч. 3. – 284 с. – (Кн. 36).

37. **Вергунов В. А. Еволюція наукових засад на шляху до природоохоронного адаптивно-ландшафтного меліоративного землеробства** / В. А. Вергунов ; НААН, ДНСГБ. – К., 2010. – 174 с. – (Кн. 37).

38. **Історія розвитку генетики та селекції : особистості і здобутки** / В. І. Глазко, В. А. Вергунов, Н. В. Лопатіна, В. І. Власов ; НААН, ДНСГБ. – К., 2010. – 279 с. – (Кн. 38).

39. **Сінченко В. М. Цукрові буряки : історія, сорти і гібриди, технологія, виробництво** / В. М. Сінченко ; НААН, ДНСГБ, Ін-т цукрових буряків. – К. : ЩБ НААН, 2010. – 186 с. – (Кн. 39).

40. **Коваленко С. Д. Історія Ботанічної секції Сільськогосподарського наукового комітету України (1918–1927)** / С. Д. Коваленко, Г. М. Красніцька ; НААН, ДНСГБ ; відп. ред. В. А. Вергунов. – К., 2010. – 169 с. – (Кн. 40).

41. **Науково-консультаційна рада Народного комісаріату земельних справ УСРР (1927–1930 рр.)** : зб. док. і матеріалів / НААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. О. Черниш, З. П. Кірпаль, А. С. Білоцерківська, Ю. О. Соколюк ; під. заг. ред. М. В. Зубця, Ю. Ф. Мельника ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2010. – 600 с. : портр., фото. – (Кн. 41).

42. Білоцерківська А. С. Сільське господарство України першої чверті ХХ століття та його науково-освітнє забезпечення в контексті діяльності професора А. Г. Терниченка / А. С. Білоцерківська ; НААН, ДНСГБ ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К., 2010. – 179 с. – (Кн. 42).
43. Сільське господарство України 1930-х років : народні комісари землеробства / Ю. Ф. Мельник, В. А. Вергунов, Г. О. Глазунов ; М-во аграр. політики України, НААН, ДНСГБ ; під заг. ред. Ю. Ф. Мельника. – К., 2010. – 78 с. – (Кн. 43).
44. Приходько Ю. О. Становлення та діяльність Харківського науково-освітнього центру з ветеринарної паразитології кінець ХІХ – початок ХХІ століття / Ю. О. Приходько, Т. М. Приходько. – Х. : NTMT, 2010. – 180 с. – (Кн. 44).
45. Радченко Л. С. Академік І. І. ЛУКІНОВ – вчений, громадський діяч, організатор аграрно-економічної науки в Україні : монографія / Л. С. Радченко ; НААН, ДНСГБ, Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки» ; ред. кол. : В. А. Вергунов, В. В. Юрчишин. – К. : ННЦ «Ін-т аграр. економіки», 2011. – 215 с. – (Кн. 45).
46. Герук С. М. Відновлення деталей сільськогосподарських машин зварюванням і наплавленням : становлення та розвиток / С. М. Герук, О. М. Сукманюк ; НААН, ДНСГБ. – К., 2011. – 198 с. – (Кн. 46). – На тит. арк. помилково : кн. 43 (слід 46).
47. Південне відділення ВАСГНІЛ (1969–1990) : зб. док. і матеріалів. До 80-річчя створення НААН / НААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, З. П. Кірпаль, В. І. Кучер, В. С. Лозицький, Н. І. Семчук, О. П. Зайцева ; наук. ред. М. Д. Безуглий. – К., 2011. – 544 с. : портр., фото. – (Кн. 47).
48. Черныш О. А. Академик В. Н. РЕМЕСЛО – учёный и организатор сельскохозяйственной науки (1907–1983) (к 100-летию Мироновского института пшеницы им. В. Н. Ремесло) / О. А. Черныш, В. А. Вергунов ; НААН,

ГНСХБ ; науч. ред. Н. Д. Безуглий. – К., 2011. – 262 с. : портр., фото. – (Кн. 48).

49. **Руда О. З. Олександр Гаврилович АЛЕШО (1890–1922) – вчений та організатор української науки** / О. З. Руда ; НААН, ДНСГБ ; за ред. В. А. Вергунова. – К., 2011. – 164 с. – (Кн. 49).

50. **Вергунов В. А. Історія аграрної науки, освіти і техніки в Україні** : ретросп. наук.-доп. бібліогр. покажч. автореф. дис., вид. та публ., підготовлених у Центрі історії аграр. науки ДНСГБ НААН (2001–2011 рр.) / В. А. Вергунов ; НААН, ДНСГБ ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2011. – 384 с. – (Кн. 50). – До 80-річчя від дня заснування НААН та 10-річчя Центру історії аграр. науки ДНСГБ НААН.

51. **Корзун О. В. Становлення та розвиток сільськогосподарської дослідної справи на Поділлі (кінець XIX – початок XX ст.)** : [монографія] / О. В. Корзун ; НААН, ДНСГБ ; відп. ред. В. А. Вергунов. – К., 2011. – 252 с. – (Кн. 51).

52. **Вергунова І. М. Історія процесу інформатизації в агрономії України (60-ті рр. XX ст. – поч. XXI ст.)** / І. М. Вергунова, О. В. Мігульов ; НААН, ДНСГБ, ДВНЗ «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди». – К., 2011. – 180 с. – (Кн. 52).

53. **Вергунов В. А. Передумови становлення та діяльність Миронівської селекційно-дослідної станції (1911–1968).** До 100-річчя заснування Мирон. ін-ту пшениці ім. В. М. Ремесла НААН / В. А. Вергунов, П. П. Євич ; НААН, ДНСГБ ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К., 2011. – 120 с. : портр., фото. – (Кн. 53).

54. **Присяжнюк М. В. Наукове забезпечення розвитку українського тваринництва у 20-х роках XX століття** / М. В. Присяжнюк ; НААН, ДНСГБ ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К., 2011. – 81 с. – (Кн. 54).

55. **Присяжнюк М. В. Сорто-насіннєве управління**

Цукротресту (1921–1927) : зб. док. та матеріалів / М. В. Присяжнюк ; НААН, ДНСГБ ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К., 2011. – 259 с. – (Кн. 55).

56. **Радченко Л. С. Наукова школа академіка І. І. ЛУКІНОВА (1927–2004)** : монографія / Л. С. Радченко ; НААН, ДНСГБ, ННЦ «Ін-т аграр. економіки». – К., 2011. – 243 с. – (Кн. 56).

57. **Зубець М. М. Київська дослідна станція тваринництва «Терезине» : історія, здобутки, вчені** / М. М. Зубець, І. С. Бородай ; НААН, ДНСГБ ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця, 2011. – 208 с. – (Кн. 57).

58. **Нариси історії аграрної науки, освіти та техніки** / В. А. Вергунов ; НААН, ДНСГБ. – К., 2012. – Ч. 4 : До 90-річчя від дня створення ДНСГБ НААН. – 324 с. : портр. – (Кн. 58).

59. **Бородай І. С. Теоретико-методологічні основи становлення та розвитку вітчизняної зоотехнічної науки** / І. С. Бородай ; НААН, ДНСГБ ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця, 2012. – 414 с. – (Кн. 59).

60. **Вергунова І. М. Математичні методи для вирішення наукових завдань вітчизняної агрономії першої половини ХХ ст.** / І. М. Вергунова, В. Й. Красніцький. – К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2012. – 144 с. – (Кн. 60).

61. **Вергунов В. А. Передумови становлення та діяльність Миронівської селекційно-дослідної станції (1911–1968).** До 100-річчя заснування Миронівського ін-ту пшениці ім. В. М. Ремесла НААН / В. А. Вергунов, П. П. Євич ; НААН, ДНСГБ ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К., 2012. – 172 с. : портр., фото. – (Кн. 61).

62. **Сільське господарство УРСР та його наукове забезпечення у 1940–1946 роках** : зб. док. і матеріалів / НААН, ДНСГБ, Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України ; уклад. М. В. Присяжнюк, В. А. Вергунов, О. О. Черниш, В. І. Кучер, А. С. Білоцерківська, Н. П. Коваленко,

Н. В. Маковська, О. В. Корзун ; під заг. ред. М. В. Присяжнюка ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2012. – 756 с. – (Кн. 62).

63. **Діденко О. М. Діяльність В. А. ГРИГОР'ІВА в контексті розвитку вітчизняного водного права / О. Діденко ; НААН, ННСГБ ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К., 2012. – 44 с. : портр. – (Кн. 63).**

64. **Опара Н. М. С. Ф. ТРЕТЬЯКОВ (1872–1918) та його наукова агрономія / Н. М. Опара ; НААН ННСГБ ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Полтава : Полтав. літератор, 2012. – 192 с. : портр. – (Кн. 64).**

65. **Войтюк В. Д. Мобільні засоби технічного обслуговування і ремонту сільськогосподарської техніки в Україні (XX – початок XXI ст.) / В. Д. Войтюк, С. І. Вечурко ; НААН, ННСГБ, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К., 2013. – 140 с. – (Кн. 63). – На обкл., тит. арк., звороті тит. арк. і надвип. даних помилково : кн. 63 (слід 65).**

66. **Присяжнюк М. В. Розвиток сільськогосподарської дослідної справи УСРР у 20-х рр. XX ст. : наук.-організац. засади / М. В. Присяжнюк ; М-во аграр. політики та продовольства України, НААН, ДНСГБ. – К., 2012. – 158 с. – (Кн. 66).**

67. **Сівозміни в системах землеробства України (1958–1984 рр.) : зб. док. і матеріалів / уклад. Н. П. Коваленко ; НААН, ДНСГБ ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Нілан-ЛТД, 2012. – 573 с. – (Кн. 67).**

68. **Вергунов В. А. Сільськогосподарська дослідна справа в Україні від зародження до академічного існування : організаційний аспект / В. А. Вергунов ; НААН, ННСГБ. – К. : Аграр. наука, 2012. – 416 с. – (Кн. 68).**

69. **Піпан Х. М. Селекція озимої пшениці в Україні : історія та здобутки / Х. М. Піпан ; НААН, ННСГБ ; за наук. ред. В. В. Шелепова. – К. : Нілан-ЛТД, 2013. – 200 с. – (Кн. 69).**

– На обкл. помилково : кн. 61 (слід 69).

70. Гриценко Н. Ф. Історія наукової думки про класифікацію ґрунтів / Н. Ф. Гриценко ; НААН, ННСГБ ; авт. вступ. слова В. А. Вергунов. – К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2013. – 180 с. – (Кн. 70). – До 130-річчя виходу кн. проф. В. В. Докучаєва «Російський чорнозем».

71. Агроґрунтознавство в Україні (1930–1941 рр.) : зб. док. і матеріалів / НААН, ННСГБ ; уклад. та наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2013. – Ч. 2 : 1936–1941 рр. – 368 с. : портр. ; фото. – (Кн. 71).

72. Науково-організаційні засади розвитку аграрної науки та її управління в УРСР (1962–1969 рр.) : зб. док. і матеріалів / НААН, ДНСГБ, ЦДАВО України ; уклад. В. А. Вергунов, О. О. Черниш, В. І. Кучер, А. С. Білоцерківська, Н. П. Коваленко, Н. В. Маковська ; за заг. ред. В. Ф. Петриченка ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. – 1464 с. – (Кн. 72).

73. Волощук М. Д. Ерозія ґрунтів України : еволюція теорії та практики : монографія / М. Д. Волощук, Н. І. Петренко, С. В. Яценко ; ННСГБ НААН, М-во освіти і науки України, Прикарп. нац. ун-т ім. Василя Стефаника ; за заг. ред. В. А. Вергунова. – К., 2014. – 326 с. – (Кн. 73).

74. Вергунов В. А. Професор ЄНКЕН Борис Карлович (1873–1943) : нарис життя та творчої діяльності / В. А. Вергунов ; НААН, ННСГБ. – К. : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. – 432 с. : портр. – (Кн. 74).

75. Організація наукового забезпечення сільськогосподарської галузі УРСР у 1946–1956 роках : зб. док. і матеріалів / ННСГБ НААН, ЦДАВО України, ЦДАГО України ; уклад. В. А. Вергунов, В. І. Кучер, О. О. Черниш, А. С. Білоцерківська, Н. П. Коваленко, Н. В. Маковська, О. В. Бажан ; за заг. ред. Я. М. Гадзало ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. – 886 с. – (Кн. 75).

76. **Вергунов В. А. Полтавському товариству сільського господарства – 150 років : віхи видатних діянь на благо України / В. А. Вергунов ; НААН, ННСГБ. – К. : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 52 с. – (Кн. 76).**

77. **Вергунов В. А. Національному університету водного господарства та природокористування – 100 років : іст.-наук. аналіз передумов появи / В. А. Вергунов ; НААН, ННСГБ. – К., 2015. – 48 с. – (Кн. 77).**

78. **Полтавське товариство сільського господарства (журнали засідань з 5 серпня 1878 р. по 29 травня 1883 р.) / ННСГБ НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Ф. Гриценко, К. О. Черноколова, Н. М. Опара ; за заг. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2015. – Вип. 1. – 356 с. – (Кн. 78).**

79. **Полтавське товариство сільського господарства (журнали засідань з 15 липня 1883 р. по 20 грудня 1887 р.) / ННСГБ НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Ф. Гриценко, К. О. Черноколова, Н. М. Опара ; за заг. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2015. – Вип. 2, ч. 1. – 492 с. – (Кн. 79).**

Полтавське товариство сільського господарства (журнали засідань з 24 січня 1888 р. по 18 серпня 1893 р.) / ННСГБ НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Ф. Гриценко, К. О. Черноколова, Н. М. Опара ; за заг. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2015. – Вип. 2, ч. 2. – 464 с. – (Кн. 79).

80. **Полтавське товариство сільського господарства (журнали засідань з 3 листопада 1893 р. по 7 березня 1901 р.) / ННСГБ НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Ф. Гриценко, Н. М. Опара ; за заг. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2015. – Вип. 3, ч. 1. – 418 с. – (Кн. 80).**

Полтавське товариство сільського господарства (журнали засідань з 14 березня 1901 р. по 22 грудня 1910 р.) / ННСГБ НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Ф. Гриценко, Н. М. Опара ;

за заг. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2015. – Вип. 3, ч. 2. – 418 с. – (Кн. 80).

81. Вергунов В. А. Професор А. К. СКОРОХОДЬКО – учений, педагог, організатор зоогігієнічної науки / В. А. Вергунов, І. С. Бородай, Ю. Д. Липова ; НААН, ННСГБ. – К. : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 216 с. : портр. – (Кн. 81).

82. Путівник по архівних установах України для дослідників історії аграрної науки / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, С. В. Яценко, А. С. Білоцерківська, Т. П. Шепітко. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2015. – 216 с. – (Кн. 82).

83. Київське товариство сільського господарства та сільськогосподарської промисловості (1876–1919) : зб. док. і матеріалів / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щебетюк ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2014. – 644 с. – (Кн. 83).

84. Вергунов В. А. Полтавському товариству сільського господарства – 150 років : віхи видатних діянь на благо України / В. А. Вергунов ; ННСГБ НААН. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2015. – 96 с. – (Кн. 84).

85. Вергунов В. А. Від Погарського навчально-зразкового господарства до Гадяцької сільськогосподарської дослідної станції, або історія подарунку купця В. В. Бойка полтавській громаді (до 150-річчя Полтавського товариства сільського господарства та 95-річчя Полтавської державної аграрної академії) / В. А. Вергунов ; ННСГБ НААН. – Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2015. – 112 с. – (Кн. 85).

86. Павлушко Ю. І. Професор БУГУЦЬКИЙ Олексій Андрійович (1929–2000) – інтелектуал аграрно-економічної науки / Ю. І. Павлушко ; ДВНЗ «Переяслав-Хмельн. держ. пед. ун-т ННСГБ ; авт. вступ. ст. В. А. Вергунов. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 214 с. : портр. – (Кн. 86).

87. Вергунов В. А. Науково-організаційна діяльність професора Д. Ф. Лихваря з розвитку селекції та

акліматизації сільськогосподарських рослин в Україні (20-ті–80-ті рр. XX ст.) : [монографія] / В. А. Вергунов, Л. К. Тараненко, Г. С. Щиголь ; НААН, ННСГБ ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ФОП «Корзун Д. Ю.», 2015. – 160 с. : портр. – (Кн. 87).

88. **Державне регулювання сільськогосподарської науки в УСРР / УРСР у 1935–1940 роках** : зб. док. і матеріалів / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки, ЦДАВО України, ЦДАГО України ; уклад. В. А. Вергунов, В. І. Кучер, О. О. Черниш, А. С. Білоцерківська, Н. П. Коваленко, Н. В. Маковська, О. В. Бажан ; за заг. ред. Я. М. Гадзала ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 474 с. – (Кн. 88).

89. **Апостол М. В. Академік А. О. САПЄГІН – подвижник та корифей вітчизняного природознавства першої половини XX ст.** / М. В. Апостол ; НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки ; наук. ред. В. А. Вергунов ; вступ. слово Я. М. Гадзала. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 186 с. – (Кн. 89).

90. **Бей Р. В. Еволюція наукової думки в механізації та автоматизації у тваринництві УРСР (20–80-ті рр. XX ст.)** / Р. В. Бей ; НААН, ННСГБ ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 380 с. – (Кн. 90).

91. **Нижник С. В. Нарис життя та творчої діяльності академіка УААН В. Ф. ПЕРЕСИПКІНА (1914–2004)** : монографія / С. В. Нижник. – Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2016. – 176 с. – (Кн. 91).

92. **Вергунов В. А. Культура боліт на Полтавщині : становлення та розвиток у світлі творчої спадщини П. В. Спесивцева** : [монографія] / В. А. Вергунов ; НААН, ННСГБ, Ін-т іст. аграр. науки, освіти та техніки, Полтав. обл. краєзнав. музей ім. В. Кричевського. – К., 2016. – 160 с. – (Кн. 92).

93. **Апостол М.В. Теоретико-методологічні та**

інституціональні основи розведення сільськогосподарських тварин в Україні другої половини 60-х років ХХ – початку ХХІ ст. : наукове середовище академіка М. В. Зубця : монографія / НААН, ННСГБ ; наук. ред. В. А. Вергунов – К. : Аграрна наука, 2016. – 446 с. – (Кн. 93).

94. **Вергунов В. А. Інститут історії аграрної науки, освіти та техніки ННСГБ НААН : ретроспектива становлення та перспективи (до 15-річчя діяльності) / В. А. Вергунов ; НААН, ННСГБ. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 212 с. – (Кн. 94).**

95. **С. Л. ФРАНКФУРТ та Україна (до 150-річчя від дня народження) : [монографія] / В. А. Вергунов ; НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки. – К., 2016. – 260 с. : портр. – (Кн. 95).**

96. **Колгоспна дослідна справа в УСРР/УРСР у 1934–1956 роках : зб. док. і матеріалів / Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки ННСГБ НААН, Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України, Центр. держ. архів громад. об'єднань України ; уклад. В. А. Вергунов, Н. П. Коваленко, В. І. Кучер, О. О. Черниш, А. С. Білоцерківська, М. М. Давиденко, Н. Б. Щебетюк, С. Д. Коваленко, Н. В. Маковська, О. В. Бажан ; за заг. ред. Я. М. Гадзала ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2016. – 461 с. – (Кн. 96).**

97. **Щебетюк Н. Б. Історія Всеукраїнської академії сільськогосподарських наук (1931–1935 рр.) / Н. Б. Щебетюк ; НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : НУБіП України, 2017. – 168 с. – (Кн. 97).**

98. **Щебетюк Н. Б. Розвиток аграрної науки в Україні наприкінці 20-х – 30-і рр. ХХ ст. / Н. Б. Щебетюк ; НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута»», 2017. – 380 с. – (Кн. 98).**

99. **Євтушик Р. В. Історія селекції однонасінних цукрових буряків на теренах України / Р. В. Євтушик ; НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки ; наук. ред. О. С. Тарабрін ; вступ. слово В. А. Вергунова. – К. : ЦП «Компринт», 2017. – 159 с. – (Кн. 99).**
100. **Вергунов В. А. Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН : історія та сучасність. До 100-річчя від дня створення / В. А. Вергунов ; ННСГБ НААН. – К. : Аграр. наука, 2017. – 464 с. – (Кн. 100).**
101. **Шульга В. П. Творча спадщина професора М. А. Кравченка у системі селекційно-племінної справи в тваринництві УСРР / УРСР (30-ті – перша половина 80-х років ХХ століття) / В. П. Шульга ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Суми : ТОВ «ВПП «Фабрика друку», 2018. – 468 с. – (Кн. 101).**
102. **Організація науково-освітнього та інформаційно-бібліотечного забезпечення аграрної галузі у роки Української революції (1917–1921). До 100-річчя Національної академії аграрних наук України : зб. док. і матеріалів / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. освіти, науки та техніки, ЦДАВО України, ДАКО ; уклад. : В.А. Вергунов, Н.П. Коваленко, В.І. Кучер, С.М. Клапчук, А.С. Білоцерківська, М.М. Давиденко, С.М. Живора, Н.В. Маковська, С.М. Каменева ; за заг. ред. Я.М. Гадзала ; наук. ред. В.А. Вергунов. – К., 2018. – 380 с. – (Кн. 102).**
103. **Яцентій Б. Р. Професор О.Т. Калачиков – учений, педагог та організатор сільськогосподарської дослідної справи в Україні / Б. Р. Яцентій ; НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2018. – 162 с. – (Кн. 103).**
104. **Апостол М. В. Теоретико-методологічні та інституціональні основи розведення сільськогосподарських тварин в Україні другої половини 60-х років ХХ – початку ХХІ ст. : наукове середовище академіка М.В. Зубця : монографія / НААН, ННСГБ ; наук. ред. В. А. Вергунов. – 2-ге вид., доп. – Вінниця : ТОВ «Нілан-**

ЛТД», 2018. – 412 с. – (Кн. 104).

105. **Демиденко Н.М. Петро Іванович Прокопович (1775-1850) – патріарх вітчизняної бджільницької науки, видатний педагог, богослов: новий погляд на долю і творчість:** монографія / НААН, ННСГБ; за наук. ред. В.А. Вергунова. – Суми : Вид-во «МакДен», 2018. – 236 с. (Кн. 105).

106. **Вергунов В. А. Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. / В. А. Вергунов ; НААН, ННСГБ, Ін-т аграр. науки, освіти та техніки. – К. : Аграр. наука, 2018. – Ч. 1 : Творці та розбудовники (біографічні нариси). – 604 с. (Кн. 106).**

Вергунов В. А. Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. / НААН, ННСГБ. – К.: Аграр. наука, 2018. – Ч 2 : Науково-організаційні засади функціонування сільськогосподарської дослідної справи на теренах України (друга половина ХІХ – початок ХХІ ст.). – 620 с. (Кн. 106).

Вергунов В. А. Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні. У 3 ч. / ННСГБ НААН. – К.: Аграр. наука, 2018. – Ч. 3 : Урядові постанови. Відомчі рішення. Архівні матеріали. – 504 с. – (Кн. 106).

107. **Вергунов В. А. Українські аграрні студії князя В. О. Кудашева :** монографія / Нац. акад. аграр. наук України, Нац. наук. с.-г. б-ка, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки. – К. : Аграр. наука, 2018. – 268 с. – (Кн. 107).

108. **Вергунов В. А Член-кореспондент АН УРСР М. О. Тюленєв (1889–1969) – вчений, педагог та фундатор сільськогосподарської меліоративної дослідної справи в Україні (до 130-річчя від дня народження) / В.А. Вергунов ; НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки, Ін-т вод. проблем і меліорації, ННЦ «Ін-т землеробства НААН», Панфільська досл. ст., НАН України, НБУ ім. В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства, МОН України, Нац.**

ун-т водн. госп-ва і природокористування України. – Рівне : НУВГП, 2019. – 123 с. – (Кн. 108).

109. **Коваленко С. Д. Система організації впровадження наукових розробок у сільське господарство України (друга половина XIX – 50-ті роки XX століття): монографія** / С. Д. Коваленко ; НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Київ, 2019. – 464 с. – (Кн. 109).

110. **Мельник В. В. Науково-організаційні засади розвитку птахівництва в Україні другої половини XX – початку XXI ст** / ННСГБ НААН; наук. ред. В.А.Вергунов. – Київ : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2019. – 310 с. – (Кн. 110).

111. **Вергунов В. А., Мудрук О. С., Шквира З. А. Камілл Гаврилович Шиндлер (1869–1940)** / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграрної науки, освіти та техніки ; відпов. ред. Є. М. Сенченкова ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ФОП Ямчинский О. В., 2019. – 182 с.

112. **Вергунов В. А., Бєлова О. І. Дорадництво в Україні : історія, здобутки, перспективи : монографія** / В. А. Вергунов, О. І. Бєлова ; ННСГБ НААН. – К.: ФОП Корзун Д. Ю., 2019. – 171 с. – (Кн. 112).

113. **Корзун О. В. Сільськогосподарська дослідна справа в Україні в роки Другої світової війни (1939–1945): монографія** / О. В. Корзун ; НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ» 2019. – 456 с. – (Кн. 113.).

114. **Чмирь С.М. Концептуальні засади оптимізації високопродуктивних агроєкосистем у Степу України : монографія.** – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2019. – 120 с. (Кн. 114).

115. **Чмирь С.М. Наукові основи альтернативних агрофітоценозів для виробництва органічної продукції у посушливих умовах Степу України : наук. видання.** – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ». – 2019. – 30 с. (Кн. 115).

116. **Вергунов В. А. Культура боліт та луківництва в українському Поліссі: професор Олексій Степанович Шкабара (1886–1959) / НААН, ННСГБ. – Вінниця : ТВОРИ, 2020. – 88 с. (Кн. 116).**

117. **Кучер В.І. У пошуках радянської моделі аграрної науки (До 100-річчя Першого всеукраїнського аграрного з'їзду, 1920 рік / НААН, ННСГБ ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Наук. столиця, 2020. – 93 с. (Кн. 117).**

118. **Таранцова Т. О. Київське агрономічне товариство (1909–1918) : монографія / НААН, Нац. наук. с.-г. б-ка; наук. ред. акад. НААН В.А. Вергунов. Київ, 2020. 192 с. – (Іст.-бібліогр. сер. «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії» ; кн. 118).**

ЗМІСТ

Передмова	<i>3</i>
1918	
1. Наказ Міністерства Земельних Справ 1 листопада 1918 року ч.162 [про створення Вченого комітету].....	<i>10</i>
2. Витяг з наказу по Міністерству Земельних Справ 1 листопаду 1918 р. ч.163 [про доручення І. Чернишу координування Вченим комітетом].....	<i>11</i>
3. Наказ Міністра Земельних Справ 16 листопада 1918 року Ч. 172 [про призначення В. Вернадського головою Вченого комітету].....	<i>12</i>
4. Витяг з наказу № 2 Комісара Революційного Комітету по Міністерству Земельних Справ 10 грудня 1918 року. До Лісового Департаменту [про покладання функцій координування Вченим комітетом на Б. Іваницького].....	<i>12</i>
5. Кошторис видатків Вченого Комітету та Науково-Досвідного Відділу Міністерства земельних справ УНР на 1918 р. [1 грудня 1918 р.].....	<i>13</i>
6. Додаток № 1 до кошторису Вченого Комітету та Науково-Досвідного Відділу Міністерства земельних справ Української держави «Персональний склад» [1 грудня 1918 р.].....	<i>18</i>

7. Перелік головних статей кошторису Вченого Комітету та Науково-Досвідного Відділу Міністерства Земельних Справ Української держави [1 грудня 1918 р.].... 21
 8. До кошторису Вченого Комітету та Науково-Досвідного Відділу Міністерства Земельних Справ Української Держави «Пояснювальна записка до кошторису» [1 грудня 1918 р.] 23
 9. Додаток № 3 до кошторису Вченого Комітету та Науково-Досвідного Відділу Міністерства Земельних Справ Української держави «Пояснювальна записка до кошторису»..... 34
- 1919**
10. Наказ по Вченому Комітету Народнього Міністерства Земельних Справ № 82 [про обрання П. Тутковського головою Вченого Комітету]..... 44
 11. Статут Вченого комітету Народного Міністерства Земельних Справ при Директорії УНР [27 січня 1919 р.]..... 45
 12. Статут Сільсько-Господарського Вченого Комітету України при Наркомземі УСРР [2 травня 1919 р.]..... 52
 13. Консисторія (Хлібня)..... 59
 14. Положення про Інститут кореспондентів Відділів Вченого Комітету К.З.С. [15 квітня 1919 р.]..... 60

15. Положення про конкурс наукових праць і про Інститут членів співробітників Вченого комітету.....	63
16. Положення про Інститут практикантів Відділів Вченого Комітету К.З.С.	65
17. Положення про Інститут стипендіатів Відділів Вченого Комітету К.З.С. [3 червня 1919 р.].....	68
18. Інструкція щодо консультаційної діяльності Вченого Комітету Наркомзему УСРР та його відділів [7 червня 1919 р.]...	71
19. Виняток з протоколу засідання Сільсько-Господарського Вченого Комітету при Наркомземі України 1-го липня 1919 року [про обрання С. Франкфурта головою Сільськогосподарського вченого комітету України].....	72
20. Лист Сільсько-Господарського Вченого Комітету України до Наркомзему УСРР щодо затвердження Президії Комітету [4 липня 1919 р.]	73
21. Наказ Народного Комісара Земельних Справ В.М. Мещерякова про призначення Президії Вченого Комітету [24 липня 1919 р.]	74
22. Проект Положення про Президію Вченого Комітету Наркомзему УСРР [1919 р.].....	75
23. Положення про Раду Вченого Комітету Наркомзему УСРР [1919 р.].....	76

24. Витяг із протоколу № 36 надзвичайного Спільного зібрання УАН [26 липня 1919 р.]..... 78
25. Сільсько-Господарський Учений Комітет при Централі..... 78
- 2020**
26. Статут Сільсько-Господарського Вченого Комітету України при Центральному С.Г. Всеукраїнському Кооперативному Союзі («ЦЕНТРАЛІ») [1920 р.]..... 80
27. Природничо-Наукові та Технічні Т-ва і організації..... 86
28. Витяг із протоколу № 42 надзвичайного Спільного зібрання УАН від 5 січня 1920 р. [про розгляд питання про приєднання Вченого комітету до УАН] 95
29. Статут Сільсько-Господарського Вченого Комітету України, ухвалений Комісією по перегляду його I/II 1920 р. (в складі М. Флорова, В. Огієвського і О. Янати) в пристосуванні до Академії Наук 96
30. Витяг із протоколу № 44 надзвичайного Спільного зібрання УАН від 2 лютого 1920 р. [про приєднання Комітету до УАН] 101
31. Рішення спільної наради представників Всеукраїнського і губернського бюро дослідної справи, Товариства заохочення землеробства, Київської крайової

- сільськогосподарської дослідної станції та Сільськогосподарського вченого комітету України про організацію науково-дослідної роботи [23 лютого 1920 р.] 102
32. Витяг із протоколу № 47 Спільного зібрання УАН від 8 березня 1920 р. [про ухвалення статуту Сільськогосподарського вченого комітету України] 105
33. Статут Сільсько-Господарського Вченого Комітету України при Українській Академії наук [Проект від 15 березня 1920 р.] 106
34. Витяг із протоколу № 55 надзвичайного Спільного зібрання УАН від 24 травня 1920 р. [про перехід Комітету у відання Міністерства земельних справ] 111
35. Перша Всеукраїнська Нарада в Справі Насінньознавства та Насінньового контролю на Україні [3–10 липня 1920] 111
36. Тимчасова Інструкція організації місцевих філій Сільсько-Господарського Наукового Комітету України [13 липня 1920 р.] 116
37. Протокол засідання комісії з організації Київської філії Сільськогосподарського Вченого Комітету України [9 липня 1920 р.] 119
38. Протокол наради Сільсько-Господарського Вченого Комітету

	України щодо організації Уманської філії [14 серпня 1920 р.]	124
39.	Проект Статуту Українського Інституту Насіннєзнавства [29 серпня 1920 р.]	128
40.	Витяг з протоколу засідання Президії Сільсько-Господарського Вченого Комітету України щодо створення Секції садівництва та городництва, Комітету цукрово-бурякової культури [13 вересня 1920 р.]	130
41.	Організація цукро-бурякової наукової справи на Україні	133
42.	Лист Ботанічної секції Сільсько- Господарського Вченого Комітету України до Президії Комітету щодо сприяння в організації губернської контрольної насінневої станції [15 вересня 1920 р.].....	135
43.	Положення про курси сортівництва і насінництва цукрового буряку та інших сільськогосподарських рослин [1920 р.]	136
44.	Організація Центральної Станції Боротьби з Бур'янами.....	140
45.	Лист Секретаріату Сільсько- Господарського Вченого Комітету України до Київського губземвідділу щодо передачі до Комітету лабораторії колишнього Агросоюзу [17 вересня 1920 р.]	141
46.	Лист Голови Сільсько-Господарського Вченого Комітету України	

	С.Л. Франкфурта до завідувача Київського губземвідділу про передачу науково-дослідних установ до відомства Комітету [29 вересня 1920 р.]	143
47.	Список дослідних установ Київського губземвідділу [Вересень 1920 р.].....	149
48.	Приєднання науково-досвідних установ колишнього «Южно-Русского Об-ва Поощрения Земледелия» до С.-Г.Н.К.У.	150
49.	Доля Агрономичної Секції Українського Наукового Т-ва	152
50.	Звернення Секретаріату Сільсько-Господарського Вченого Комітету України до Київського губземвідділу про сприяння у створенні сільськогосподарського музею [19 вересня 1920 р.]	153
51.	План організації Сільсько-Господарського Музею при Селянському будинку Наркомзему УСРР [1920 р.]	156
52.	Лист голови Сільсько-Господарського Вченого комітету С.Л. Франкфурта до Головного управління цукрової промисловості про розгортання науково-дослідної роботи [30 жовтня 1920 р.]	167
53.	Лист заступника завідувача селекційно-насінного відділу Головцукру до заступника голови Головцукру К.С. Тараненка щодо розвитку селекційної справи в Україні [30 жовтня 1920 р.]	171

54. Всеукраїнське Агрономичне Товариство 173
55. Статут Сільсько-Господарського Наукового Комітету України при Наркомземі УСРР від 25 листопада 1920 р. 177
56. Витяг з протоколу засідання Президії Сільсько-Господарського Вченого Комітету України щодо організації Селянського будинку та Сільсько-Господарського Музею [27 листопада 1920 р.] 182
57. Лист голови Сільсько-Господарського Вченого Комітету України С.Л. Франкфурта до завідувача Київського губземвідділу про передачу до відомства Комітету усіх наукових і науково-дослідних установ Київської губернії [Листопад 1920 р.] 184
58. Лист Уманської філії Сільсько-Господарського Вченого Комітету України до Президії Комітету про переведення Т.П. Гаєвського та А.С. Хуторяна до філії [Листопад 1920 р.] 186
59. Організація бібліографічної с.-госп. справи на Україні 187
60. Центральна с.-г. Бібліотека 188
61. Інформаційний бюлетень Секретаріату Сільсько-Господарського Вченого Комітету України [3 грудня 1920 р.] 190

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Історико-бібліографічна серія
«Аграрна наука України
в особах, документах, бібліографії»
Книга 119

ВЧЕНИЙ КОМІТЕТ МІНІСТЕРСТВА ЗЕМЕЛЬНИХ СПРАВ (1918–1920)

ЗБІРНИК ДОКУМЕНТІВ І МАТЕРІАЛІВ

Укладач:

ГРИЩЕНКО Тетяна Рубілівна – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, завідувач сектору архівів Інституту історії аграрної науки, освіти та техніки Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України

Підписано до друку 12.04.2021
Формат 84x60/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.

Наклад 300 прим.